

Αφιέρωμα
Blockchain και Διοίκηση

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Δρ. Κωνσταντίνος Βότης & Ιορδάνης Παπουτσόγλου
Blockchain και Διοίκηση

Δημήτριος Γ. Κόγιας
Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας: Συνεργασία αλλά πώς;

Δρ. Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου
Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα

Βασίλης Κωστάκης
Είναι η τεχνολογία ουδέτερη;

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

A. Ταμειακά διαθέσιμα, στην Τράπεζα της Ελλάδος, ΣτΕ ολ 698/ 2020

B. Υποχρεωτικότητα εμβολιασμού για την εγγραφή στους δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, ΣτΕ 2387/2020

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

A. Πρόσληψη καθαριστριών στους δήμους

B. Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.

ISSN: 2459- 4172

π ρ Ο Τ Α σ η

Τόμος 6 Τεύχος 31
Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2021

Διημερίδα Επιθεώρηση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση
Κρατική Αρχιτεκτονική και Νομολογία

Διατίθεται δωρεάν στο: www.diplous-autodioikisi.gr

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ Θ. ΜΑΥΡΙΚΑΣ Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ε.τ.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΛΑΧΟΥ Πολιτικός Επιστήμων, Εμπειρογνώμων Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΚΙΜΩΝ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ	ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΑΚΗΣ τέως Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΛΑΝΗΣ Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ MSc, PhD, PMP® Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΝΑΣΑΙΝΑ Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΔΗΜΗΤΡΑ ΤΡΟΜΠΟΥΚΗ Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών
DTP	ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΑΚΗΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ www.diplous-autodioikisi.gr	ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
CREATIVE EDITOR	ΑΝΘΗ ΒΑΠΟΡΙΔΟΥ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ISSN	ΚΙΜΩΝ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ www.diplous-autodioikisi.gr ΑΘΗΝΑ info@diplous-autodioikisi.gr 2459- 4172

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΡΘΡΩΝ, ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	iiv
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ.....	iiv

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Blockchain και Διοίκηση <i>Δρ. Κωνσταντίνος Βότης & Ιορδάνης Παπουτσόγλου.....</i>	282
Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας: Συνεργασία αλλά πώς; <i>Δημήτριος Γ. Κόγιας.....</i>	301
Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα <i>Δρ. Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου.....</i>	311
Είναι η τεχνολογία ουδέτερη; <i>Βασίλης Κωστάκης.....</i>	323

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

A. Ταμειακά διαθέσιμα, στην Τράπεζα της Ελλάδος,, ΣΤΕ ολ 698/ 2020.....	326
B. Υποχρεωτικότητα εμβολιασμού για την εγγραφή στους δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, ΣΤΕ 2387/2020.....	367

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

A. Πρόσληψη καθαριστριών στους δήμους.....	381
B. Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.....	386

Το ηλεκτρονικό περιοδικό «**πρ ΟΤΑ ση**» δέχεται προς ανάρτηση/ δημοσίευση άρθρα και μελέτες που αφορούν θέματα της δημόσιας διοίκησης και ειδικότερα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα άρθρα και οι μελέτες μπορούν να έχουν τόσες λέξεις όσες επιθυμεί ο/ η συγγραφέας τους, ώστε να παρουσιάζεται μία πλήρης εικόνα του αντικειμένου του άρθρου ή της μελέτης και να αναπτύσσονται οι απόψεις του/ της συγγραφέα, χωρίς να είναι απαραίτητη η σύγκλισή τους με αυτή της Σύνταξης του περιοδικού (του Επιστημονικά Υπεύθυνου και των Υπεύθυνων Ύλης). Επίσης, μπορούν να δημοσιεύονται και σχόλια σε όσες δικαστικές αποφάσεις αποστέλλονται στο περιοδικό.

Οι συγγραφείς ενημερώνονται ότι τα έργα τους, εφόσον δημοσιεύονται στο ηλεκτρονικό περιοδικό «**πρ ΟΤΑ ση**», μπορούν να αναπαραχθούν ελεύθερα και δωρεάν, υπό την προϋπόθεση/ παράκληση να μνημονεύεται το ηλεκτρονικό περιοδικό και ο/ η συγγραφέας του άρθρου.

Σημειώνεται ότι για την αποστολή άρθρων, μελετών, δικαστικών αποφάσεων (με ή χωρίς σχολιασμό) και διοικητικών εγγράφων προς δημοσίευση στο περιοδικό μπορείτε να απευθυνθείτε στο: info@diaplous-autodioikisi.gr.

Το ηλεκτρονικό περιοδικό «**πρ ΟΤΑ ση**», με

δωρεάν κι ελεύθερη πρόσβαση, σκοπεύει στη δημοσίευση της γνώσης που παράγεται από τη δημόσια διοίκηση, σε όλες τις βαθμίδες. Αποσκοπεί, δηλαδή, στην ανάδειξη της δημιουργικότητας των δημοσίων υπαλλήλων. Προσδοκά, δε, να αποτελέσει ένα ελεύθερο βήμα για όσους επιθυμούν να αποτυπώσουν, να μοιραστούν και να αιτιολογήσουν την άποψή τους σε θέματα της καθημερινής τους εργασίας. Επίσης, με τη δημοσίευση κρίσιμων διοικητικών εγγράφων και της επίκαιρης νομολογίας σε θέματα της τοπικής αυτοδιοίκησης, ολοκληρώνεται η προσπάθεια παροχής πρόσβασης στους ενδιαφερόμενους πολίτες στην αναγκαία γνώση για τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Δηλώνεται ότι το περιοδικό δεν αποσκοπεί στην άμεση πληροφόρηση των ενδιαφερομένων κατά τη στιγμή έκδοσης των δικαστικών αποφάσεων και των διοικητικών πράξεων (άλλωστε λειτουργούν πολλοί εξειδικευμένοι ιστότοποι γι' αυτό το λόγο).

Η ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού στον ιστότοπο:

www.diplous-autodioikisi.gr

υποδηλώνει την συμπληρωματικότητα των δύο προσπαθειών, οι οποίες στοχεύουν στον ίδιο σκοπό (με διαφορετικά μέσα): στην ανάδειξη της δημιουργικότητας των δημοσίων υπαλλήλων και την αλληλεπίδραση των ιδεών και των προσπαθειών τους.

Παρακαλείσθε, εάν έχετε κάποιες παρατηρήσεις επί των μελετών που είναι αναρτημένες στον ιστότοπο (www.diplous-autodioikisi.gr), καθώς και για κάθε θέμα που αφορά στη λειτουργία του, όπως απευθυνθείτε στο:

info@diaplous-autodioikisi.gr

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Δρ. Κωνσταντίνος Βότης & Ιορδάνης Παπουτσόγλου,
Blockchain και Διοίκηση

Δημήτριος Γ. Κόγιας, *Η Τεχνολογία του Blockchain και ο
Δημόσιος Τομέας: Συνεργασία αλλά πώς;*

Δρ. Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου, *Ψηφιακή Ταυτοποίηση:
Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα
προσωπικά δεδομένα*

Βασίλης Κωστάκης, *Είναι η τεχνολογία ουδέτερη;*

Blockchain και Διοίκηση

Δρ. Κωνσταντίνος Βότης, Ερευνητής

Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΙΠΤΗΛ), του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ)

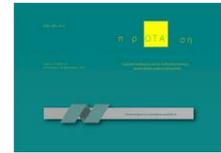
Ιορδάνης Παπουτσόγλου, Βοηθός Ερευνητή

Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΙΠΤΗΛ), του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ)

Περιεχόμενα

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή	283
Τι είναι το blockchain;	284
DAO, αυτοματοποιημένοι οργανισμοί ..	286
Blockchain στη δημόσια διοίκηση	288
Ηλεκτρονικό κτηματολόγιο	289
Ακαδημαϊκοί τίτλοι	290
Ψηφιακή ταυτότητα	291
Πιστοποιητικά εμβολιασμού	292
Οι προσπάθειες εφαρμογής του blockchain στην Ελλάδα	293
Νομολογίες και νομικά ζητήματα για blockchain	294
Ζητήματα στην εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας	295
Επίλογος	297

Μια από τις τεχνολογίες που απασχολεί την επικαιρότητα και την κοινωνία είναι το blockchain. Αρχικά, η τεχνολογία έγινε γνωστή στο ευρύ κοινό μέσα από την αποτίμηση των κρυπτονομισμάτων στις χρηματοοικονομικές αγορές. Ωστόσο, το blockchain είναι πολύ περισσότερα πράγματα από κρυπτονομίσματα. Όπως όλες οι τεχνολογίες, το blockchain υπόσχεται να προσφέρει καινοτόμες λύσεις σε προβλήματα τα οποία επιλύονταν δύσκολα μέχρι πρότινος. Η επίδραση αυτής της νέας τεχνολογίας είναι πολυσχιδής, καθώς αναμένεται να επηρεάσει πλειάδα από κλάδους.

Blockchain και Διοίκηση

Το άρθρο έχει σκοπό να εξοικειώσει το κοινό μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή και τον ορισμό του blockchain. Έπειτα, ο αναγνώστης θα ενημερωθεί για μια νέα μορφή στη λειτουργία των οργανισμών που αποκαλείται Αποκεντρωμένοι Αυτοματοποιημένοι Οργανισμοί (DAO). Στη συνέχεια, παρουσιάζονται πεδία εφαρμογής του blockchain στην αυτοδιοίκηση. Στο τελικό μέρος γίνεται προσπάθεια για την εισαγωγή του κοινού σε νέες νομολογίες αλλά και στην παρουσίαση ζητημάτων που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τους νομοθέτες.

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή

Το blockchain έχει πάψει να είναι μία τεχνολογία που βρίσκεται στα πρώτα της βήματα, καθώς μπαίνει σε στάδιο ωρίμανσης. Στο στάδιο αυτό, η τεχνολογία εφαρμόζεται στον πραγματικό κόσμο και έρχεται αντιμέτωπη με εμπόδια που

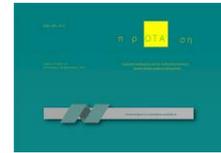
καλείται να υπερκεράσει για να φτάσει στο ζενίθ της.

Στα πρώτα στάδια ανάπτυξης των τεχνολογιών, οι προσδοκίες που τρέφονται είναι σχετικά διογκωμένες και μπορούν να χαρακτηριστούν ουτοπικές. Οι προσδοκίες αυτές έρχονται να αναμετρηθούν με την πραγματικότητα, όταν μία καινούργια τεχνολογία υιοθετείται σε έργα και εφαρμογές. Στο στάδιο της εφαρμογής ανακύπτουν εμπόδια τα οποία δεν είχαν αναγνωριστεί στα προηγούμενα στάδια. Προσπάθειες καταγραφής της ωρίμανσης των θεμάτων του blockchain καταβάλλονται από την συμβουλευτική εταιρία, Gartner, που παρουσιάζει ετησίως τους κύκλους δημοσιότητας (hype cycle)¹. Συγκεκριμένα, τα κρυπτονομίσματα και τα ηλεκτρονικά πορτοφόλια είναι εφαρμογές που έχουν ξεπεράσει τα αρχικά προβλήματα και μπορούν να φτάσουν στο πλατό της τεχνολογίας τους. Σε αντίθεση, το αποκεντρωμένο δίκτυο (decentralized web)

---

¹ Gartner. (14 Ιουλίου 2021). Hype Cycle for Blockchain 2021; More Action than Hype. <https://blogs.gartner.com/avivah->

[litan/2021/07/14/hype-cycle-for-blockchain-2021-more-action-than-hype/](https://blogs.gartner.com/avivah-litan/2021/07/14/hype-cycle-for-blockchain-2021-more-action-than-hype/)

Blockchain και Διοίκηση

είναι σε αρχικό στάδιο όπου οι προσδοκίες είναι ακόμα υψηλές.

Τα πρώτα βήματα του blockchain πραγματοποιήθηκαν με την εκπόνηση του κρυπτογραφικού έργου των Stuart Haber και Scott Stornetta το 1991. Οι συγγραφείς αναγνώριζαν το πρόβλημα της ιχνηλάτησης της ημερομηνίας δημιουργίας ή αλλαγής ψηφιακών αρχείων σε αποκεντρωμένα περιβάλλοντα. Η κρυπτογραφική μέθοδος που προτείνεται στο έργο τους αφορούσε την δημιουργία μιας αλυσίδας από μπλοκ δεδομένων που θα συνδέονταν μεταξύ τους και θα απέτρεπαν την αλλαγή των πληροφοριών.

Η επόμενη ημερομηνία ορόσημο για το blockchain έρχεται το 2008 με την έκδοση του κειμένου για το Bitcoin. Ο συγγραφέας με το ψευδώνυμο, Satoshi Nakamoto, εκδίδει το έργο σχετικά με την ιδέα για δημιουργία ενός ψηφιακού χρηματικού συστήματος βασισμένο σε peer-to-peer. Η καινοτομία του έργου ήταν ότι το σύστημα δεν θα στηριζόταν σε μία

κεντρική οντότητα που θα προσφέρει εμπιστοσύνη παρά θα λειτουργεί με ένα αποκεντροποιημένο τρόπο.

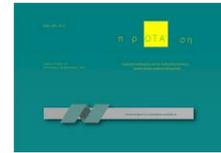
Το 2014 ήταν το επόμενο ορόσημο για την τεχνολογία, όπου η τεχνολογία ξεχώρισε από τα κρυπτονομίσματα. Η καινοτομία που εισήγαγε η αλυσίδα Ethereum αφορούσε τα smart contracts (έξυπνα συμβόλαια)². Τα smart contracts είναι εκτελέσιμα αρχεία κώδικα τα οποία εκτελούνται πάνω στην αλυσίδα και αυτοματοποιούν διαδικασίες. Τα smart contracts ουσιαστικά ώθησαν την τεχνολογία σε διαφορετικούς τομείς, καθώς έδιναν την δυνατότητα οι πράξεις να έχουν αποτέλεσμα στον ψηφιακό κόσμο.

Τι είναι το blockchain;

Η ονομασία της τεχνολογίας, blockchain, αποκαλύπτει από μόνη της μερικά στοιχεία για την τεχνολογία. Το blockchain ορίζεται ως μία αλυσίδα από πακέτα δεδομένων (block), τα οποία προσθέτονται στην αλυσίδα ακολουθώντας μια

---

² IBM. What are smart contracts on blockchain?
<https://www.ibm.com/topics/smart-contracts>

Blockchain και Διοίκηση

προκαθορισμένη διαδικασί³. Το κάθε block δεδομένων περιέχει πολλαπλές συναλλαγές και είναι μοναδικό. Η μοναδικότητα των block προέρχεται από την χρήση χρονοσφραγίδας που δίνεται κατά το χρόνο δημιουργίας του μπλοκ.

Οι κόμβοι που απαρτίζουν το δίκτυο είναι υπεύθυνοι για την έγκριση και την προσθήκη των νέων block στην αλυσίδα. Η προσθήκη block βασίζεται σε ένα μηχανισμό συναίνεσης (consensus algorithm) που ορίζεται από το δίκτυο. Ο μηχανισμός συναίνεσης έχει οριστεί ως η διαδικασία όπου η πλειοψηφία των κόμβων του δικτύου συμφωνούν για την κατάσταση του καθολικού⁴.

Η ύπαρξη του μηχανισμού συναίνεσης ωθεί μερικούς ερευνητές και επαγγελματίες στο blockchain να δηλώσουν ότι η άσκηση διοίκησης είναι αναπόσπαστο κομμάτι στο blockchain. Γενικά, ο μηχανισμός συναίνεσης είναι ένας αυτοματοποιημένος τρόπος για την

διοίκηση του δικτύου και των πόρων του. Ο μηχανισμός συντονίζει τους κόμβους του δικτύου να φτάσουν σε συμφωνία με γνώμονα την αλήθεια των στοιχείων.

Οι μηχανισμοί συναίνεσης είναι ένα από τα ζητήματα που ανέκυψε με την συζήτηση γύρω από την κατανάλωση ενέργειας στο blockchain. Για παράδειγμα, η γνωστότερη είδηση αφορά ότι η κατανάλωση του Bitcoin ξεπερνά την ενεργειακή κατανάλωση από χώρες όπως η Αργεντινή. Αλγόριθμοι που ανήκουν στο Proof-of-Work (απόδειξη μέσω εργασίας) είναι ασφαλείς, αλλά ταυτόχρονα είναι ενεργειακά απαιτητικοί σε σύγκριση με αλγόριθμους που ανήκουν στο Proof-of-Stake (απόδειξη μέσω ιδιοκτησίας). Η έρευνα στους μηχανισμούς συναίνεσης είναι συνεχής και νέες ομάδες όπως το Proof of Elapsed Time και Proof of Capacity εισάγονται.

---

³ Nofer, M., Gomber, P., Hinz, O., & Schiereck, D. (2017). Blockchain. *Business & Information Systems Engineering*, 59(3), 183-187.

⁴ Swanson, T. (2015). Consensus-as-a-service: a brief report on the emergence of permissioned, distributed ledger systems. Report, available online.

Blockchain και Διοίκηση

Το blockchain προσφέρει πλεονεκτήματα και δυνατότητες τα οποία εν συντομία είναι⁵:

- Αποκέντρωση: η επικύρωση των συναλλαγών δεν πραγματοποιείται από μία κεντρική οντότητα, αλλά διαχειρίζεται από τους κόμβους βάσει του μηχανισμού συναίνεσης,
- Αντοχή: χάρη στην κρυπτογράφηση οποιαδήποτε αλλαγή στα δεδομένα θα γίνει αντιληπτή από το δίκτυο,
- Ανωνυμία: οι χρήστες μπορούν να επικοινωνήσουν με την αλυσίδα με μια οποιαδήποτε δημιουργημένη διεύθυνση,
- Έλεγχος: όλες οι συναλλαγές της αλυσίδας καταγράφονται σε ένα καθολικό με την χρονική σήμανση. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να επιτευχθεί ο έλεγχος στο blockchain.

Χάρη στα παραπάνω χαρακτηριστικά, το blockchain βρίσκει εφαρμογή σε έργα που απαιτείται η συνεργασία διαφορετικών οργανισμών με διαφορετικά συμφέροντα. Οι εφαρμογές του blockchain διαχωρίζονται κυρίως με τον τρόπο πρόσβαση στο δίκτυο. Οι γνωστότερες αλυσίδες όπως το Bitcoin και το Ethereum είναι ανοικτές σε πρόσβαση και οι χρήστες μπορούν να συμμετέχουν και να αποχωρούν από το δίκτυο ελεύθερα. Τέτοιες αλυσίδες δεν απαιτούν την άδεια για πρόσβαση στο δίκτυο και αναφέρονται ως permissionless blockchain. Στην αντίπερα όχθη, βρίσκονται αλυσίδες που θέτουν μια διαδικασία για την εισαγωγή ενός κόμβου στο δίκτυο και ονομάζονται permissioned blockchain. Τέτοιες αλυσίδες συνήθως απαρτίζονται από οντότητες που δημιουργούν μία συνέργεια (consortia). Ένα δίκτυο με ελεγχόμενη πρόσβαση εξασφαλίζει την συμμετοχή μονάχα των ορισμένων οντοτήτων και δημιουργούν ένα περιβάλλον που ορίζεται από κανόνες.

---

⁵ Monrat, A. A., Schelén, O., & Andersson, K. (2019). A survey of blockchain from the perspectives of applications, challenges, and opportunities. IEEE Access, 7, 117134-117151.

Blockchain και Διοίκηση

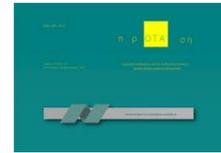
DAO, αυτοματοποιημένοι οργανισμοί

Το DAO είναι το ακρωνύμιο για μια μορφή οργανισμών που βασίζεται στο blockchain. Η μορφή οργανισμού ονομάζεται Αποκεντρωμένος Αυτόνομος Οργανισμός (Decentralized Autonomous Organization) και πρωτοεμφανίστηκε το 2016 στην αλυσίδα του Ethereum. Τα DAOs μπορούν να έχουν εφαρμογή στον ιδιωτικό τομέα αλλά και στο δημόσιο, αφού είναι δομές δομή διοίκησης ενός οργανισμού. Σήμερα παρατηρείται ποικιλότητα στα DAOs με την ανάπτυξη πρωτοκόλλων σε διαφορετικές αλυσίδες και με διαφορετικούς κανόνες.

Γενικά, νέες μορφές διοίκησης ανακύπτουν μέσα από προσπάθειες για την άμβλυνση των αδυναμιών των υπάρχοντων μορφών. Η παραδοσιακή διοίκηση στηρίζεται σε ένα κεντρικό και αυστηρό σύστημα κανόνων που εφαρμόζεται σε ένα στενό περιβάλλον. Αντίθετα, τα DAOs προσπαθούν να δημιουργήσουν μία πιο ευέλικτη και ανοικτή διοίκηση που είναι αποκεντρωμένη. Επιπρόσθετα, έχουν την ευκαιρία να επιτρέψουν την ευρύτερη συμμετοχή στον οργανισμό, καθώς απευθύνονται δημόσια.

Οι ιδέες της αποκεντροποίησης και της ευρύτερης συμμετοχής δεν είναι καινούργιες, καθώς έχουν υπάρξει δομές και κοινότητες που στηρίζονταν σε αυτές τις ιδέες. Η συλλογική εγκυκλοπαίδεια, Wikipedia, είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα ελεύθερης συμμετοχής χρηστών προς την επίτευξη ενός σκοπού. Ωστόσο, η ειδοποιός διαφορά με τα DAOs είναι υιοθέτηση του blockchain για την εξασφάλιση της εφαρμογής των ιδεών. Συγκεκριμένα, νόμοι και νομικά έγγραφα (πχ εταιρικό καταστατικό) αυτοματοποιούνται σε κανόνες που εκφράζονται μέσω του κώδικα και της εφαρμογής του από smart contracts στην αλυσίδα. Πρέπει να τονιστεί ότι το αποτέλεσμα των smart contracts δεν ανήκει απλά σε ένα εικονικό περιβάλλον, αλλά μπορεί να έχει νομικό αντίκτυπο στον πραγματικό κόσμο.

Τα DAOs έχουν υιοθετήσει διαδικασία ώστε να είναι σε θέση να επιδέχονται συνεχείς αλλαγές στους κανονισμούς τους. Η διαδικασία είναι όμοια με αυτές που ακολουθούνται στον πραγματικό κόσμο, καθώς προβλέπονται προκαθορισμένες περίοδοι μέχρι την υιοθέτηση αλλαγών. Αρχικά, οι χρήστες

Blockchain και Διοίκηση

μπορούν να συζητήσουν τα προβλήματα και τις προτεινόμενες λύσεις σε μια περίοδο διαβούλευσης. Με την συγκέντρωση επαρκούς ενδιαφέροντος από την κοινότητα, η διαβούλευση γίνεται πρόταση αλλαγής με καθορισμένο περιεχόμενο και κατατίθεται προς ψήφιση στην κοινότητα. Στην ψηφοφορία, οι χρήστες συμμετέχουν συνήθως με τα κρυπτονομίσματα αντί ψήφου. Η αλλαγή στο πρωτόκολλο του DAO πραγματοποιείται μόνο στην περίπτωση της υπερψήφισής της.

Με την κωδικοποίηση των κανόνων σε smart contract και την ψηφιακή ψηφοφορία γίνεται αντιληπτό ότι ένα κομμάτι της διοίκησης των οργανισμών ψηφιοποιείται και αυτοματοποιείται. Ωστόσο, δεν πρέπει να αμεληθεί ότι ένα κομμάτι διοίκησης μπορεί να πραγματοποιηθεί εκτός blockchain. Συγκεκριμένα, η αρχική μορφή των πρωτοκόλλων γίνεται εκτός blockchain όπου καθορίζονται ζητήματα όπως η διαδικασία ψηφοφορίας. Το παράδειγμα αυτό έρχεται από τα δημοφιλέστερα DAOs,

όπως το MakerDAO και AAVE, όπου μία ομάδα ατόμων είναι υπεύθυνη για την αρχική μορφή του πρωτοκόλλου. Το πρωτόκολλο παύει να επηρεάζεται από την ομάδα με την αυξανόμενη συμμετοχή της κοινότητας σε προτάσεις, ψηφοφορίες ακόμα και στην ανάπτυξη κώδικα.

Σε πρόσφατο σεμινάριο από το European Blockchain Observatory & Forum⁶ οι ενδιαφερόμενοι είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν μερικά DAOs. Τα DAOs που παρουσιάστηκαν ήταν τρία και ήταν το Kleros, AAVE και η εφαρμογή DAO από την European Blockchain Association. Το Kleros είναι μία εφαρμογή DAO για την επίλυση διενέξεων που δεν επιλύονται μέσω smart contracts και απαιτούν την ανθρώπινη παρέμβαση. Στη συνέχεια, το AAVE είναι ένα χρηματοοικονομικό πρωτόκολλο που εφαρμόζει το DAO για την άσκηση διοίκησης από την κοινότητα. Τέλος, η European Blockchain Association παρουσίασε την ιδέα για ένα ημι-αυτόνομο

---

⁶ EuBOF Workshop Recording. Decentralised Networks' Governance workshop recording.

<https://www.youtube.com/watch?v=OBb1KiDGhPQ>

Blockchain και Διοίκηση

DAO, καθώς το δίκτυο δημιουργήθηκε από οντότητα με νομική μορφή.

Τα DAOs είναι οργανισμοί που απαρτίζονται από διαφορετικά μέλη και στηρίζεται στην φιλοσοφία που εφαρμόζεται σε έργα ανοικτού κώδικα (open-source). Η διοίκηση και οι κανονισμοί ψηφιοποιούνται και εφαρμόζονται μέσα από κώδικα.

Blockchain στη δημόσια διοίκηση

Η δημόσια διοίκηση πάντα καταβάλλει προσπάθειες για την ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της με την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών. Υπό αυτό το πρίσμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση σε έργο της για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση ⁷ έχει απαριθμήσει τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής του blockchain. Τα πλεονεκτήματα είναι:

- Η μείωση της πολυπλοκότητας, του χρόνου και του οικονομικού

κόστους στην ανταλλαγή πληροφοριών τόσο μεταξύ των κυβερνητικών οργανισμών μεταξύ τους όσο και με φορείς του ιδιωτικού τομέα χάρη στο διανεμημένο καθολικό,

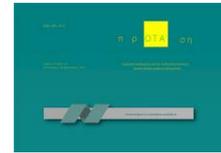
- Το διανεμημένο καθολικό και τα smart contracts μπορούν να μειώσουν την γραφειοκρατία, και την διαφθορά αφού οι διαδικασίες αυτοματοποιούνται και χαρακτηρίζονται από διαφάνεια,
- Η εμπιστοσύνη των πολιτών θα αυξηθεί χάρη τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες μέσω αλγορίθμων που δεν θα ελέγχονται από την κυβέρνηση.

Το blockchain χάρη στα χαρακτηριστικά του μπορεί να προσφέρει τα παραπάνω πλεονεκτήματα στην δημόσια διοίκηση. Ωστόσο ο τρόπος χρήσης και ο στόχος θα πρέπει να

---

⁷ Publications Office of the European Union. (2019). Blockchain for digital government. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/>

[/publication/e76bbeb9-7650-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en](https://publication/e76bbeb9-7650-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en)

Blockchain και Διοίκηση

καθορίζονται κατά περίπτωση, καθώς η τεχνολογία είναι εφαρμόσιμη σε μια ποικιλία από εφαρμογές.

Ηλεκτρονικό κτηματολόγιο

Αρχικά, η τεχνολογία εφαρμόζεται για την δημιουργία ηλεκτρονικών κτηματολογίων. Η βαρύτητα της ψηφιοποίησης των κτηματολογίων γίνεται αντιληπτή σε περιπτώσεις έκτακτων γεγονότων που απαιτούν την αναγνώριση της ιδιοκτησίας. Ένα από τα παραδείγματα αποτελεί ο σεισμός στην Αϊτή το 2010, όπου τα έργα ανοικοδόμησης καθυστερούσαν εξαιτίας των εμποδίων στον καθορισμό της ιδιοκτησίας.

Η δημιουργία κτηματολογίων σε blockchain μπορεί να εκμεταλλευτεί τα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας για την ποιοτικότερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Το πρώτο χαρακτηριστικό αφορά την αποθήκευση κάθε περιουσιακού στοιχείου με ένα μοναδικό τρόπο χάρης στην κρυπτογραφία του blockchain. Το δεύτερο

χαρακτηριστικό σχετίζεται με τον έλεγχο που εφαρμόζεται από το μηχανισμό συναίνεσης του δικτύου πριν την επαλήθευση μίας συναλλαγής. Ο μηχανισμός συναίνεσης θα συμπεριλάβει μόνο έγκυρες συναλλαγές βάσει κανόνων. Το τελευταίο χαρακτηριστικό του blockchain που θέλγει την δημιουργία ενός κτηματολογίου είναι ότι αποτελεί ένα καθολικό από συναλλαγές που είναι διαθέσιμο σε πολλά μέλη.

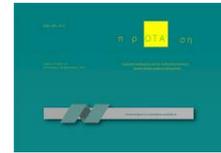
Παραδείγματα για την εφαρμογή του blockchain σε κτηματολόγια αποτελούν η Γεωργία και η Ινδία⁸. Η περίπτωση της Γεωργίας χρησιμοποιεί την αλυσίδα του Bitcoin για την έκδοση της κρυπτογραφικής απόδειξης για την εγγραφή ενός περιουσιακού στοιχείου. Η εγγραφή του περιουσιακού στοιχείου διατηρείται σε ιδιωτική αλυσίδα Exonum που διαχειρίζεται η εποπτική αρχή.

Αποτελέσματα της χρήσης του blockchain στο κτηματολόγιο είναι η

---

⁸ United Nations. (01 Μαΐου 2018). Using blockchain to make land registry more reliable in India. [https://www.undp.org/blogs/using-](https://www.undp.org/blogs/using-blockchain-make-land-registry-more-reliable-india)

[blockchain-make-land-registry-more-reliable-india](https://www.undp.org/blogs/using-blockchain-make-land-registry-more-reliable-india)

Blockchain και Διοίκηση

διαφάνεια των συναλλαγών και η επακόλουθη επαύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την υπηρεσία. Η γενική μείωση του χρόνου ενημέρωσης άλλων υπηρεσιών και απόδειξης ιδιοκτησίας ήταν δυνατή, καθώς το πιστοποιητικό είναι διαθέσιμο σε πραγματικό χρόνο για έλεγχο. Άλλο αποτέλεσμα αποτελεί η μείωση του λειτουργικού κόστους των υπηρεσιών του κτηματολογίου.

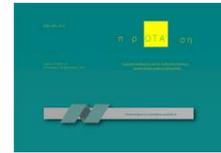
Ακαδημαϊκοί τίτλοι

Η επόμενη εφαρμογή του blockchain έρχεται στο κλάδο της παιδείας και συγκεκριμένα στους ακαδημαϊκούς τίτλους. Η ανάγκη για επιβεβαίωση της γνησιότητας των τίτλων ωθεί στην αναζήτηση μέσων για την επίτευξη ενός ταχέων και αποτελεσματικών ελέγχων. Η ανάγκη αυτή επαυξάνεται στο ενιαίο Ευρωπαϊκό περιβάλλον εργασίας και εκπαίδευσης όπου προωθείται η ελεύθερη διακρατική κινητικότητα. Επίσης, δεν πρέπει να αμελούνται οι ανησυχίες των πανεπιστημιακών οργανισμών που πλαστά πτυχία μπορεί να πλήξουν την αξιοπιστία τους. Οι πανεπιστημιακοί οργανισμοί βρίσκονται μεταξύ των φοιτητών και της επαγγελματικής κοινότητας και αποτελούν

την εκδούσα αρχή των ακαδημαϊκών τίτλων.

Το blockchain μπορεί να αποτελέσει μία τεχνολογία για την επίλυση του παραπάνω προβλήματος. Ένα σύστημα βασισμένο στο blockchain θα ωφελούσε τους πολίτες να διατηρήσουν την ιδιωτικότητά τους αφού μπορούν να καθορίσουν οι ίδιοι τα έγγραφα και τους οργανισμούς που θα λάβουν τις πληροφορίες. Επίσης, τα πτυχία θα περάσουν από έντυπη μορφή σε ψηφιακή αποτρέποντας την πλαστογράφηση τους και επιτρέποντας την ταχύτερη επαλήθευσή τους. Επιπρόσθετα, τα πανεπιστήμια θα μπορούν να ενισχύσουν την θέση τους ως εκδούσα αρχή των πτυχίων σε ένα δίκτυο του blockchain ευκολότερα σε σχέση με την υπάρχουσα έντυπη μορφή. Τέλος, ένα ηλεκτρονικό σύστημα που υιοθετεί ένα παγκόσμιο πρότυπο για την έκδοση τίτλων μπορεί να διευκολύνει την διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών.

Η Μάλτα είναι μία χώρα που ξεκίνησε προσπάθειες από το 2017 για την δημιουργία ενός ηλεκτρονικού συστήματος για ακαδημαϊκούς τίτλους. Συγκεκριμένα, το

Blockchain και Διοίκηση

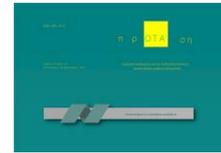
υπουργείο Παιδείας και Εργασίας της Μάλτας αποφάσισε να χρησιμοποιήσει το πρότυπο Blockcerts για το σκοπό αυτό. Οι πολίτες ως απόφοιτοι ιδρυμάτων χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά πορτοφόλια (wallets) που αποθηκεύουν τα πτυχία. Τα πτυχία είναι πλέον σε ηλεκτρονική μορφή, json, και εκδίδονται μόνο από τα πανεπιστήμια. Τρίτα μέλη που απαιτούν την λήψη των ακαδημαϊκών τίτλων μπορούν να επιβεβαιώσουν την γνησιότητα των τίτλων μέσω ενός URL που επικοινωνεί με την αλυσίδα.

Το blockchain στην περίπτωση αυτή μεταβάλλει τις διαδικασίες για την επιβεβαίωση από τα έντυπα πιστοποιητικά. Η επιβεβαίωση γίνεται αυτόματα εξαλείφοντας την ανάγκη για ενδιάμεσο. Ακόμα, η ταχύτητα του ελέγχου είναι ταχύτερη καθώς τα δεδομένα είναι διαθέσιμα σε πραγματικό χρόνο στην αλυσίδα. Τέλος, τα πανεπιστήμια απαιτείται να πραγματοποιήσουν μονάχα την αρχική έκδοση του πιστοποιητικού αφού τα δεδομένα στο blockchain δεν μπορούν να μεταβληθούν.

Ψηφιακή ταυτότητα

Το θέμα της ταυτοποίησης χρηστών ή πολιτών απασχολεί τις ερευνητικές και επιχειρηματικές κοινότητες, καθώς είναι στο πυρήνα των εφαρμογών τους. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς το παράδειγμα των τραπεζών, όπου η λήψη των τραπεζικών υπηρεσιών γίνεται μόνο μετά από την επαλήθευση της ταυτότητας του χρήστη. Με άλλα λόγια, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που αναπτύσσονται, παρά την καινοτομία και πολυπλοκότητα τους, στηρίζονται στην επαλήθευση της ταυτότητας των χρηστών που λειτουργεί ως ακρογωνιαίος λίθος. Η ύπαρξη μιας ψηφιακής ταυτότητας γίνεται απαραίτητη για την επιτάχυνση και διευκόλυνση των οργανισμών να παρέχουν τις υπηρεσίες τους.

Γενικά, η ψηφιακή ταυτότητα μπορεί να λειτουργήσει με την χρήση διαφορετικών τεχνολογιών. Ωστόσο, η χρήση του blockchain ελκύει το ενδιαφέρον καθώς υπόσχεται την ασφάλεια από κακόβουλες μετατροπές των στοιχείων, την εύκολη απόδειξη της γνησιότητας και διασφάλιση της προσωπικότητας των πληροφοριών. Αναλυτικότερα, τα στοιχεία που αποθηκεύονται στην αλυσίδα δεν μπορούν να μετατραπούν εξαιτίας του

Blockchain και Διοίκηση

κρυπτογραφικού συστήματος που συνδέει τα δεδομένα μεταξύ τους. Η γνησιότητα της ταυτότητας μπορεί να γίνει όπως και στο παράδειγμα των ακαδημαϊκών τίτλων, δηλαδή με την χρήση ενός URL.

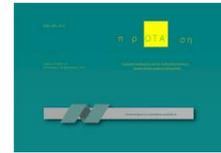
Η προσωποποίηση των πληροφοριών είναι μια πιο πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει την εφαρμογή smart contracts. Γενικά, υπάρχουν περιπτώσεις που χρήστες καλούνται να αποκαλύψουν περισσότερες πληροφορίες από αυτές που πραγματικά απαιτούνται. Για παράδειγμα, χρήστες καλούνται να αποκαλύψουν την ημερομηνία γέννησής τους με την εγγραφή τους σε κάποια υπηρεσία, ενώ η πραγματική ανάγκη είναι η επιβεβαίωση ότι οι χρήστες είναι ενήλικοι. Στο προηγούμενο παράδειγμα, το smart contract χρησιμοποιείται ανάμεσα στην υπηρεσία και τις προσωπικές πληροφορίες ενός χρήστη για να μην αποκαλυφθούν τα προσωπικά στοιχεία του χρήστη.

Η Ελβετία με το πρότζεκτ uPort και η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού οργανισμού, EBSI, είναι κάποια από τα παραδείγματα για την εφαρμογή της ψηφιακής ταυτότητας. Η πόλη του Ζουγκ της Ελβετίας ήταν που

εφάρμοσε την ψηφιακή ταυτότητα από το πρότζεκτ uPort. Οι πολίτες συμμετέχουν στην εφαρμογή με την εγκατάσταση εφαρμογής στα κινητά τους που τους επιτρέπει να δημιουργήσουν την ταυτότητα τους στο Ethereum. Στην συνέχεια, οι πολίτες δηλώνουν την ταυτότητα τους στο δημαρχείο της πόλης. Το όραμα είναι οι πολίτες να χρησιμοποιούν την ταυτότητα αυτή για τις ποικίλες υπηρεσίες όπως η ενοικίαση ποδηλάτων.

Πιστοποιητικά εμβολιασμού

Η πανδημία είναι ένα από τα κυριότερα θέματα που απασχολεί τις κοινωνίες το τελευταίο διάστημα. Το blockchain είχε προταθεί από την εμφάνιση της πανδημίας ως λύση σε διάφορα προβλήματα. Σε έκτακτες καταστάσεις, η διαθεσιμότητα των δεδομένων είναι ύψιστης σημασίας για τη λήψη αποφάσεων. Η συνεργασία μεταξύ τους Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, της IBM, της Oracle και άλλων εταιριών να δημιουργήσουν ένα κέντρο δεδομένων

Blockchain και Διοίκηση

Βασισμένο στο blockchain για δεδομένα σχετικά με το COVID είναι ένα παράδειγμα⁹.

Ωστόσο, η αποθήκευση των πιστοποιητικών εμβολιασμού σε αλυσίδα είναι από τις λύσεις που εφαρμόζεται σε διάφορες χώρες. Χώρες όπως το Σαν Μαρίνο και η Κολομβία που χρησιμοποιούν τις αλυσίδες VeChain και Algorand αντίστοιχα έχουν προχωρήσει στην υλοποίηση. Η Γερμανία οριστικοποίησε διαγωνισμό τον Μάρτιο 2021 για την ανάθεση παρόμοιου έργου σε συνέργεια που συμμετέχει ο τεχνολογικός κολοσσός IBM. Γίνεται αντιληπτό ότι τα κράτη καταβάλουν προσπάθειες για την ανάπτυξη πλατφορμών στο blockchain.

Μια πλατφόρμα για τα πιστοποιητικά εμβολιασμού δεν θα διαφέρει σε σχέση με αντίστοιχες πλατφόρμες όπως για τα ακαδημαϊκούς τίτλους που περιεγράφηκαν παραπάνω. Συγκεκριμένα, τα πιστοποιητικά μπορούν να φέρουν ένα υδατογράφημα (QR code), το οποίο με την σάρωση του θα

επιβεβαιώνει την γνησιότητα του πιστοποιητικού. Δεδομένα για το πιστοποιητικό θα είναι αποθηκευμένα στην αλυσίδα και θα καλούνται όποτε είναι απαραίτητο σύμφωνα με τις ανάγκες του χρήστη. Για την μεγαλύτερη προστασία, η αποθήκευση των πιστοποιητικών μπορεί να γίνεται σε εφαρμογές ηλεκτρονικών πορτοφολιών.

Ο έλεγχος γνησιότητας θα είναι ταχύς καθώς θα απαιτεί μονάχα μία σάρωση. Η ταχύτητα του ελέγχου είναι σημαντική για την διοίκηση των αεροδρομίων και τους ταξιδιώτες, γιατί θα αποφευχθεί η πολύωρη αναμονή χάρις στην ηλεκτρονική μορφή του πιστοποιητικού. Η παραχάραξη στοιχείων θα είναι αδύνατη αφού τα δεδομένα στο blockchain δεν μεταβάλλονται.

Οι προσπάθειες εφαρμογής του blockchain στην Ελλάδα

Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για το blockchain είχε εκπονήσει μία αναφορά

---

⁹ MiPasa. Data Platform.
<https://app.mipasa.com/>

Blockchain και Διοίκηση

όπου παρουσιάζονταν τα οικοσυστήματα γύρω από το blockchain για ευρωπαϊκές χώρες¹⁰. Η Ελλάδα είχε καταταχθεί στις χώρες που βρίσκονται στα πρώτα βήματα σχετικά με την τεχνολογία. Η κατάταξη πραγματοποιήθηκε με γνώμονα την ωριμότητα του εθνικού οικοσυστήματος και του νομικού πλαισίου κάθε χώρας.

Η Ελλάδα είναι ένα από τα που συμμετέχουν στην σύμπραξη χωρών για το blockchain από τον Απρίλιο του 2018¹¹. Η σύμπραξη αυτή αποσκοπεί στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης για το Blockchain (European Blockchain Partnership) και την ακόλουθη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Υποδομής για Υπηρεσίες Blockchain (European Blockchain Services Infrastructure). Η Ελλάδα ως μέλος της υποδομής θα

συμμετέχει με κόμβους στο δίκτυο που αποσκοπεί στην διασυνοριακή χρήση του blockchain.

Οι προσπάθειες στην Ελλάδα, ωστόσο, δεν περιορίζονται στην συμμετοχή του δικτύου, αλλά επεκτείνονται στην δημιουργία υπηρεσιών. Στην αυτοδιοίκηση, το ερευνητικό έργο Token είναι ένα έργο που αποσκοπεί στην δημιουργία τεσσάρων υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές είναι στην κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης, διαχείριση των δημόσιων λογαριασμών, αστικού logistics, και πρόσδοση αξίας στα δεδομένα. Ο δήμος Κατερίνης μαζί με το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (EKETA) είναι οι εταίροι από την Ελλάδα που συμμετέχουν στο έργο¹².

---

¹⁰ European Blockchain Observatory and Forum. (November 2020). EU Blockchain Ecosystem latest developments. https://www.eublockchainforum.eu/sites/default/files/reports/EU%20Blockchain%20Ecosystem%20Report_final_0.pdf

¹¹ European Commission. European countries join Blockchain Partnership. <https://wayback.archive-it.org/12090/20210625075235/https://digital->

strategy.ec.europa.eu/en/news/european-countries-join-blockchain-partnership

¹² Fortune Greece. (15 Φεβρουαρίου 2020). Εφαρμογές Blockchain για πρώτη φορά στον Δήμο Κατερίνης. <https://www.fortunegreece.com/article/efarmoges-blockchain-gia-proti-fora-ston-dimo-katerinis/>

Blockchain και Διοίκηση

Νομολογίες και νομικά ζητήματα για blockchain

Αρχικά, το blockchain ήταν πλήρως συνυφασμένο με τα κρυπτονομίσματα και την οικονομική αποτίμησή τους. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται στο γεγονός ότι οι κεντρικές τράπεζες ήταν από τους πρώτους οργανισμούς που έστρεψαν την προσοχή τους στα κρυπτονομίσματα. Συγκεκριμένα, η μεταβλητότητα των τιμών στα κρυπτονομίσματα ώθησε τις τράπεζες να επιστήσουν την προσοχή του επενδυτικού κοινού στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα συγκεκριμένα στοιχεία. Ωστόσο, το blockchain δεν περιορίζεται μονάχα στα κρυπτονομίσματα και το αντίκτυπο του είναι μεγαλύτερο από την οικονομική αποτίμησή των νομισμάτων. Το blockchain είναι μία τεχνολογία που προσφέρει λύσεις σε σύγχρονα προβλήματα και εφαρμόζεται σε διαφορετικούς τομείς. Για το λόγο αυτό,

η νομική κοινότητα στρέφει την προσοχή της στην τεχνολογία και τις εφαρμογές της. Ο πρώτος κλάδος που ρυθμίστηκε από κανόνες είναι ο χρηματοοικονομικός τομέας. Ο χρηματοοικονομικός τομέας είναι από τους ώριμους τομείς που εφαρμόζουν το blockchain.

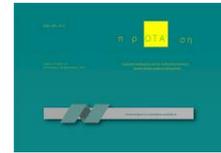
Κατά το 2020, δύο νομοθετικά πλαίσια εισήχθησαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση που σχετίζονται με το blockchain. Το πρώτο πλαίσιο είναι ο κανονισμός για τις αγορές κρυπτοστοιχείων και για την τροποποίηση της οδηγίας γνωστό και ως MiCA¹³. Το δεύτερο πλαίσιο είναι ο κανονισμός σχετικά με το πιλοτικό καθεστώς (pilot regime) για τις υποδομές της αγοράς που βασίζονται σε τεχνολογία καταμεμημένου καθολικού (Distributed Ledger Technology)¹⁴.

---

¹³ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις αγορές κρυπτοστοιχείων και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f69f89b-b-fe54-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

¹⁴ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ένα πιλοτικό

καθεστώς για τις υποδομές της αγοράς που βασίζονται σε τεχνολογία καταμεμημένου καθολικού <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0594&from=EN>

Blockchain και Διοίκηση

Ο κανονισμός MiCA αποσκοπεί αφενός στην προστασία των χρηστών των κρυπτοστοιχείων και αφετέρου στην απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς. Επιπλέον, το νομικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο παρατηρείται να είναι κατακερματισμένο με μερίδα χωρών να ηγείται με την θεσμοθέτηση κανόνων και με άλλες χώρες να μην έχουν προχωρήσει σε κάποια κίνηση. Επομένως, ένας Ευρωπαϊκός κανονισμός θα ενισχύσει την εναρμόνιση της αγοράς σε μία ενιαία αγορά όπως είναι και το όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

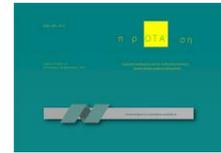
Γενικά, τα πρόσωπα που οφείλουν να εφαρμόσουν τον κανονισμό είναι αυτά που δραστηριοποιούνται στην έκδοση κρυπτοστοιχείων ή παρέχουν υπηρεσίες σχετικές με τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία. Ο κανονισμός έχει προβλέψει να ορίσει με γενικό τρόπο τα στοιχεία που καλύπτει, καθώς τα κρυπτοστοιχεία δεν είναι τα κρυπτονομίσματα. Συγκεκριμένα, τα κρυπτοστοιχεία ορίζονται ως η «ψηφιακή αναπαράσταση αξίας ή δικαιωμάτων που μπορούν να μεταβιβαστούν και να αποθηκευτούν ηλεκτρονικά, με τη χρήση της τεχνολογίας κατακερματισμένου καθολικού ή παρόμοια». Παράλληλα με τα κρυπτοστοιχεία, ορίζονται ο εκδότης

κρυπτοστοιχείων και η παροχή υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων. Τα κρυπτοστοιχεία διαχωρίζονται στις εξής κατηγορίες: α) ψηφιακά κέρματα αγοράς υπηρεσιών (utility tokens), β) ψηφιακά κέρματα με εγγύηση περιουσιακών στοιχείων (asset-referenced tokens), γ) ψηφιακά κέρματα ηλεκτρονικού χρήματος (e-money tokens).

Το πιλοτικό καθεστώς αφορά τους οργανισμούς που στηρίζονται στην τεχνολογία κατακερματισμένου καθολικού για την δημιουργία μηχανισμών διαπραγμάτευσης και διακανονισμού αξιογράφων. Το καθεστώς καθορίζει τις απαιτήσεις που θα πρέπει να τηρούνται. Το πιλοτικό καθεστώς επεκτείνει τις δυνατότητες των οργανισμών που διαθέτουν άδεια λειτουργίας ως επιχείρηση επενδύσεων ή ρυθμιζόμενης αγοράς και κεντρικών αποθετηρίων τίτλων, καθώς τους δίνεται η δυνατότητα να εφαρμόσουν την τεχνολογία ελεύθερα.

Ζητήματα στην εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας

Η εισαγωγή νέων νομικών πλαισίων δεν θα πρέπει να δημιουργήσει την εντύπωση ότι οι υπάρχοντες νομοθετικές ρυθμίσεις δεν

Blockchain και Διοίκηση

θα έχουν εφαρμογή στο blockchain. Ωστόσο, υπάρχει ανησυχία σχετικά με τον τρόπο που μπορούν παραδοσιακές διατάξεις να λειτουργήσουν στο πλαίσιο της νέας τεχνολογίας. Επομένως, δεν θα πρέπει να εκπλήσσει η έκδοση αλλαγών και διευκρινίσεων ώστε τα υπάρχοντα νομικά πλαίσια να ανταπεξέλθουν στην νέα τεχνολογία.

Συγκεκριμένα, το blockchain είναι μία πρωτοποριακή τεχνολογία που αλλάζει τον τρόπο λειτουργίας των οργανισμών. Οι περισσότερες εφαρμογές σκοπεύουν να εξαλείψουν την ύπαρξη κεντρικών οντοτήτων και την ανάληψη ενός αυτοματοποιημένου και αποκεντρωμένου τρόπου λειτουργίας. Ωστόσο, ο νέος τρόπος λειτουργίας είναι που θέτει εμπόδια στην εφαρμογή των παραδοσιακών νομικών πλαισίων.

Τα παραδοσιακά νομικά πλαίσια στηρίζονται στην ύπαρξη κεντρικών οντοτήτων, καθώς αυτές οι κεντρικές οντότητες είναι που ορίζονται ως αντικείμενο εφαρμογής των πλαισίων. Για παράδειγμα, οι κανόνες για το ξέπλυμα χρήματος προβλέπουν να εφαρμόζονται από τράπεζες ή αποθετήρια αξιών. Οι

οντότητες αυτές είναι κεντρικές και έχουν συγκεκριμένο νομικό χαρακτήρα. Αντίθετα, η περίπτωση του blockchain δημιουργεί ένα περίπλοκο περιβάλλον, καθώς το δίκτυο αποτελείται από πολυάριθμους χρήστες. Το πεδίο περιπλέκεται περισσότερο όταν λάβουμε υπόψη ότι χρήστες του δικτύου μπορούν να είναι μηχανές, οι οποίες μπορούν να αποκτούν περιουσιακά στοιχεία. Με άλλα λόγια, γίνεται αντιληπτό ότι η θέσπιση των νόμων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αποκεντροποίηση.

Ένα άλλο θεμελιώδες ζήτημα που προκύπτει στο blockchain έχει να κάνει με τον καθορισμό της δικαιοδοσίας. Οι κόμβοι σε δημόσια δίκτυα blockchain όπως το Ethereum μπορούν να βρίσκονται σε οποιοδήποτε σημείο της υφηγίου. Το παραπάνω γεγονός σε συνδυασμό με την ποικιλότητα στις εθνικές νομοθεσίες δημιουργεί προβλήματα στην εκδίκαση τυχόν παραβάσεων.

Τα προαναφερθέντα γενικά ζητήματα απαντώνται και στην εξέταση

Blockchain και Διοίκηση

εφαρμογής νομοθεσιών όπως το GDPR^{15 16}. Ένα από τα κυριότερα δικαιώματα που παραχωρείται με το GDPR στους χρήστες είναι το δικαίωμα στη λήθη, όπου οι χρήστες μπορούν να ζητήσουν την διαγραφή των προσωπικών δεδομένων τους. Ωστόσο, το blockchain εξ' ορισμού προσφέρει την δυνατότητα μόνο για πρόσθεση δεδομένων και η διαγραφή είναι αδύνατη. Επομένως, η διενέργεια έρευνας για την διασφάλιση του παραπάνω δικαιώματος είναι απαραίτητη από το blockchain.

Άλλο ζήτημα που προκύπτει μεταξύ της διάδρασης του blockchain με τον κανονισμό του GDPR είναι ο καθορισμός του υπεύθυνου επεξεργασίας των δεδομένων (data controller). Το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για την επεξεργασία των δεδομένων είναι δύσκολο να οριστεί στην περίπτωση των δημόσιων αλυσίδων που απαλείφουν τις κεντρικές

οντότητες. Στις δημόσιες αλυσίδες, οι χρήστες έχουν την δυνατότητα για την επεξεργασία των δεδομένων αποκεντροποιημένα. Το παραπάνω ζήτημα δεν απασχολεί ιδιωτικές αλυσίδες όπου τα μέλη συμμετέχουν στο δίκτυο με άδεια.

Επίλογος

Το blockchain είναι μία καινοτόμα τεχνολογία που θα έχει αντίκτυπο στον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης των οντοτήτων. Η τεχνολογία έχει ξεπεράσει το νηπιακό επίπεδο σε εφαρμογές και η έρευνα δοκιμάζεται στον πραγματικό κόσμο με την εφαρμογή της. Η έρευνα και οι εφαρμογές μας είναι ενθαρρυντικές και θέτουν τις προσδοκίες ότι το blockchain θα είναι μία τεχνολογία που θα χρησιμοποιείται στο μέλλον.

Ένα κομμάτι της καινοτομίας της τεχνολογίας είναι η δημιουργία DAOs που

---

¹⁵ EU Blockchain Observatory & Forum. (2018). Blockchain and the GDPR. https://www.eublockchainforum.eu/sites/default/files/reports/20181016_report_gdpr.pdf

¹⁶ European Parliament. (2019). Blockchain and the General Data Protection Regulation.

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/634445/EPRS_STU\(2019\)634445_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/634445/EPRS_STU(2019)634445_EN.pdf)

Blockchain και Διοίκηση

μπορεί να αποτελέσει εξέλιξη στην παραδοσιακή μορφή διοίκησης των οργανισμών. Η αποκεντροποίηση και η αυτοματοποίηση των διαδικασιών φαντάζει ελκυστική για μια καθολική και διαφανή συμμετοχή στην άσκηση διοίκησης.

Το blockchain φαίνεται ότι θα έχει εφαρμογή και στην αυτοδιοίκηση. Μερικά από τα παραδείγματα που αναλύθηκαν ήταν η ανάπτυξη ηλεκτρονικού κτηματολογίου, η διαχείριση ακαδημαϊκών τίτλων, η ηλεκτρονική ταυτότητα και η διαχείριση των πιστοποιητικών εμβολιασμού. Οι εφαρμογές, ωστόσο, δεν περιορίζονται μόνο στα προαναφερθέντα παραδείγματα, αφού το blockchain προσφέρει ένα ισχυρότερο επίπεδο ασφάλειας και διαθεσιμότητα δεδομένων ανά πάσα στιγμή.

Το νομικό πλαίσιο προσαρμόζεται στην ανάπτυξη του blockchain. Οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις έχουν έρθει στο πιο ώριμο τομέα εφαρμογής της τεχνολογίας που είναι ο χρηματοοικονομικός τομέας. Η Ε.Ε. με τις νομοθετικές ρυθμίσεις MiCA και Pilot Regime for DLT πραγματοποίησε ένα αρχικό βήμα. Η εφαρμογή νομοθετικών πλαισίων μπορεί να απαιτήσει την έκδοση διευκρινίσεων, καθώς το blockchain διαφέρει από τις παραδοσιακές δομές που αντιμετώπιζαν οι νομοθέτες. Κάποια από τα ζητήματα προκύπτουν και κατά την εξέταση της εφαρμογής του GDPR.

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας: Συνεργασία αλλά πώς;

Δημήτριος Γ. Κόγιας

Ερευνητής, Υπότροφος ΕΣΠΑ Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών (dimikog@uniwa.gr)

Τι είναι η τεχνολογία του Blockchain;

Η Αλυσίδα Συστοιχιών (Blockchain) είναι μια ανερχόμενη τεχνολογία η οποία έχει καταφέρει να τραβήξει την προσοχή ενός αυξανόμενου αριθμού χρηστών. Αν και αρχικά το ενδιαφέρον για αυτήν εκδηλώθηκε με τη χρήση της για την εισαγωγή κρυπτονομισμάτων, τώρα πλέον η προσοχή στρέφεται στις ευρύτερες δυνατότητες της. Ιδιαίτερα εξετάζεται, πως η τεχνολογία αυτή μπορεί να εφαρμοστεί και να προτείνει λύσεις σε διάφορους τομείς όπως: η υγεία, η ψηφιακή ταυτοποίηση, η διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας, η ναυτιλία, η διαχείριση εκλογικών διαδικασιών αλλά και υποστήριξη σε πολλές δημόσιες υπηρεσίες.

Έχοντας τις βάσεις της σε άλλες τεχνολογίες, εν πολλοίς γνωστές, η τεχνολογία Blockchain πρωτοτύπησε

επιλέγοντας ένα μοναδικό τρόπο συνδυασμού και χρήσης όλων αυτών, με κατάλληλες προσθήκες για διεύρυνση των δυνατοτήτων της. Στη βάση του το Blockchain αποτελείται από ένα κατακεταμμένο δίκτυο υπολογιστών, που μπορούν να ονομαστούν και κόμβοι του δικτύου. Οι κόμβοι αυτοί κρατάνε και ανανεώνουν το δικό τους αντίγραφο από τον κοινό κατάλογο που περιέχει όλες τις συναλλαγές του δικτύου. Οι συναλλαγές αυτές ομαδοποιούνται σε δομές με την ονομασία μπλοκ. Στη συνέχεια τα μπλοκ αυτά συνδέονται με χρήση κρυπτογράφησης, ενώ συνεχόμενα από αυτά δημιουργούν μεταξύ τους μία άρρηκτη σχέση. Ο τρόπος αυτός της σύνδεσης των μπλοκ μεταξύ τους (πάντα μέσω ισχυρής κρυπτογράφησης) παρομοιάζεται με αλυσίδα που ενώνει μια

Δημήτριος Γ. Κόγιας

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

συστοιχία από μπλοκ, και έτσι έχει προκύψει και η ονομασία της τεχνολογίας. Η συστοιχία από τα μπλοκ αντιγράφεται στο κοινό κατάλογο και κάθε επόμενη καταχώρηση προστίθεται με την ζεύξη της με την προηγούμενη. Για να προστεθεί, όμως, ένα μπλοκ στην αλυσίδα θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία για την εγκυρότητα του από την πλειοψηφία των κόμβων του δικτύου. Για να γίνει εφικτό αυτό εφαρμόζονται αλγόριθμοι συναίνεσης σε καταμεμημένα δίκτυα, οι οποίοι είναι προσαρμοσμένοι έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν και έναν αριθμό από κακόβουλους χρήστες (ο αριθμός υποστηρίζεται με μαθηματικό τρόπο) για να ενισχύσουν την απόδοση του δικτύου δυσκολεύοντας την κακόβουλη χρήση αυτού. Τέλος, ένα ακόμα χαρακτηριστικό είναι η χρήση ψηφιακών υπογραφών κατά την εκτέλεση της κάθε συναλλαγής, που έχει σαν σκοπό να επιβεβαιώσει ότι πράγματι ο χρήστης που υπογράφει είναι, όντως, αυτός που έχει δημιουργήσει τη συναλλαγή αυτή.

Οι τεχνικές που παρουσιάστηκαν προσδίδουν στην τεχνολογία του Blockchain χαρακτηριστικά:

- *Αμεταβλητότητας*. Η κρυπτογραφημένη αλυσίδα είναι

πολύ δύσκολο να αλλοιωθεί καθώς αυτό θα απαιτούσε πέρα από μεγάλη υπολογιστική ισχύ και τον έλεγχο της πλειοψηφίας του δικτύου. Επιπλέον, λόγω του τρόπου δημιουργίας της, δεν είναι δυνατή η διαγραφή πληροφορίας από ένα μπλοκ. Επομένως, στο Blockchain ότι μπαίνει στο μπλοκ δεν μπορεί να διαγραφεί.

- *Αποκεντροποίησης*. Η δημιουργία ενός καταμεμημένου δικτύου, χωρίς ενδιάμεσους, αποκλείει το πρόβλημα του μοναδικού σημείου αποτυχίας (γνωστό ως Single Point of Failure) που χαρακτηρίζει τα κεντροποιημένα συστήματα και επιτρέπει στους χρήστες να ελέγχουν και να συμμετέχουν ενεργά στην ορθή λειτουργία του δικτύου. Κίνητρα, οικονομικής κυρίως μορφής, δίνονται σε δημόσια δίκτυα για την ενθάρρυνση της ενίσχυσης της ορθής λειτουργίας του δικτύου.
- *Ενισχυμένη Ασφάλεια*: Είναι προϊόν της αποκεντροποίησης καθώς πλέον δεν μπορεί ένας χρήστης να επιβάλει την άποψη του, αλλά είναι

θέμα πλειοψηφίας. Επιπλέον, η επεξεργαστική ισχύς που χρειάζεται για να επιβληθεί μια άποψη είναι ανάλογη με το μέγεθος του δικτύου.

- *Κατανεμημένος κατάλογος*: Ενισχύει την αποκεντροποίηση και την ασφάλεια καθώς πλέον ο κάθε χρήστης έχει αντίγραφο των συναλλαγών και μπορεί να ελέγξει την ορθότητα ενός αιτήματος ή μιας νέας συναλλαγής.
- *Γρήγορη ολοκλήρωση συναλλαγών*: Σε ορισμένα είδη συναλλαγών, κυρίως οικονομικής φύσεως, η αφαίρεση του μεσάζοντα επιτρέπει την ολοκλήρωση της συναλλαγής σε ταχύτερο χρόνο από τα συμβατικά συστήματα που χρησιμοποιούνται σήμερα.
- *Συναίνεση*: Ο αλγόριθμος που ακολουθείται για την επίτευξη της συναίνεσης μέσα στο δίκτυο και που επιτρέπει την προσθήκη ενός επόμενου μπλοκ συναλλαγών είναι στην καρδιά της τεχνολογίας αυτής. Πρόκειται για πολύ καλά σχεδιασμένες τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να

επιτρέψουν τη συνεννόηση μεταξύ αγνώστων στο κατανεμημένο περιβάλλον του Blockchain, με σκοπό να υποστηρίξουν την ορθή και αποδοτική λειτουργία του δικτύου.

- *Έξυπνα Συμβόλαια*: Αποτελούν κομμάτια κώδικα που τρέχουν στο Blockchain και εξασφαλίζουν την ορθότητα και ασφάλεια των δεδομένων. Η χρήση τους είναι αυτή που επιτρέπει στο Blockchain να χρησιμοποιηθεί σε μια ευρύτερη γκάμα από σενάρια χρήσης.

Όμως, το Blockchain δεν έχει μόνο προτερήματα αλλά και σημαντικά μειονεκτήματα όπως:

- *Θέματα επεκτασιμότητας*: Καθώς καινούργιοι κόμβοι μπαίνουν στο δίκτυο και συμμετέχουν στην διαδικασία αξιολόγησης των μπλοκ, παρατηρούνται καθυστερήσεις που οφείλονται και σε θέματα δικτύου αλλά και επεξεργαστικής ισχύος των κόμβων. Επιπλέον, η ολοένα και συνεχιζόμενη προσθήκη μπλοκ αυξάνει σημαντικά τις απαιτήσεις σε χώρο στον σκληρό δίσκο.

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

Εναλλακτικές υπάρχουν και εξετάζονται, με αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας που μπορούν να βοηθήσουν. Ιδιαίτερα οι λύσεις που βασίζονται στις τεχνολογίες κατακευματισμένου καταλόγου (Distributed Ledger Technologies) επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα στο θέμα της επεκτασιμότητας.

- *Κατανάλωση Ενέργειας* Ορισμένες γνωστές υλοποιήσεις που βασίζονται στο Blockchain έχουν κατηγορηθεί (και πρόσφατα μάλιστα ξανά) ότι καταναλώνουν πολύ μεγάλη ενέργεια για να «τρέξουν» τον αλγόριθμο συναίνεσης (γνωστός ως Proof of Work). Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού η χρήση νέων αλγόριθμων συναίνεσης έχουν προταθεί και χρησιμοποιηθεί από νέες λύσεις (π.χ. Cardano) ή ακόμα και παλαιότερες που θέλουν να αντιμετωπίσουν το ενεργειακό πρόβλημα (π.χ., Ethereum).
- *Αμετάβλητα δεδομένα*: Σε ένα Blockchain, τα δεδομένα που εισέρχονται δεν μπορούν να αλλοιωθούν ούτε να σβηστούν. Η

διατήρησης της ακεραιότητας των δεδομένων είναι πολύ σημαντική και θεμιτή σε πολλές εφαρμογές (ιδιαίτερα οικονομικής φύσεως), αλλά θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι αυτή προσφέρεται μέσα από πραγματικά κατακευματισμένη κατανομή των κόμβων, ειδάλλως είναι πιθανό να γίνει δυνατή η κατοχή από κακόβουλους χρήστες του 50% των κόμβων του δικτύου.

Δεδομένων των χαρακτηριστικών της τεχνολογίας του Blockchain που αναπτύχθηκαν παραπάνω, στη συνέχεια του παρόντος άρθρου θα επιχειρήσουμε να εστιάσουμε σε κάποιες από τις περιπτώσεις χρήσης αυτού στο Δημόσιο Τομέα και την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε παγκόσμιο επίπεδο, οι οποίες έχουν γίνει γνωστές. Ένας απολογισμός της πορείας της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας του Blockchain στους εν λόγω τομείς θα κλείσει την παρουσίαση, μαζί με επιχειρήματα για τις κινήσεις που πρέπει να γίνουν και οι οποίες μπορούν να καταλήξουν στην ευρύτερη και ταχύτερη ενσωμάτωση και αποδοχή της τεχνολογίας του Blockchain.

- Πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο Δημόσιο Τομέα: Ιδέες – Παραδείγματα

Η δυνατότητα παροχής εγγύησης ως προς την ακεραιότητα των δεδομένων καθώς και ο κατανοητός τρόπος λειτουργίας του που εξασφαλίζει τη διαφανή και ακεραία λειτουργία, αποτελούν σημαντικά χαρακτηριστικά της τεχνολογίας, τα οποία έχουν τραβήξει τον ενδιαφέρον από κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο σε μια προσπάθεια να βρουν τρόπους να τα εκμεταλλευτούν στις υπηρεσίες τους. Η ψηφιοποίηση των διεργασιών που φέρει το Blockchain μπορεί να αποτελέσει από μόνο του σοβαρό κίνητρο για την χρήση του σε σύγχρονα σενάρια που σχετίζονται στις συναλλαγές των πολιτών με το δημόσιο. Και μάλιστα, η γκάμα των σεναρίων που έχουν δοκιμαστεί, είτε σε επίπεδο ιδέας είτε απλής δοκιμής υλοποίησης, είναι αρκετά μεγάλη.

Κάποιες από τις λύσεις αυτές¹ θα δούμε και στη συνέχεια για να καταλάβουμε πως

σχεδιάζεται η ενσωμάτωση της τεχνολογίας αυτής σε συνεργασία με Δημόσιους φορείς (είτε αυτοδιοίκησης είτε κυβερνητικούς).

Περίπτωση 1: Έκδοση και διαχείριση vouchers

Σε μια προσπάθεια να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες του Blockchain, ο Δήμος του Groningen στην Ολλανδία δημιούργησε μια σειρά από 6 περιπτώσεις χρήσης οι οποίες θα ταίριαζαν για να δοκιμάσουν την καινούργια αυτή τεχνολογία. Από τον ψηφιακό διαμοιρασμό δικαιωμάτων για παρκάρισμα μέχρι την χρήση ψηφιακών voucher σε συγκεκριμένους δικαιούχους, κάποιες από αυτές προχώρησαν σε δοκιμές ενώ κάποιες έμειναν μόνο σε επίπεδο ιδέας. Ιδιαίτερα, όμως, το voucher πρόκειται για ένα προϊόν που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συμμετοχή των πολιτών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και για την υποστήριξη αθλητικών γεγονότων. Οι πολίτες κάνουν αίτηση στο δήμο για την έκδοση και απόκτηση του voucher και χρησιμοποιούν μια εφαρμογή

---

¹ Οι λύσεις παρουσιάζονται στην αναφορά εργασίας πάνω στη Δημόσια Διακυβέρνηση N.43 (έτος 2020) του Οργανισμού Οικονομικής

Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), η οποία είναι αφιερωμένη στο Blockchain (σύνδεσμος [εδώ](#))

Δημήτριος Γ. Κόγιας

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

στο κινητό του, που έχει έναν κωδικό QR για την χρήση αυτού στα σημεία που είναι επιτρεπτό.

Η περίπτωση αυτή κατάφερε να συναντήσει την αποδοχή των πολιτών και να θεωρηθεί πετυχημένη, αν και ο ρόλος του Blockchain περιοριζόταν κυρίως στην επιβεβαίωση ενός ατόμου ως κατάλληλο για την απόκτηση και χρήση του voucher.

Περίπτωση 2: Έκδοση Πιστοποιήσεων και Ακαδημαϊκών Τίτλων

Η χρήση του Blockchain στην έκδοση πιστοποιήσεων, με πιο δημοφιλή εφαρμογή προς το παρόν την έκδοση ακαδημαϊκών τίτλων, έχει βρει εφαρμογές στον ιδιωτικό τομέα (π.χ., Πανεπιστήμιο Λευκωσίας) αλλά και στο δημόσιο (π.χ., Υπουργείο Παιδείας της Μάλτας). Με την βοήθεια του Blockchain είναι δυνατόν το Πανεπιστήμιο να εκδίδει τα ακαδημαϊκά πιστοποιητικά, τα οποία στη συνέχεια και θα μπαίνουν

κωδικοποιημένα στο δίκτυο, από το οποίο μπορούν να πιστοποιηθούν (με την βοήθεια ειδικής εφαρμογής) από όποιον ενδιαφέρεται να προβεί σε μια τέτοια ενέργεια και με την σύμφωνη γνώμη του κατόχου του πιστοποιητικού, ο οποίος μπορεί να εμπλακεί ενεργά στη διαδικασία. Τέτοια ενέργεια πιστοποίησης θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να πραγματοποιήσουν οι επαγγελματίες που προσφέρουν δουλειά σε ένα άτομο, το οποίο μπορεί να κληθεί να επιβεβαιώσει με τον τρόπο αυτό τα επιχειρήματα και τις γνώσεις του².

Η επιβεβαίωση προσωπικών πιστοποιητικών αποτελεί ένα παράδειγμα μιας περίπτωσης ψηφιακής ταυτοποίησης ενός προσώπου. Η χρήση της τεχνολογίας του Blockchain στην περίπτωση αυτή, αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά στην εξεύρεση μιας λύσης σε ένα πρόβλημα που ακόμα και σήμερα δεν έχουμε καταφέρει να λύσουμε επιτυχώς, καθώς οι παραδοσιακοί

---

² Maria Polychronaki, Nick Kaftantzis, Michael Xevgenis, Dimitrios Kogias, Nelly Leligou, *“(Demystifying) Blockchain Development: The BLER Use Case”*, Cutter Business Technology Journal, December 16, 2019 in Business Agility &

Software Engineering Excellence, Business Technology & Digital Transformation Strategies.

Δημήτριος Γ. Κόγιας

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

τρόποι εμπλέκουν κάποιον έμπιστο τρίτο φορέα ή είναι ευάλωτοι σε κυβερνο-επιθέσεις.

Περίπτωση 3: Συναλλαγές Ιδιοκτησίας

Οι περιπτώσεις συναλλαγών με δημόσιες Υπηρεσίες που αφορούν θέματα ιδιοκτησίας μπορεί να εμπεριέχουν ένα σημαντικό αριθμό από έγγραφα που πρέπει να συμπληρωθούν καθώς και την εμπλοκή αρκετών τμημάτων για την διεκπεραίωση μιας υπόθεσης. Στην Σουηδία υπολογίστηκε ότι η όλη διαδικασία μπορεί να φτάσει και στους 6 μήνες για την ολοκλήρωση της, για αυτό και ενδιαφέρθηκαν να δοκιμάσουν την χρήση της Τεχνολογίας του Blockchain και να μετρήσουν την απόδοση της συγκριτικά με το παραδοσιακό σύστημα. Σκοπός ήταν να αντικατασταθεί η υπάρχουσα διαδικασία με μία καινούργια η οποία θα ήταν περισσότερο διαφανής και σύντομη, με την ψηφιοποίηση όλων των βημάτων. Μάλιστα, το 2018-19 μπόρεσαν να τρέξουν έναν πιλότο για να δοκιμάσουν

και στην πράξη την απόδοση του συστήματος με αρκετά ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Ένα πρόβλημα που εντοπίστηκε από τον πιλότο είναι ένα θέμα το οποίο και επαναλαμβάνεται συχνά όσον αφορά την χρήση της τεχνολογίας Blockchain, λόγω της φύσης του, και αυτό είναι η διατήρηση των προσωπικών δεδομένων στο δίκτυο. Δηλαδή, το Blockchain έχει πρόβλημα στην χρήση σε παραδείγματα που χαρακτηρίζονται από την ανάγκη συμμόρφωσης με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γνωστός με την ονομασία General Data Protection Regulation (GDPR). Καθότι συχνά οι συναλλαγές με δημόσιες υπηρεσίες σχετίζονται με δεδομένα που εμπίπτουν στον συγκεκριμένο κανόνα, είναι πολύ σημαντικό να βρεθεί μια λύση³ στο συγκεκριμένο καθώς θα βοηθήσει στην ευρύτερη αποδοχή λύσεων που βασίζονται σε Blockchain.

³ Η δυνατότητα αποθήκευσης της τοποθεσίας των δεδομένων αντί για τα πραγματικά δεδομένα θεωρείται μια αποδεκτή λύση, τόσο για την αντιμετώπιση θεμάτων σχετικά με τη

συμμόρφωση με το GDPR όσο και για την απόδοση του δικτύου (λιγότερα δεδομένα περισσότερες συναλλαγές).

Δημήτριος Γ. Κόγιας

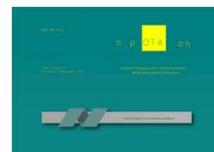
Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

Περίπτωση 4: Απομακρυσμένη Ψήφος / Ψηφιακές Εκλογές

Η δυνατότητα ψηφιακής, απομακρυσμένης συμμετοχής σε εκλογές ήταν ένα θέμα που είχε τραβήξει το ενδιαφέρον της κοινότητας του Blockchain, καθώς τα χαρακτηριστικά της τεχνολογίας δείχνουν ότι μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική λύση στον χώρο. Η πανδημία του Covid-19 έδωσε μια ιδιαίτερη ώθηση στο εν λόγω σενάριο χρήσης, καθώς έγινε αντιληπτό ότι μια επιτυχημένη λύση θα μπορούσε να συνεισφέρει τα μέγιστα κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου.

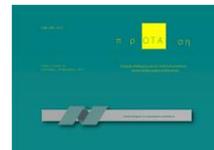
Η διευκόλυνση που προέρχεται με την αποστολή ψήφου με την βοήθεια του κινητού τηλεφώνου αναμένεται τόσο να ενισχύσει τη συμμετοχή αλλά και να τονώσει το ενδιαφέρον στη διαδικασία.

Το δύσκολο στο σενάριο είναι η διαδικασία ταυτοποίησης του ατόμου που υποβάλει την ψήφο με το άτομο που είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο. Μια λύση στο συγκεκριμένο θέμα έχει δοθεί από την εταιρεία Voatz, η οποία και έχει αναπτύξει μια εφαρμογή που βασίζεται σε βιομετρικά δεδομένα για την εν λόγω ταυτοποίηση. Η συγκεκριμένη εφαρμογή έχει δοκιμαστεί σε

αρκετές περιπτώσεις αλλά με μικρό αριθμό ατόμων / ψηφοφόρων. Γενικά, το εγχείρημα της απομακρυσμένης συμμετοχής σε μια ψηφοφορία έχει εγγενή χαρακτηριστικά τα οποία το καθιστούν δύσκολα διαχειρίσιμο από πολλές τεχνολογίες και όχι μόνο από το Blockchain. Είναι, όμως, στις δυνατότητες του να προταθεί μια λύση που θα βασίζεται στο Blockchain και η οποία θα καταφέρει να πετύχει μια βελτίωση στην απόδοση των διάφορων τεχνικών που κατά καιρούς έχουν προταθεί και δοκιμαστεί.

Οι παραπάνω περιπτώσεις επελέγησαν ως χαρακτηριστικά παραδείγματα χρήσης τη τεχνολογίας και, βέβαια, δεν είναι οι μόνες. Υπάρχουν πολλές προσπάθειες ακόμα, των οποίων τα αποτελέσματα είναι επιτυχημένα (π.χ., η χρήση ενός δικτύου Blockchain για την διασφάλιση αντιγράφων κρατικών εγγράφων στην Εσθονία), υπό διερεύνηση ή και κάποιες οι οποίες εγκαταλείφθηκαν στην πορεία (π.χ., η χρήση του στη δημιουργία καρτών ανεργίας στη Σουηδία). Στην επόμενη ενότητα θα κάνουμε έναν απολογισμό για την τρέχουσα κατάσταση που αφορά στην ενσωμάτωση της τεχνολογίας του Blockchain σε Δημόσιες Υπηρεσίες και θα συζητήσουμε τρόπους επιτάχυνσης αυτής.

Που βρισκόμαστε τώρα;

Αναλογιζόμενοι τα παραπάνω σενάρια καθώς και τον χρόνο που πλέον έχει περάσει από τον σχεδιασμό των πρώτων λύσεων σύμπραξης της τεχνολογίας του Blockchain με κάποια Δημόσια Υπηρεσία (2016-17), μπορούμε να συμπεράνουμε ότι δεν έχουν υπάρξει λύσεις που να έχουν αποκτήσει παγκόσμια αποδοχή και χρήση. Αντιθέτως, έχουν γίνει προσπάθειες κυρίως σε τοπικό επίπεδο με σχετική επιτυχία. Τι είναι, λοιπόν, αυτό που λείπει και έχει εμποδίσει την ευρύτερη σύμπραξη μεταξύ των δύο;

Το μυστικό βρίσκεται στην βαθύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας του Blockchain και στον κατάλληλο εντοπισμό των σεναρίων εκείνων που θα καθιστούν μια λύση που βασίζεται στο Blockchain *πολύτιμη, βιώσιμη και ζωτική*. Θα πρέπει, δηλαδή, να βεβαιωθούμε ότι η ενσωμάτωση της τεχνολογίας θα επιτρέψει στην λύση να χρησιμοποιηθεί σε επίπεδο που δεν είναι εφικτό με χρήση άλλων τεχνολογιών.

Για παράδειγμα, στην εφαρμογή των πιστοποιητικών μια λύση που βασίζεται

στο Blockchain μπορεί να είναι βιώσιμη (έχουν υπάρξει υλοποιήσεις) και πολύτιμη (θα επιτρέψει στον χρήστη να δώσει πρόσβαση σε όποιον θέλει αυτός για επιβεβαίωση του πιστοποιητικού) αλλά θα μπορούσε να είναι ζωτική; Πολλά Πανεπιστήμια έχουν τις δικές του, εκτός Blockchain, λύσεις επομένως θα πρέπει να υπάρξει επιχειρηματολογία για να επενδύσουν σε αυτό, αφήνοντας ένα σύστημα που λειτουργεί.

Τα αποτελέσματα από τις μέχρι τώρα προσπάθειες και η συλλογή και ανάλυση των δυσκολιών που αντιμετώπισαν αυτές μπορούν, επίσης, να δείξουν τον δρόμο για την εύρεση λύσεων που θα επιτρέψουν νέες ιδέες να προκύψουν με καλύτερα αποτελέσματα. Τέλος, σημαντικό είναι να μελετηθεί και η δυνατότητα των λύσεων που βασίζονται στο Blockchain να μπορούν να δράσουν παράλληλα ή να ενισχύσουν υπάρχουσες λύσεις και συστήματα. Δηλαδή, πως θα μπορέσει, τουλάχιστον αρχικά, να χρησιμοποιηθεί το Blockchain για να υποστηρίξει τις υπάρχουσες υποδομές και χρήσεις. Κάτι παρόμοιο, δηλαδή, με την περίπτωση της Εσθονίας, η οποία χρησιμοποιεί το Blockchain σαν back-up για

Δημήτριος Γ. Κόγιας

Η Τεχνολογία του Blockchain και ο Δημόσιος Τομέας:
Συνεργασία αλλά πως;

την υποστήριξη των υπάρχόντων εγγράφων, τα οποία φυλάσσονται με παραδοσιακούς τρόπους, σαν ένα επιπλέον μέσο για την αντιμετώπιση κυβερνο-επιθέσεων.

Τέτοιες συνδυαστικές λύσεις μπορεί να αποτελέσουν το έναυσμα στην χάραξη ενός μονοπατιού για την αποδοχή της τεχνολογίας και μπορεί να βοηθήσουν να γίνουν κατανοητές οι δυνατότητες που αυτή φέρει. Μέχρι τότε, όμως, θα πρέπει να επενδύσουμε σημαντικά στην εκπαίδευση των πολιτών γύρω από την καινοφανή αυτή τεχνολογία γιατί μόνο έτσι θα μπορέσουμε να ενισχύσουμε την αναζήτηση ορθότερων και αποδοτικότερων λύσεων και να περιορίσουμε τον φόβο που έρχεται από το κάθε τι καινούργιο. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να πετύχουμε την επιζητούμενη συνεργασία ανάμεσα στην τεχνολογία του Blockchain και στις εφαρμογές του Δημόσιου Τομέα.

Copyright του Συγγραφέα

Διατίθεται στον ιστότοπο: www.diplous-autodioikisi.gr

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.

Παραπομπή: Δρ. Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου (2021): Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα, ηλεκτρονικό περιοδικό «πρΟΤΑση», 6 (34), σελ.: 311- 321

ISSN: 2459- 4172

Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα

Δρ. Αλεξάνδρα Γιαννοπούλου

Institute for Information Law (IViR), University of Amsterdam

Εισαγωγή

«Κάθε φορά που μια εφαρμογή ή ένας ιστότοπος μας ζητά να δημιουργήσουμε μια νέα ψηφιακή ταυτότητα ή να συνδεθούμε εύκολα μέσω μιας μεγάλης πλατφόρμας, δεν έχουμε ιδέα τι συμβαίνει στα δεδομένα μας στην πραγματικότητα. Γι' αυτόν τον λόγο η Επιτροπή θα προτείνει μια ασφαλή ευρωπαϊκή ηλεκτρονική ταυτότητα. Μια ταυτότητα στην οποία θα έχουμε εμπιστοσύνη, και την οποία θα μπορούν να χρησιμοποιούν οι πολίτες οπουδήποτε στην Ευρώπη, για οποιαδήποτε συναλλαγή, από την πληρωμή των φόρων τους έως την ενοικίαση ενός

ποδηλάτου. Μια τεχνολογία στο πλαίσιο της οποίας εμείς οι ίδιοι θα μπορούμε να ελέγχουμε ποια δεδομένα χρησιμοποιούνται και πώς».¹

Τα καθεστώτα ταυτοποίησης διευκολύνουν τη διακυβέρνηση, εγγυώνται την εύρυθμη κρατική λειτουργία και επιτρέπουν τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης. Η ταυτότητα θεωρείται θεμελιώδες στοιχείο για την προώθηση της κοινωνικής ισότητας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της οικονομικής ανεξαρτησίας. Η οργάνωση μηχανισμών ταυτοποίησης και ο καθορισμός καθολικών κανόνων λειτουργίας τους αποτελούν

---

¹ Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης, 16 Σεπτεμβρίου 2020

ουσιαστική προϋπόθεση για την ομαλή πορεία των συναλλαγών, ρυθμίζοντας τις αλληλεπιδράσεις των πολιτών τόσο με το κράτος όσο και με τον ιδιωτικό τομέα. Η έκδοση και αναγνώριση εγκυρότητας της ταυτότητας εν γένει και, δευτερευόντως, άλλων μορφών ταυτοποίησης (δίπλωμα οδήγησης, ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, κλπ.) έγκειται στο πλαίσιο της αυτοκυριαρχίας ενός κράτους. Ταυτόχρονα, στον ιδιωτικό τομέα, διάφορες μορφές ταυτοποίησης προσφέρουν πρόσβαση σε προϊόντα, υπηρεσίες, ή ακόμα και σε εξειδικευμένα προνόμια (π.χ. λογαριασμοί email, social media, bonus κάρτες, και κάρτες μέλους κλπ.).

Η εντατικοποίηση των διαδικασιών ψηφιοποίησης στο δημόσιο τομέα αποτελεί κεντρικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι άμεση απόρροια της προσπάθειας εδραίωσης υποδομών που εγγυώνται την Ευρωπαϊκή « ψηφιακή κυριαρχία » (digital sovereignty). Ένα βασικό ορόσημο σε αυτή την προσπάθεια αποτελεί η ψηφιοποίηση της ταυτότητας και η ρύθμιση των τεχνολογιών ταυτοποίησης. Η ψηφιακή ταυτότητα αντιπροσωπεύει μια ευρύτερη τεχνολογική αλλά και θεσμική στροφή προς την ενσωμάτωση των αρχών που διέπουν τις υπάρχουσες μορφές ταυτότητας και

ταυτοποίησης, σε ψηφιακή μορφή. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η κοινωνική αυτή αλλαγή υποστηρίζεται από ένα δίκτυο κανονιστικών μεταρρυθμίσεων και διευκολύνεται από στοχευμένες τεχνολογικές μεταβολές (Sullivan & Berger, 2017).

Η διαχείριση της ψηφιακής ταυτότητας -όπως και η υπάρχουσα ταυτότητα- υπόκειται σε εθνικούς κανονισμούς, ως έκφραση της κυριαρχίας του ψηφιακού κράτους (Madiaga, 2020). Οι αυξανόμενες ανάγκες διεκπεραίωσης διασυνδριακών ψηφιακών υπηρεσιών και ο στόχος διασφάλισης ομαλών ψηφιακών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πολιτών, των επιχειρήσεων και των δημόσιων αρχών των κρατών μελών καθόρισαν την προώθηση ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών με έμφαση στις υπηρεσίες ψηφιακής ταυτότητας. Στην πρόσφατη ανακοίνωσή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι *«μια παγκόσμια αποδεκτή δημόσια ηλεκτρονική ταυτότητα (eID) είναι απαραίτητη για τους καταναλωτές να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα τους και να χρησιμοποιούν με ασφάλεια τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που θέλουν χωρίς να χρειάζεται να χρησιμοποιούν άσχετες πλατφόρμες για να*

το κάνουν και άσκοπα κοινή χρήση προσωπικών δεδομένων μαζί τους. Οι Ευρωπαίοι μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τη χρήση δεδομένων για τη βελτίωση της δημόσιας και της ιδιωτικής λήψης αποφάσεων» (2020α, σελ. 11). Η Ευρωπαϊκή «Στρατηγική για τον ψηφιακό χρηματοοικονομικό τομέα»² διευκρινίζει ότι «έως το 2024, η ΕΕ θα πρέπει να εφαρμόσει ένα υγιές νομικό πλαίσιο που θα επιτρέπει τη χρήση διαλειτουργικών λύσεων ψηφιακής ταυτότητας»³ (2020β, σελ. 5), το οποίο θα επιφέρει την εδραίωση καθολικών τεχνολογικών κανόνων, τη διαλειτουργικότητα και ευρύτερη ασφάλεια στον εντοπισμό και τον έλεγχο ταυτότητας χρηστών από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (και περαιτέρω).

Σύμφωνα με την Επιτροπή, η προώθηση και ρύθμιση της ψηφιακής ταυτότητας είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διατήρηση μιας «ανοιχτής, δημοκρατικής

και βιώσιμης κοινωνίας». Για αυτό, οι αξιόπιστες και ασφαλείς αλληλεπιδράσεις είναι απαραίτητες. Στο πλαίσιο του προγράμματός της για την ψηφιακή εποχή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 3 Ιουνίου 2021 το στόχο δημιουργίας «Ευρωπαϊκής ψηφιακής ταυτότητας» η οποία «θα είναι διαθέσιμη στους πολίτες, τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις της ΕΕ που επιθυμούν να αποδείξουν την ταυτότητά τους ή να επιβεβαιώσουν ορισμένες προσωπικές πληροφορίες. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για διαδικτυακές όσο και για μη διαδικτυακές δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες σε όλη την ΕΕ».⁴

Η ψηφιακή ταυτότητα είναι, λοιπόν, μία αναγνωρισμένη αναγκαιότητα για τη διασφάλιση ενιαίας ψηφιακής αγοράς, και αποτελεί θεσμικό ευρωπαϊκό στόχο που αναζητά την κατάλληλη και αναλογικά απαραίτητη τεχνολογική ενσωμάτωση.

---

² https://ec.europa.eu/info/publications/200924-digital-finance-proposals_en

³ "By 2024, the EU should implement a sound legal framework enabling the use of interoperable digital identity solutions"

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-digital-identity_el

1. (Καθ)Ορίζοντας την ψηφιακή ταυτοποίηση

Η ανάγκη δημιουργίας και χρήσης ταυτότητας ή τεχνολογιών ταυτοποίησης εν γένει εμφανίζεται στις διαπροσωπικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, λειτουργικές, πολιτικές εκφάνσεις ενός ατόμου. Η ταυτότητα εκφράζεται ως σχέση μεταξύ του ατόμου και του συνόλου (M'charek 2000). Το άτομο, στην ιδιότητά του ως πολίτης, χαρακτηρίζεται και κατηγοριοποιείται με βάση επιμέρους κριτήρια τα οποία αποτελούν τμήματα της συνολικής του ταυτότητας. Η ταυτότητα και έκφραση φύλου, η θρησκευτική συνείδηση, η εθνική ταυτότητα, το προφίλ υγείας και κοινωνικής ασφάλισης, αποτελούν μερικά από τα κομμάτια που ξεχωριστά διαμορφώνουν την εικόνα που το κάθε άτομο εμφανίζει ανάλογα με τις συνθήκες και το πλαίσιο στο οποίο απευθύνεται.

Οι τεχνολογίες μέσω των οποίων δημιουργούνται, εκφράζονται και χρησιμοποιούνται οι ταυτότητες υπάρχουν ως αποτελέσματα συγκεκριμένων τεχνικο-κοινωνικών προδιαγραφών και προτεραιοτήτων. Τα τελευταία χρόνια, με

την εντατικοποίηση της συσσώρευσης δεδομένων στις σύγχρονες κοινωνίες, τα στοιχεία ταυτότητας και οι αντίστοιχες τεχνολογικές υποδομές τους αρχίζουν να συγχωνεύονται, ενώ μεταμορφώνονται ταυτόχρονα σε σημαντικούς πόρους για την παγκόσμια οικονομία: τα βιομετρικά στοιχεία (προφίλ DNA, δακτυλικά αποτυπώματα) μετατρέπονται σε βασική κυβερνητική υποδομή καθώς συνδέονται με στοιχεία ταυτοποίησης εκδιδόμενα από το κράτος (βιομετρικά διαβατήρια, βιομετρική ταυτοποίηση προσφύγων) (Cheesman 2020). Οι ψηφιακή μας ταυτοποιήσεις, αρχικά διασπασμένες από την κρατική και αυτοδιαχειριζόμενες, μεταλλάσσονται σε ένα ελεγχόμενο από ψηφιακές πλατφόρμες προϊόν που ενσωματώνεται στις παγκόσμιες αγορές δεδομένων. Το ψηφιακό προφίλ συμπεριφοράς προέρχεται από συνεχώς συλλεγόμενα δεδομένα καταναλωτών που δημιουργούν την ψηφιακή ταυτότητα καταναλωτών. Οι τεχνικές ταυτότητες συσκευών και συνδέσεων σχηματίζονται από τεχνικά χαρακτηριστικά στις ιδιωτικές μας συσκευές (private keys, αριθμοί MAC, διευθύνσεις IP). Τέλος, ακόμα και η οικονομική ταυτότητα ξεφεύγει από την

αποκλειστική κυριαρχία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και δημιουργεί μία ξεχωριστή αγορά στον τομέα του fintech (Westermeier, 2020). Τα δεδομένα συναλλαγών δημιουργούν το εκάστοτε οικονομικό και καταναλωτικό προφίλ πελατών, το οποίο σε συνδυασμό με τα δεδομένα ταυτοποίησης μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό περιουσιακό στοιχείο που ανταγωνίζεται ακόμα και τη θεμελιώδη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο τραπεζικός τομέας αποτελεί ένα ορόσημο στην εξέλιξη των τεχνολογιών ταυτοποίησης καθώς η οικονομική ένταξη πολιτών στο τραπεζικό σύστημα προϋποθέτει τη δυνατότητα ταυτοποίησης και εξακρίβωσης στοιχείων από τα εκάστοτε ιδρύματα. Αποτελώντας παγκόσμια προτεραιότητα για τα Ηνωμένα Έθνη (2015), η οικονομική ένταξη των πολιτών στα τραπεζικά συστήματα συμβαδίζει με τις παγκόσμιες προσπάθειες δημιουργίας η ψηφιακή ταυτότητα και ταυτοποίηση αποτελεί μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον κοινωνικής ανάπτυξης βασισμένης στη συσσώρευση δεδομένων, η τεχνολογία blockchain εμφανίστηκε με υπόσχεση πανάκειας ως προς τον συγκεντρωτισμό που παρατηρείται στον σχεδιασμό τεχνολογικών συστημάτων. Η συνεχώς αυξανόμενη δημοτικότητα των κατανεμημένων τεχνικών δικτύων (distributed architectures) έθεσε σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τους προτιμώμενους τρόπους κοινωνικής, πολιτικής ή οικονομικής οργάνωσης (Bodo, Brekke & Hoptman 2021α, 2021β; Bodo & Giannopoulou 2019). Εδώ και χρόνια, η ψηφιακή εξέλιξη και οι καινοτόμες τεχνολογίες καινοτομία το κόστος και τα οφέλη της επίτευξης συντονισμού και της συνεργασίας (Benkler, 2006). Η δραματική αυτή αλλαγή στους τρόπους οργάνωσης έφερε στην επιφάνεια αμφισβητήσεις για το ρόλο που διαδραματίζουν οι (δημόσιοι ή ιδιωτικοί) διαμεσολαβητές στη διευκόλυνση και ρύθμιση αυτών των σχέσεων. Φέροντας την σχετικά ασαφή υπόσχεση αποκέντρωσης και εξομάλυνσης των ασυμμετριών ισχύος που έχουν χαρακτηριστικά εδραιωθεί στην ψηφιακή σφαίρα, οι ευαγγελιστές της τεχνολογίας

Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα

blockchain προσπαθούν να ανατρέψουν το ισχύον καθεστώς σε σημαντικούς τομείς, όπως το χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά και η παγκόσμια αγορά των τεχνολογιών ταυτοποίησης.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για καινοτομία στο χώρο των τεχνολογιών ταυτοποίησης, καθώς και την πολιτική βούληση για προώθηση των ψηφιακών ταυτοτήτων στα Ευρωπαϊκά κράτη μέλη αλλά και παγκοσμίως, η προσφορά προϊόντων ψηφιακής ταυτοποίησης που βασίζεται στη τεχνολογία blockchain πολλαπλασιάστηκε εκθετικά κάτω από την επωνυμία self sovereign identity (SSI). Ο όρος περιγράφει ένα τεχνολογικό σύστημα διαχείρισης ταυτότητας που δημιουργήθηκε για να λειτουργεί ανεξάρτητα από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς βάσει αποκεντρωμένων τεχνολογιών, και έχει σχεδιαστεί για να δίνει προτεραιότητα στην ασφάλεια των χρηστών, στην ιδιωτικότητα, στην ατομική αυτονομία και στην αυτοκυριαρχία (Giannopoulou & Wang 2021). Η ιδέα του SSI έχει δημιουργηθεί ως έκφραση της προσωπικής ψηφιακής κυριαρχίας (personal digital sovereignty), οι θεμελιώδεις αρχές του οποίου

εκφράστηκαν με συστηματικό τρόπο από τον Christopher Allen (2016). Χρησιμοποίησε τον όρο για να περιγράψει ένα πλαίσιο βασισμένο σε ιδεολογικές αρχές με σκοπό να δημιουργηθεί ένα αποκεντρωμένο τεχνολογικό σύστημα αυτοδιαχειριζόμενων, διαλειτουργικών ψηφιακών ταυτοτήτων, στον απόλυτο έλεγχο του χρήστη. Αυτό το σύστημα βασίζεται σε δέκα θεμελιώδεις κανόνες, σύμφωνα με τους κανόνες περί ταυτοποίησης όπως αυτοί έχουν καθοριστεί από προηγούμενους υποστηρικτές της ίδιας ιδεολογίας (Cameron 2005): 1) Existence, 2) Control, 3) Access, 4) Transparency, 5) Persistence, 6) Portability, 7) Interoperability, 8) Consent, 9) Minimalisation, 10) Protection.

Σήμερα, η αγορά που έχει δημιουργηθεί γύρω από την ψηφιακή ταυτοποίηση είναι τεράστια, σχετικά πολυποίκιλη, και απευθύνεται σε παγκόσμιο επίπεδο. Στον τομέα των blockchain-based λύσεων για την ψηφιακή ταυτότητα, οι υπάρχουσες προτάσεις φαίνονται να παρεκκλίνουν αρκετά από τον αρχικό τους στόχο, δηλαδή την αποσύνδεση της κρατικής κυριαρχίας από την έκδοση και την αναγνώριση τεχνολογικών μέσων

Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα

ταυτοποίησης. Το πεδίο έχει πλέον μετονομαστεί με τον πιο γενικό όρο της ψηφιακής/αποκεντρωμένης ταυτότητας (digital/decentralised identity).

Η καταλληλότητα της συγκεκριμένης τεχνολογίας για την εφαρμογή μεγάλης κλίμακας μηχανισμών ταυτοποίησης φαίνεται να εξαρτάται σημαντικά από τους στόχους που ο εκάστοτε φορέας επιθυμεί να επιτύχει, τις προτεραιότητες στις αρχές που θα ενσωματώσει ο τεχνολογικός σχεδιασμός, αλλά και το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο θα αναπτυχθεί. Έτσι, είναι δύσκολο να απαντηθεί το ερώτημα του αν η τεχνολογία blockchain είναι κατάλληλη συνολικά για την καινοτομία στους μηχανισμούς ψηφιακής ταυτότητας και ταυτοποίησης.

2. Νομοθετικό πλαίσιο ψηφιακών ταυτοτήτων

Η νομοθετική ρύθμιση για την δημιουργία πλαισίου διασυνοριακής παροχής δημόσιων υπηρεσιών προϋπάρχει της

προσπάθειας δημιουργίας ψηφιακής ταυτότητας στα πλαίσια καινοτόμων τεχνολογιών. Σύμφωνα με τον κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ, ορίζεται ως ψηφιακή ταυτοποίηση «η διαδικασία χρήσης δεδομένων ταυτοποίησης προσώπου σε ηλεκτρονική μορφή που αντιπροσωπεύουν κατά τρόπο μοναδικό ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένα φυσικό πρόσωπο που εκπροσωπεί ένα νομικό πρόσωπο».⁵

Αναγνωρίζοντας τις ελλείψεις στον υπάρχοντα κανονισμό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άνοιξε καινούρια διαβούλευση για την αναθεώρησή του. Η «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 910/2014 όσον αφορά τη θέσπιση πλαισίου για την ευρωπαϊκή ψηφιακή ταυτότητα»

---

⁵ Άρθρο 3.1 του Κανονισμού

δημοσιεύτηκε στις 3 Ιουνίου 2021⁶. Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο υπάρχων eIDAS Κανονισμός δε στέφθηκε με επιτυχία όσον αφορά την ηλεκτρονική ταυτότητα, λόγω της χαμηλής χρήσης του από τα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή σημειώνει πως η εφαρμογή του κανονισμού περιορίστηκε στο δημόσιο τομέα, οι δυνατότητες σύνδεσης διαδικτυακών ιδιωτικών παρόχων ήταν περιορισμένες και περίπλοκες, υπήρχε ανεπαρκής διαθεσιμότητα κοινοποιημένων λύσεων eID σε όλα τα κράτη μέλη, και υπήρχε έλλειψη ευελιξίας για την υποστήριξη ποικίλων περιπτώσεων χρήσης.⁷

Η ύπαρξη ανταγωνιστικών ψηφιακών ταυτοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του eIDAS, όπως για παράδειγμα αυτές που προσφέρουν οι πάροχοι μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εγείρουν

ανησυχίες σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Η ενίσχυση του υπάρχοντος νομοθετικού περιβάλλοντος έτσι ώστε να δημιουργηθούν λύσεις που θα επιτρέπουν την προστασία της ιδιωτικότητας, την ασφάλεια, αλλά και την αποτροπή κυριαρχίας της αγοράς ψηφιακής ταυτότητας από τις υπάρχουσες μεγάλες πλατφόρμες είναι η μεγάλη πρόκληση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ελληνική πραγματικότητα δεν παρεκκλίνει, αφού βλέπουμε ήδη την εισαγωγή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως εγγυητών της ψηφιακής μας ταυτοποίησης για την πρόσβαση σε ορισμένες ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες.

Η αναθεώρηση του κανονισμού προτείνει μια σειρά αλλαγών, η πιο αξιοσημείωτη από τις οποίες είναι η εισαγωγή του ψηφιακού πορτοφολιού για

⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/trusted-and-secure-european-e-id-regulation>

⁷ «Μόνο το 14 % των παρόχων βασικών δημόσιων υπηρεσιών σε όλα τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη διασυννοριακή επαλήθευση ταυτότητας με σύστημα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, για παράδειγμα για την απόδειξη της ταυτότητας ενός προσώπου στο διαδίκτυο

χωρίς την ανάγκη κωδικού πρόσβασης. Ο αριθμός των περιπτώσεων επιτυχούς διασυννοριακής επαλήθευσης ταυτότητας ανά έτος είναι πολύ μικρός, αν και καταγράφεται αύξηση».

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-digital-identity_el

τον χειρισμό της ευρωπαϊκής ψηφιακής ταυτότητας. Το πορτοφόλι αυτό αποτελεί ουσιαστικά μια ψηφιακή εφαρμογή για smartphone. Ο τεχνολογικός σχεδιασμός και οι τεχνικοί κανόνες που θα το διέπουν δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 11 του προτεινόμενου κανονισμού, «*European Digital Identity Wallets should ensure the highest level of security for the personal data used for authentication irrespective of whether such data is stored locally or on cloud-based solutions, taking into account the different levels of risk*». Η τεχνολογική αρχιτεκτονική του ψηφιακού πορτοφολιού μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες τόσο για την ασφάλεια όσο και για την ιδιωτικότητα των πολιτών.⁸ Το πορτοφόλι είναι μια εφαρμογή smartphone που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο (ηλεκτρονικής) αναγνώρισης σε όλη την Ευρώπη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη σύνδεση εθνικών ψηφιακών ταυτοτήτων με άλλα μέσα ταυτοποίησης.

3. Αυτοκυριαρχία δεδομένων μέσω της αυτοκυριαρχίας ταυτοποίησης ;

Ο στόχος της ψηφιακής αυτοκυριαρχίας, δηλαδή της ικανότητας των ατόμων να λαμβάνουν αποφάσεις με συνειδητό και ανεξάρτητο τρόπο για τα δεδομένα, τη συσκευή, το λογισμικό, το υλικό και άλλες τεχνολογίες που τους αφορούν, περνά απαραίτητα από τη διαχείριση της ψηφιακής ταυτότητας και ταυτοποίησης. Ο έλεγχος της ταυτότητας αρχίζει να γίνεται καθοριστικός για το μέλλον της ψηφιακής διαχείρισης και αγοράς, καθώς οι πολίτες, το κράτος, και ο ιδιωτικοί τομέας ανταγωνίζονται για την εξουσία τόσο για τις φυσικές και ψηφιακές της εκφράσεις. Οι τρέχουσες μεταρρυθμίσεις ψηφιακής ταυτότητας ευθυγραμμίζονται συχνά με το self sovereign identity καθώς ο σκοπός δημιουργίας κυριαρχίας δεδομένων επικεντρώνεται στον πολίτη-χρήστη.

Η αυτοκυριαρχία δεδομένων, που αποτελεί ουσιαστικό στόχο που ενσωματώνεται στα εργαλεία που έχουν εισαχθεί μέσω του Γενικού Κανονισμού

---

⁸ J-H Hopman, The European Digital Identity framework, 14 Ιουνίου 2021,

<https://blog.xot.nl/2021/06/14/the-european-digital-identity-framework/index.html>

Προστασίας Δεδομένων (GDPR), αποτελεί αυτοσκοπό στις τεχνολογίες που έχουν ως αντικείμενο την προστασία της ιδιωτικότητας (Giannopoulou 2021). Η εισαγωγή αυτών των τεχνολογιών, και η αυξανόμενη εξάρτηση της εγγύησης προστασίας και ασφάλειας στην ύπαρξή τους και στις διασφαλίσεις που υπόσχονται ότι παρέχουν, εμφανίζουν και ευρύτερες κοινωνικές συνέπειες. Όπως ρητά αναφέρεται και στον κανονισμό eIDAS, η εξασφάλιση εμπιστοσύνης ανάμεσα στη δημόσια διοίκηση και στους διοικούμενους πολίτες είναι αναγκαία προϋπόθεση οποιουδήποτε μηχανισμού ταυτοποίησης και έκδοσης ψηφιακής ταυτότητας.

Η εμπιστοσύνη είναι ο θεμελιώδης συνδετικός κρίκος που εγγυάται την εύρυθμη λειτουργία κρατικού μηχανισμού. Στην ραγδαία ψηφιοποιημένη εποχή που διανύουμε, εντατικοποιημένη από τις συνθήκες παγκόσμιας πανδημίας, η εμπιστοσύνη μετατοπίζεται από ένα σύνολο κοινωνικών παροχών που λειτουργούν ως υποδομές εμπιστοσύνης (Bodo 2021) σε τεχνολογικές υποδομές που προϋποθέτουν την ακρίβεια, την ασφάλεια, την προστασία, και άρα την εμπιστοσύνη. Η άρρηκτη αυτή σύνδεση ανάμεσα στην δημόσια υποδομή

που λειτουργεί ως πάροχος δημόσιας εμπιστοσύνης με ιδιωτικές τεχνολογικές λύσεις παροχής τεχνολογικής εμπιστοσύνης, πρέπει να προσεγγίζεται με προσοχή και εγγυήσεις διαφάνειας. Η εξάρτηση της (ψηφιακής) ταυτότητας, δηλαδή του εργαλείου και προϊόντος της κρατικής κυριαρχίας, από τεχνολογικά μέσα ενέχει το ρίσκο να δημιουργήσει αμφισβητήσεις προς τη ψηφιακή διακυβέρνηση καθώς η αξιοπιστία πολλών από αυτά τα (ιδιωτικά) τεχνικά συστήματα συχνά έχει αποδειχθεί προβληματική. Κάθε φορά που αυτό συμβαίνει, είναι η εμπιστοσύνη στην ίδια τη διακυβέρνηση που κλονίζεται περαιτέρω (Bodo & Janssen 2021). Οι πολιτικές και τεχνολογικές αποφάσεις που θα καθορίσουν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο τους κανόνες λειτουργίας της ψηφιακής ταυτότητας έχουν και μία επιπρόσθετη υποχρέωση, αυτή της διασφάλισης της εμπιστοσύνης στους δημόσιους φορείς που θα διαμορφώσουν και θα προωθήσουν την ταυτότητα αυτή.

Δήλωση της Συγγραφέα:

Η συγγραφή του άρθρου υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας

Ψηφιακή Ταυτοποίηση: Εξερευνώντας την πραγμάτωση της αυτοκυριαρχίας στα προσωπικά δεδομένα

(ERC) στο πλαίσιο του προγράμματος έρευνας και καινοτομίας Horizon 2020 της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της συμφωνίας επιχορήγησης No 759681.

The article writing was supported by the European Research Council (ERC) under the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 759681

Βιβλιογραφία

Allen, C. (2016, April 25). The path to self-sovereign identity [Blog post]. Life With Alacrity.

<https://www.lifewithalacrity.com/2016/04/the-path-to-self-sovereign-identity.html#dfref-1212>

Benkler, Y. (2006). *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. Yale University Press.

Bodó, B. & Brekke, J. K. & Hoepman, J.-H. (2021α). Decentralisation: a multidisciplinary perspective. *Internet Policy Review*, 10(2). <https://doi.org/10.14763/2021.2.1563>

Bodó, B. & Brekke, J. K. & Hoepman, J.-H. (2021β). Decentralisation in the

blockchain space. *Internet Policy Review*, 10(2). <https://doi.org/10.14763/2021.2.1560>

Bodó, B., & Giannopoulou, A. (2020). The logics of technology decentralization: The case of distributed ledger technologies. In M. Ragnedda & G. Destefanis (Eds.), *Blockchain and web 3.0: Social, economic, and technological challenges* routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429029530-8>

Bodó, B. & Janssen, H. (2021). Here be dragons – maintaining trust in the technologized public sector, Amsterdam Law School Research Paper No. 2021-23, Institute for Information Law Research Paper No. 2021-02.

Cameron, K. (2005, May). The laws of identity [Blog post]. Kim Cameron's Identity Weblog. <https://www.identityblog.com/?p=352>

Cheesman, M. (2020). Self-Sovereignty for Refugees? The Contested Horizons of Digital Identity, *Geopolitics*, DOI: 10.1080/14650045.2020.1823836

European Commission. (2020α). A European strategy for data (COM(2020)66). Retrieved from <https://eur->

lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0066

European Commission. (2020β). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new ERA for Research and Innovation. COM/2020/628 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:628:FIN>

Giannopoulou, A. & Wang, F. (2021). Self-sovereign identity. Internet Policy Review, 10(2). <https://doi.org/10.14763/2021.2.1550>

Giannopoulou, A (2021). Putting data protection by design on the blockchain, European Data Protection Law Review.

Hopman, J.-H. (2021, 14 June). The European Digital Identity framework, [Blog post], <https://blog.xot.nl/2021/06/14/the-european-digital-identity-framework/index.html>

Madiega, T. (2020). Digital sovereignty for Europe Digital sovereignty: State of play (EPRS Ideas Paper No. PE

651.992). Brussels. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651992/EPRS_BRI\(2020\)651992_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651992/EPRS_BRI(2020)651992_EN.pdf)

M'charek, A. (2000). Technologies of Population: Forensic DNA testing practices and the making of differences and similarities, Configurations, 8(1):121-159, DOI:10.1353/con.2000.0005

Sullivan, C. & Burger, E. (2017). E-residency and blockchain. Computer Law & Security Review 33(4):470–481. DOI: 10.1016/j.clsr.2017.03.016

Westermeier, C. (2020). Money is data – the platformization of financial transactions, Information, Communication & Society, 23(14):2047-2063, DOI: 10.1080/1369118X.2020.1770833

United Nations (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

Είναι η Τεχνολογία Ουδέτερη;

Βασίλης Κωστάκης

Καθηγητής TalTech & Ερευνητής Harvard

Όχι, η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη. Ο σχεδιασμός ενός τεχνολογικού προϊόντος (π.χ., ο κώδικας του λογισμικού ή τα σχέδια ενός μαχαιριού) καθορίζει τι είναι δυνατό και τι όχι. Προκρίνει κάποιες χρήσεις έναντι κάποιων άλλων.

Για παράδειγμα, το μαχαίρι του Ράμπο είναι σχεδιασμένο να προκαλεί τη μέγιστη ζημιά στο σώμα ενώ το μαχαίρι που μας προσφέρεται στο αεροπλάνο όχι. Αν δοκιμάσετε να καθαρίσετε πατάτες με το μαχαίρι του Ράμπο, είναι πιο πιθανό να κοπείτε παρά τη θέλησή σας. Ένα άλλο παράδειγμα, το Facebook. Μια πλατφόρμα σχεδιασμένη να προβάλλει περιεχόμενο που θα κρατήσει τον χρήστη όσο περισσότερο γίνεται στην πλατφόρμα. Γι' αυτό το Facebook δεν προβάλλει κατ' ανάγκη περιεχόμενο που προωθεί τον δημοκρατικό διάλογο και τη διαφορετικότητα, αλλά περιεχόμενο που είναι πιο πιθανό να μεγιστοποιήσει τα κέρδη του.

Ένα τεχνολογικό προϊόν έχει έναν συγκεκριμένο πολιτικό προσανατολισμό, τον οποίο, ωστόσο, μπορούμε να επηρεάσουμε.

Το blockchain είναι η τεχνολογική υποδομή του διάσημου ψηφιακού νομίσματος Bitcoin. Το Bitcoin βασίζεται στη σπανιότητα, και όπου υπάρχει σπανιότητα, εξουσιαστικές δομές αναδύονται. Για παράδειγμα, στην οικονομία του Bitcoin παρατηρούμε τη δημιουργία μιας «αριστοκρατικής» τάξης, αποτελούμενη από αυτούς/ες που αποκτήσαν το νόμισμα νωρίτερα ή εκείνους/ες που κατέχουν πανίσχυρους υπολογιστές. Συνεπώς, αναπαράγονται και μεγεθύνονται οι δομές εξουσίας και το χάσμα μεταξύ των πλουσίων και των «φτωχών» που παρατηρούνται στην κλασική οικονομία.

Από την άλλη, το Bitcoin μπορεί να ειπωθεί ως μία αντισυστημική προσπάθεια ενάντια στα παραδοσιακά μονοπώλια

Βασίλης Κωστάκης

Είναι η Τεχνολογία Ουδέτερη;

(κράτος και τραπεζικά ιδρύματα), με πιθανές (για την ώρα) προεκτάσεις για τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση. Συνεπώς, η περίπτωση του Bitcoin και του blockchain μπορεί να αποτελέσει σημείο εκκίνησης νέων πειραμάτων βασισμένα σε διαφορετικές αξίες, από αυτές του ανταγωνισμού και της μεγιστοποίησης του χρηματικού κέρδους.

Είναι σημαντικό οι άνθρωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης να καταλάβουν ότι το θέμα δεν είναι η τεχνολογία καθεαυτή αλλά η ποικιλία των μονοπατιών που καλούμαστε να επιλέξουμε: η τεχνολογία δεν είναι πεπρωμένο αλλά πεδίο μάχης, όπου οι άνθρωποι μάχονται για να επηρεάσουν και να αλλάξουν τα σχέδια, τις χρήσεις και τα νοήματα των τεχνολογικών δυνατοτήτων και του κόσμου που τους περιβάλλει.

Μια τέτοια αντίληψη είναι απαραίτητη ώστε η τεχνολογία να εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, τη δημοκρατία, το περιβάλλον και την ευημερία των πολλών.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Α. Ταμειακά διαθέσιμα, στην Τράπεζα της Ελλάδος,
ΣτΕ ολ 698/ 2020

Β. Υποχρεωτικότητα εμβολιασμού για την εγγραφή στους
δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς,
ΣτΕ 2387/ 2020

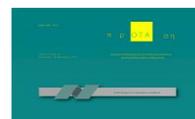
Α. Ταμειακά διαθέσιμα, στην Τράπεζα της Ελλάδος,
ΣτΕ ολ 698/ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΟΤΑ. Αίτηση ακύρωσης της υπα οικ.2/6748/ΔΛΓΚ/2019, κατά το μέρος που στο πεδίο εφαρμογής της συμπεριλαμβάνονται οι ΟΤΑ Α΄ βαθμού. Εφόσον η προσβαλλόμενη ΥΑ έπαυσε να ισχύει, η δίκη συνεχίζεται με μόνες παραδεκτώσ προσβαλλόμενες πράξεις τις υπα οικ.2/ 54366/ΔΛΓΚ/2019 και οικ.2/66482/ΔΛΤΠ/Γ΄/2019. Συνέπειες από την κατάταξη ενός φορέα στον τομέα της Γενικής Κυβερνήσεως. Υποχρέωση των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως να τηρούν την ταμειακή τους διαχείριση για τα πλεονάζοντα ταμειακά διαθέσιμα, στην Τράπεζα της Ελλάδος, με δυνατότητα να τηρούν, κατ' εξαίρεση και μόνο για την διευκόλυνση των συναλλαγών τους, λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισεως σε πιστωτικό ίδρυμα εκτός Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου και μέχρι ενός μεγίστου ορίου ρευστότητας, τα δε ταμειακά διαθέσιμά τους επενδύονται υποχρεωτικώς σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου με πράξεις repos/reverse repos. Τα ανωτέρω θεσπίζονται ώστε ο Υπουργός Οικονομικών να αποκτά πλήρη και σαφή εικόνα της ρευστότητας και των ταμειακών αναγκών του συνόλου των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως. Η κατά το άρθρο 102 του Συντάγματος αυτοτέλεια των ΟΤΑ δεν δύναται να αντιταχθεί σε μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής του Κράτους, τα

οποία αποβλέπουν στην διασφάλιση αποτελεσματικής δημοσιονομικής διαχειρίσεως των πόρων του δημόσιου τομέα. Ειδικότερη γνώμη. Οι διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, καθώς και της προσβαλλόμενης υπα, δεν αντίκεινται στο άρθρο 102 του Συντάγματος, ούτε παραβιάζουν την αρχή της ισότητας κατά το μέρος που εξισώνονται οι ΟΤΑ με φορείς Γενικής Κυβερνήσεως. Απαράδεκτος ο λόγος ακύρωσης περί αντίθεσης της παρ. 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος. Δεν υφίσταται συνταγματική υποχρέωση να ζητείται σχετικώς η προηγούμενη γνώμη του ΟΤΑ. Οι ανωτέρω διατάξεις δεν αντίκεινται στο άρθρο 13 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ και στο άρθρο 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η κατά την παρ. 16 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 κύρωση σε βάρος των αιρετών οργάνων τοπικής αυτοδιοικήσεως λόγω μη συμμορφώσεως προς τις υποχρεώσεις τους, νοείται υπό τις εγγυήσεις του άρθρου 102 παρ. 4 του Συντάγματος. Απορρίπτεται η αίτηση ακύρωσης.

1. Επειδή, η Πρόεδρος του Δικαστηρίου Αικ. Σακελλαροπούλου, η οποία προήδρευσε της συνθέσεως που δίκασε την υπόθεση, δήλωσε ότι απέχει από την άσκηση των δικαστικών της καθηκόντων, λόγω υποψηφιότητάς της για την εκλογή στο αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Κατόπιν της δηλώσεως

αυτής, η οποία συνιστά κώλυμα κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008 (Α' 214), την προεδρία της συνθέσεως κατά την διάσκεψη ανέλαβε η Αντιπρόεδρος Ειρ. Σάρπ, ως το αρχαιότερο μέλος της συνθέσεως, προς συμπλήρωση δε αυτής, έλαβε μέρος στην διάσκεψη, ως τακτικό μέλος, ο Σύμβουλος Ηλ. Μάζος, αναπληρωματικό έως τότε μέλος της συνθέσεως. Εξ άλλου, λόγω κωλύματος, κατά την έννοια της ίδιας ως άνω διατάξεως, της Συμβούλου Μ-Ε. Κωνσταντινίδου, τακτικού μέλους της συνθέσεως που δίκασε την υπόθεση, έλαβε μέρος αντ' αυτής στην διάσκεψη, ως τακτικό μέλος, η Σύμβουλος Αγ. Σδράκα, αναπληρωματικό έως τότε μέλος της συνθέσεως (βλ. Πρακτικό Διασκέψεως της Ολομελείας 11/2020).

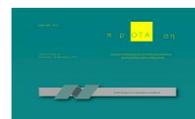
2. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως δεν απαιτείται, κατά τον νόμο, καταβολή παραβόλου.

3. Επειδή, με την αίτηση αυτή ο Δήμος ....., περιλαμβανόμενος στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβερνήσεως της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ζητεί την ακύρωση της οικ.2/6748/ΔΛΓΚ/ 21-1-2019 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών "Καθορισμός λειτουργίας τραπεζικών λογαριασμών και ταμειακός προγραμματισμός των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που υπάγονται στην παράγραφο 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 όπως ισχύει" (Β' 104) κατά το μέρος που στο πεδίο εφαρμογής της

συμπεριλαμβάνονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως Α' βαθμού.

4. Επειδή, η ως άνω απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών εκδόθηκε κατ' επίκληση των παραγράφων 18, 19 και 20 του άρθρου 69 Α του ν. 4270/2014 (όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018), τροποποιήθηκε δε με την απόφαση του ίδιου Υπουργού οικ.2/16606/ΔΛΓΚ/21.2.2019 (Β' 568), η οποία, κατ' αντικατάσταση του άρθρου 15 παρ. 3 αυτής, ορίζει την 1.7.2019 ως χρόνο ενάρξεως της ισχύος της, κατόπιν δε προσθήκης παραγράφου 4, παρατείνει τις προβλεπόμενες σ' αυτήν προθεσμίες μέχρι 1.7.2019. Με την απόφαση αυτή επιβάλλεται στους φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του νόμου κατ' επίκληση των οποίων εκδόθηκε, ο ταμειακός προγραμματισμός, ανώτατο όριο ταμειακής ρευστότητας και η μεταφορά των πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων τους σε λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισεως στην Τράπεζα της Ελλάδος και ορίζεται η διαδικασία παρακολούθησεως και ελέγχου της συμμορφώσεως των εν λόγω φορέων από τις εποπτεύουσες Γενικές Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών των αρμόδιων υπουργείων (Γ.Δ.Ο.Υ.) και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Γ.Λ.Κ.).

5. Επειδή, μετά την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως εκδόθηκε, κατ' επίκληση των ίδιων ως άνω διατάξεων νόμου, η οικ.2/54366/ΔΛΓΚ/ 1.7.2019 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β'

2680/1.7.2019) με τίτλο «Καθορισμός λειτουργίας τραπεζικών λογαριασμών και ταμειακός προγραμματισμός, των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που υπάγονται στην παράγραφο 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως ισχύει», με την οποία ρυθμίσθηκαν εκ νέου τα ίδια ως άνω ζητήματα. Με την ίδια απόφαση καταργήθηκε ρητώς (άρθρο 14 παρ. 4) η προσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση 2/6748/ΔΛΓΚ/21.1.2019 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, όπως τροποποιήθηκε με την 2/16606/ΔΛΓΚ/21.2.2019 απόφαση. Περαιτέρω, με την οικ. 2/66482/ΔΛΤΠ/Γ'/28.8.2019 απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών (β' 3389/4.9.2019) ορίσθηκε ότι η νεώτερη αυτή απόφαση ισχύει από 1.10.2019. Υπό τα δεδομένα αυτά, η προσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση υπουργική απόφαση έπαυσε να ισχύει, συντρέχει δε νόμιμη περίπτωση συνεχίσεως της δίκης, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 3 του π.δ.18/1989, με μόνες παραδεκτώς προσβαλλόμενες πράξεις την οικ.2/ 54366/ΔΛΓΚ/1.7.2019 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και την οικ. 2/66482/ΔΛΤΠ/Γ'/28.8.2019 απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών, την ακύρωση των οποίων ζητεί ο αιτών Δήμος με παραδεκτώς κατατεθέν στις 24.10.2019 δικόγραφο, επικαλούμενος την ανωτέρω διάταξη του π.δ.18/1989 και αναφερόμενος στους περιλαμβανόμενους στο εισαγωγικό δικόγραφο λόγους ακυρώσεως.

6. Επειδή, εν όψει των οριζομένων στο άρθρο 126 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά προς την αποφυγή των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων, των μεγάλων αποκλίσεων του δημοσίου χρέους και των σχετικών τιμών αναφοράς που προβλέφθηκαν στο οικείο Πρωτόκολλο (αρ. 12) που προσαρτήθηκε στην Συνθήκη (3% για τον λόγο μεταξύ του δημοσιονομικού ελλείμματος και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, 60% για τον λόγο μεταξύ του δημόσιου χρέους και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος), στο παράγωγο ενωσιακό δίκαιο (Κανονισμός (ΕΚ) 479/2009 του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 2009, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό της Επιτροπής 220/2014) οι όροι «δημόσιος» και «δημοσιονομικός» νοούνται με την ευρεία έννοια του δημόσιου τομέα (general government) που υποδιαιρείται στους υποτομείς «κεντρική διοίκηση», «διοίκηση ομόσπονδων κρατιδίων», «τοπική αυτοδιοίκηση» και «οργανισμοί κοινωνικής ασφαλίσεως», ως δημοσιονομικό δε έλλειμμα και δημόσιο χρέος νοούνται το έλλειμμα και το χρέος του ως άνω ευρύτερου δημόσιου τομέα. Καθ' όσον αφορά το εσωτερικό δίκαιο, η οριοθέτηση του δημοσίου τομέα σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, επιχειρήθηκε, αρχικώς με τις διατάξεις του άρθρου 1B στον ν. 2362/1995 περί Δημοσίου Λογιστικού (Α' 247), το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3871/2010 (Α' 141) και διαμορφώθηκε τελικώς με το άρθρο 50 παρ. 1 περ. α' του ν. 3943/2011 (Α' 66). Στη συνέχεια, με το άρθρο 14 του υπό τον τίτλο

«Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» ν. 4270/2014 (Α' 143), με τον οποίο καταργήθηκε ο ν. 2362/1995, ως ίσχυε, και, μεταξύ άλλων, ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου της 8ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 306/41), ορίσθηκαν τα εξής: «1. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, οι κάτωθι όροι έχουν την ακόλουθη έννοια: α. [όπως η περίπτωση αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 2α του ν. 4337/2015 (Α' 129)] Δημόσιος τομέας: περιλαμβάνει τη Γενική Κυβέρνηση, τα εκτός αυτής νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), καθώς και τις εκτός αυτής δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς του Κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (Α' 314), ανεξαρτήτως εάν έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή του. β. Γενική Κυβέρνηση: περιλαμβάνει τρία υποσύνολα, εφεξής αποκαλούμενα υποτομείς: της Κεντρικής Κυβέρνησης, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ), σύμφωνα με τους κανόνες και τα κριτήρια του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ΕΣΟΛ). Οι φορείς εκτός Κεντρικής Διοίκησης, που περιλαμβάνονται στους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης (εφεξής "λοιποί φορείς της Γενικής Κυβέρνησης"), προσδιορίζονται, ανά υποτομέα, από το Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, που τηρείται με ευθύνη της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και αποτελούν

πρ ΟΤΑ ση

ξεχωριστά νομικά πρόσωπα που εποπτεύονται από φορείς της Κεντρικής Διοίκησης ή από ΟΤΑ. γ. [όπως η περίπτωση αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 2β του ν. 4337/2015] Υποτομέας της Κεντρικής Κυβέρνησης: περιλαμβάνει την Κεντρική Διοίκηση και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς και τις Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές που έχουν νομική προσωπικότητα, εφόσον τα παραπάνω περιλαμβάνονται στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, αλλά δεν ανήκουν στους υποτομείς των ΟΤΑ και των ΟΚΑ. δ. Υποτομέας ΟΤΑ : περιλαμβάνει: αα) τους ΟΤΑ, οι οποίοι αποτελούνται από τους Δήμους (ΟΤΑ Α' βαθμού) και τις Περιφέρειες (ΟΤΑ Β' βαθμού) και ββ) τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που ανήκουν, ελέγχονται ή χρηματοδοτούνται από τους ΟΤΑ. ε. Υποτομέας ΟΚΑ: περιλαμβάνει Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμούς Απασχόλησης και Οργανισμούς Παροχής Υπηρεσιών Υγείας. στ. Κεντρική Διοίκηση ή Δημόσιο ή Κράτος: περιλαμβάνει την Προεδρία της Δημοκρατίας, τα Υπουργεία και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, καθώς και τις Ανεξάρτητες Αρχές που δεν έχουν νομική προσωπικότητα. Για λόγους στατιστικής ταξινόμησης, η Βουλή των Ελλήνων περιλαμβάνεται και αυτή στην Κεντρική Διοίκηση, σύμφωνα με τον Κανονισμό της, ως προς τον προϋπολογισμό εξόδων και τον ισολογισμό-απολογισμό αυτής. Οι φορείς της Κεντρικής Διοίκησης και οι υποδιαιρέσεις τους σε ειδικούς φορείς είναι διοικητικές της μονάδες και μονάδες του προϋπολογισμού

της, χωρίς αυτοτελή νομική προσωπικότητα. ...β. «Πρωτόκολλο 12»: το Πρωτόκολλο αρ. 12 περί υπερβολικού ελλείμματος που έχει προσαρτηθεί στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ιγ. ... 2. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, οι όροι "χρέος της Γενικής Κυβέρνησης", "έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης" και "πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης" έχουν την έννοια που αποδίδεται σε αυτούς στο άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 479/2009 (ΕΕ L 145/1)». Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι η κατάταξη ενός φορέα στον τομέα της Γενικής Κυβερνήσεως, με την ένταξή του στο οικείο Μητρώο, έχει έννομες συνέπειες για την λειτουργία του, δεδομένου, κυρίως, ότι συνεπάγεται κατά τον νόμο την υπαγωγή του σε ένα ειδικό πλέγμα διατάξεων σχετικών με την οικονομική του διαχείριση, εν όψει του ότι τα οικονομικά στοιχεία του εν λόγω φορέα λαμβάνονται υπ' όψιν για τον καθορισμό του ύψους του δημοσίου ελλείμματος και του δημοσίου χρέους (πρβ. ΣτΕ 1880/2017 κ.ά.).

7. Επειδή, με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 20ής Απριλίου 2015 (Α' 41/20-4-2015), η οποία εκδόθηκε κατ' επίκληση της έκτακτης περιπτώσεως εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης για την μεταφορά ταμειακών διαθεσίμων των Φορέων Γενικής Κυβερνήσεως και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως α' και β' βαθμού προς επένδυση στην Τράπεζα της Ελλάδος και κυρώθηκε με τον ν. 4323/2015 (Α' 43/27.4.2015), οι Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως, όπως αυτοί προσδιορίζονταν

στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβερνήσεως της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, υποχρεώθηκαν να καταθέτουν τα ταμειακά τους διαθέσιμα και να μεταφέρουν τα κεφάλαια προθεσμιακών τους καταθέσεων σε λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισεως που τηρούσαν στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης ή διαδικασίας. Από την υποχρέωση αυτή εξαιρέθηκαν τα κεφάλαια που απαιτούνταν για την κάλυψη των ταμειακών τους αναγκών για το επόμενο δεκαπενθήμερο, καθώς και τα κεφάλαια που είχαν κατατεθεί από τους ανωτέρω φορείς στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (εξαιρέθηκαν επίσης οι Δημόσιες Επιχειρήσεις κατά την έννοια της παραγράφου 5, οι Δημόσιοι Οργανισμοί κατά την έννοια της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του ν. 3429/2005 καθώς και οι Φορείς Κοινωνικής Ασφαλίσεως, στους οποίους παρασχέθηκε η δυνατότητα μεταφοράς των ως άνω κεφαλαίων στην Τράπεζα της Ελλάδος για τον ίδιο σκοπό). Στην συνέχεια, με το άρθρο 37 του ν. 4325/2015 (Α' 47/11.5.2015) εξαιρέθηκαν του πεδίου εφαρμογής της ως άνω Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού, τα τέλη υδρεύσεως, τα δικαιώματα χρήσεως αρδευτικού δικτύου, το κατ' άρθρο 18 παρ. 5 του ν. 3870/2010 τέλος απαλλοτριώσεως, τα έσοδα της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του Α.Ν. 582/1968, τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 13 του άρθρου 25 του Ν. 1828/1989 ανταποδοτικά τέλη και εισφορές,

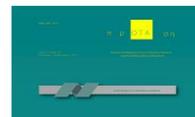

το κόμιστρο ανταποδοτικού χαρακτήρα της παραγράφου 1 του άρθρου 83 και το πολιτιστικό τέλος της παραγράφου 5 του άρθρου 225 του Ν.3463/2006, καθ' όσον, σύμφωνα με την σχετική αιτιολογική έκθεση, ο νομοθέτης έκρινε ότι ήταν αναγκαία η παραμονή τους στα Ταμεία των Δήμων προκειμένου να καλύπτουν τις δημόσιες υπηρεσίες για την αποκλειστική εξυπηρέτηση των οποίων εισπράττονται. Τέλος, για την εφαρμογή των συμφωνηθέντων στο πλαίσιο του λεγόμενου «3ου Μνημονίου» και, ειδικότερα, των προβλεπομένων στην υπό τον τίτλο «Διαχείριση δημόσιων οικονομικών» υποπαράγραφο 2.4.1 της παραγράφου Γ του άρθρου 3 του ν. 4336/2015 (Α' 94/14-8-2015), με το άρθρο 10 παρ. 24 του ν. 4337/2015 «Μέτρα για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» (Α' 129/17-10-2015) προστέθηκε στο Κεφάλαιο Α' («ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ») του Μέρους Δ' του ν. 4270/2014 υποκεφάλαιο 3 «ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ», στο οποίο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το άρθρο 69Α με τίτλο «Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου». Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού ο κεντρικός λογαριασμός του Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος μετονομάστηκε "Ελληνικό Δημόσιο - Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου" ("Ενιαίος Λογαριασμός"), στον οποίο τηρούνται υποχρεωτικώς όλοι οι λογαριασμοί της Κεντρικής Διοικήσεως και μέσω του οποίου ο

πρ ΟΤΑ ση

Υπουργός Οικονομικών παρακολουθεί και προγραμματίζει με ενιαίο τρόπο τις ταμειακές ροές από και προς αυτόν, προσδιορίζει το ύψος των διαθεσίμων και τις ανάγκες δανεισμού και διαχειρίζεται τα διαθέσιμα προς τοποθέτηση πλεονάσματα, προβλέφθηκε δε ότι με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δύναται να καθορίζονται λοιποί φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως που υποχρεούνται να μεταφέρουν τα διαθέσιμά τους στον Ενιαίο Λογαριασμό, η έξοδός τους από αυτόν, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Κατά την οικεία αιτιολογική έκθεση, η θεσπιζόμενη κεντρική διαχείριση των διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως, αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην καλύτερη παρακολούθησή τους μέσω της μείωσης της διασποράς τους σε μεγάλο αριθμό τραπεζικών λογαριασμών, στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων και κυρίως στην αποφυγή άσκοπου δανεισμού.

8. Επειδή, το ως άνω άρθρο 69Α του ν. 4270/2014 αντικαταστάθηκε, στη συνέχεια, με την παράγραφο 1 του άρθρου 80 του ν. 4549/2018 «Διατάξεις για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων-Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022 και λοιπές διατάξεις» (Α' 105/14-6-2018), ως εξής: «1. Ο κεντρικός λογαριασμός του Δημοσίου μετονομάζεται σε "Ελληνικό Δημόσιο - Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου" ("Ενιαίος Λογαριασμός"). Όλοι οι λογαριασμοί της Κεντρικής Διοικήσεως τηρούνται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της

Ελλάδος και εντάσσονται στον Ενιαίο Λογαριασμό. Ο Υπουργός Οικονομικών μέσω του Ενιαίου Λογαριασμού παρακολουθεί και προγραμματίζει με ενιαίο τρόπο τις ταμειακές ροές από και προς αυτόν, προσδιορίζει το ύψος των διαθεσίμων και τις ανάγκες δανεισμού και διαχειρίζεται τα διαθέσιμα προς τοποθέτηση πλεονάσματα.

2. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται η διαδικασία και οι προθεσμίες μεταφοράς στον Ενιαίο Λογαριασμό των υπολοίπων των λοιπών λογαριασμών της Κεντρικής Διοίκησης, η διαδικασία κλεισίματος αυτών, οι όροι και οι προϋποθέσεις εξαιρέσης από τη διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 1 και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. 3. Το άνοιγμα οποιουδήποτε λογαριασμού της Κεντρικής Διοίκησης διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν αιτιολογημένης πρότασης του αρμόδιου φορέα ή οργάνου, με την οποία καθορίζονται τα όργανα διαχείρισης του λογαριασμού, ο τρόπος εμφάνισής του στην δημόσια ληψοδοσία, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με όμοια απόφαση διενεργείται το κλείσιμο των λογαριασμών του Ελληνικού Δημοσίου σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα. Λογαριασμοί της Κεντρικής Διοίκησης εκτός του Ενιαίου Λογαριασμού ανοίγονται μόνο με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της απόφασης της παραγράφου 2. 4. Η κίνηση των λογαριασμών της Κεντρικής Διοίκησης σε πιστωτικά ιδρύματα ενεργείται με έγγραφες εντολές του Υπουργού Οικονομικών, εκτός

πρ ΟΤΑ ση

αν ορίζεται διαφορετικά σε νόμους ή συμβάσεις στις οποίες έχει συμπράξει ο Υπουργός Οικονομικών. Στις περιπτώσεις αυτές, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να αναγγέλλουν αμέσως τη γενόμενη εγγραφή στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους. Για τη χρέωση των λογαριασμών αυτών απαιτείται η έγκριση του Υπουργού Οικονομικών. 5. Σε περίπτωση δέσμευσης λογαριασμού για ειδικούς σκοπούς του Δημοσίου απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Υπουργού Οικονομικών με την οποία ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια. 6. Το σύνολο των ταμειακών διαθεσίμων όλων των φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης, πέραν εκείνων που ανήκουν στην Κεντρική Διοίκηση, μεταφέρονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών σε λογαριασμούς υπό τον Ενιαίο Λογαριασμό. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται ο τρόπος κίνησης των λογαριασμών, η λειτουργία της ταμειακής τους διαχείρισης, η λογιστική απεικόνιση των κινήσεών τους, η περαιτέρω διάρθρωσή τους, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Με την ίδια ή με όμοια απόφαση δύνανται να καθορίζονται οι λογαριασμοί που εξαιρούνται από την υποχρέωση μεταφοράς στον Ενιαίο Λογαριασμό. 7. Με την απόφαση της παραγράφου 6 ή με όμοιες αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι λοιποί φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που υποχρεούνται να μεταφέρουν το σύνολο των ταμειακών διαθεσίμων τους σε λογαριασμούς υπό τον Ενιαίο Λογαριασμό. Η μεταφορά των ταμειακών διαθεσίμων στον Ενιαίο Λογαριασμό πραγματοποιείται με την

ανωτέρω απόφαση, με την οποία καθορίζονται επίσης ο τρόπος κίνησης των λογαριασμών, η λειτουργία της ταμειακής τους διαχείρισης, η λογιστική απεικόνιση των κινήσεών τους, η περαιτέρω διάρθρωσή τους, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Οι φορείς της Κεντρικής και της Γενικής Κυβέρνησης που έχουν υπαχθεί στις αποφάσεις των παραγράφων 6 και 7 λαμβάνουν πληροφόρηση σε καθημερινή βάση αναφορικά με το ύψος των τηρούμενων στον αντίστοιχο υπολογαριασμό ταμειακών διαθεσίμων τους. Οι αποφάσεις των παραγράφων 6 και 7 εκδίδονται μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2021.

8. Το άνοιγμα σε πιστωτικά ιδρύματα, οποιοδήποτε λογαριασμού φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που συμμετέχουν στον Ενιαίο Λογαριασμό, επιτρέπεται αποκλειστικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις και διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν αιτιολογημένης πρότασης του φορέα, με την οποία καθορίζονται τα όργανα διαχείρισης του λογαριασμού, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με όμοια απόφαση διενεργείται το κλείσιμο των λογαριασμών, σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα, των ανωτέρω φορέων.

9. Οι διατάξεις των παραγράφων 6 έως 8 ενεργοποιούνται με την έκδοση της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 6 σχετικά με την μεταφορά του συνόλου των διαθεσίμων των φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης στον Ενιαίο Λογαριασμό. Μέχρι την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, οι φορείς της Κεντρικής Κυβέρνησης και της Γενικής Κυβέρνησης

πρ ΟΤΑ ση

συμμετέχουν υποχρεωτικά στο Σύστημα Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου (Σ.Λ.Θ.) κατά τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους. Το Σύστημα Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου περιλαμβάνει, πέραν του Ενιαίου Λογαριασμού, το Κοινό Κεφάλαιο της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997 (Α' 38), καθώς και την ταμειακή διαχείριση που τηρούν οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένου του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ο Υπουργός Οικονομικών μέσω του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου παρακολουθεί και προγραμματίζει με ενιαίο τρόπο τις ταμειακές ροές προς και από αυτό και προσδιορίζει το ύψος των διαθεσίμων ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή διενέργεια των πληρωμών των συμμετεχόντων φορέων. Όπου στο παρόν άρθρο γίνεται αναφορά σε "ταμειακή διαχείριση" ή "λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης" που τηρούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος, νοούνται οι λογαριασμοί της περίπτωσης η' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Η "ταμειακή διαχείριση", περιλαμβανομένης της κατανομής των προσόδων στους δικαιούχους, λειτουργεί κατά τρόπο ανάλογο του Κοινού Κεφαλαίου. Σε ό,τι αφορά τις επιτρεπόμενες επενδύσεις και την κάλυψη τυχόν κεφαλαιακών ζημιών, ισχύουν τα οριζόμενα στην ως άνω περίπτωση η' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Οι Φορείς λαμβάνουν πληροφόρηση σε καθημερινή βάση αναφορικά με το ύψος των τηρούμενων στην ταμειακή διαχείριση περιουσιακών τους στοιχείων.

10. Οι Φορείς

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

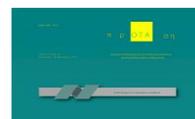

της Γενικής Κυβέρνησης, όπως αυτοί προσδιορίζονται από το εκάστοτε εν ισχύ "Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης" που τηρείται με ευθύνη της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, συμπεριλαμβανομένων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, τηρούν υποχρεωτικά το σύνολο των ταμειακών τους διαθεσίμων στην ταμειακή τους διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η ανωτέρω υποχρέωση δεν ισχύει για τα κεφάλαια που έχουν μεταφερθεί από τους ανωτέρω Φορείς στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Επί των κεφαλαίων που έχουν ήδη μεταφερθεί ή θα μεταφερθούν στην ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος εφαρμόζονται οι διατάξεις της περίπτωσης η' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Η διαχείριση των κεφαλαίων που τηρούνται στην ταμειακή διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος και στο Κοινό Κεφάλαιο, και τα οποία ανήκουν σε φορείς που δεν υπάγονται κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του παρόντος στις διατάξεις του πρώτου εδαφίου, διέπεται από τις διατάξεις της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Εξαιρέση από τη διάταξη του πρώτου εδαφίου είναι δυνατή μόνο με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέα και σύμφωνης γνώμης της εποπτεύουσας Γ.Δ.Ο.Υ.. 11. Τα προς επένδυση ταμειακά διαθέσιμα των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης στην ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος δύνανται να μεταφέρονται στο Κοινό Κεφάλαιο με απόφαση των Φορέων. 12. Το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται σε

πρ ΟΤΑ ση

αποκατάσταση της θετικής ζημίας (penalties) που δύναται να προκύψει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 10 σε βάρος των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης από την πρόωρη λήξη των προθεσμιακών τους καταθέσεων. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία αποκατάστασης της τυχόν θετικής ζημίας των ως άνω φορέων από τη μεταφορά των κεφαλαίων προθεσμιακών καταθέσεων στην ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος. 13. Κατ' εξαίρεση των οριζόμενων στην παράγραφο 10, οι Φορείς της Γενικής Κυβέρνησης δύνανται να διατηρούν λογαριασμούς σε πιστωτικά ιδρύματα για τη διευκόλυνση των συναλλαγών τους. Οι Φορείς Γενικής Κυβέρνησης μεριμνούν για τον περιορισμό των λογαριασμών που διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο που απαιτείται για την ομαλή διενέργεια των συναλλαγών τους. 14. Το μέγιστο όριο της ρευστότητας που οι Φορείς της Γενικής Κυβέρνησης επιτρέπεται να διατηρούν εκτός του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου ισούται με τις καθαρές ταμειακές τους ανάγκες για το επόμενο δεκαπενθήμερο. Τα ταμειακά διαθέσιμα των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης πέραν του ανωτέρω μέγιστου ορίζονται ως πλεονάζοντα και τηρούνται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά τις διατάξεις των παραγράφων 10 και 11. Εναλλακτικά, το μέγιστο όριο ρευστότητας εκτός του Σ.Λ.Θ. μπορεί να ισούται με ένα σταθερό ποσό, κατόπιν πρότασης του Φορέα και σύμφωνης γνώμης της εποπτεύουσας Γ.Δ.Ο.Υ. και του

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

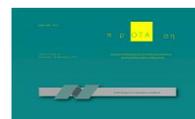

Γ.Λ.Κ. Με την απόφαση της παραγράφου 18 δύναται να καθορίζονται συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται ο κάθε τρόπος προσδιορισμού του μέγιστου ορίου ρευστότητας. Σε κάθε περίπτωση, η τήρηση του μέγιστου ορίου ρευστότητας δύναται να διασφαλίζεται μέσω της λειτουργίας συστήματος αυτόματης μεταφοράς ποσών, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 22. Το ακριβές ύψος των πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων και το μέγιστο ύψος της ρευστότητας που οι φορείς διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα προκύπτουν μέσω του ταμειακού προγραμματισμού που διενεργούν οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης βάσει των σχετικών οδηγιών του Γ.Λ.Κ.. Ο ταμειακός προγραμματισμός των φορέων υποβάλλεται προς έγκριση στην εποπτεύουσα Γ.Δ.Ο.Υ. και εν συνεχεία αποστέλλεται στο Γ.Λ.Κ.. Η υποχρέωση κατάρτισης και αποστολής ταμειακού προγραμματισμού εκκινεί από την έκδοση της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 18. 15. Το Γ.Λ.Κ. παρακολουθεί σε τουλάχιστον μηνιαία βάση τις κινήσεις και τα υπόλοιπα των λογαριασμών Φορέων Γενικής Κυβέρνησης που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, καθώς και στην ταμειακή διαχείριση και στο Κοινό Κεφάλαιο στην Τράπεζα της Ελλάδος και τηρεί μητρώο των ανωτέρω λογαριασμών. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι φορείς Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, υποχρεούνται να αποστέλλουν στο Γ.Λ.Κ. τα σχετικά στοιχεία κατόπιν

πρ ΟΤΑ ση

αιτήματός του. Σε περίπτωση εντοπισμού λογαριασμών με υπόλοιπα τα οποία υπερβαίνουν συστηματικά τις ταμειακές ανάγκες των φορέων κατά ποσοστό μεγαλύτερο του οριζόμενου στην απόφαση της παραγράφου 18, η αρμόδια Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. ενημερώνει τον Υπουργό Οικονομικών και εισηγείται την επιβολή των κυρώσεων της παραγράφου 16. 16. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του εκάστοτε εποπτεύοντος Υπουργού είναι δυνατή, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης φορέα της Γενικής Κυβέρνησης με τις διατάξεις των παραγράφων 10, 14 και 15, η καθαίρεση των μελών του Δ.Σ. του φορέα, των εκτελεστικών του οργάνων και του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών. Με την ίδια ή όμοια απόφαση δύναται να μειώνεται το ύψος της ετήσιας επιχορήγησης του φορέα από τον Τακτικό Προϋπολογισμό. Η έναρξη ισχύος των διατάξεων της παρούσας παραγράφου καθορίζεται με την απόφαση της παραγράφου 18. 17. Τα κεφάλαια που μεταφέρονται από κάθε Φορέα Γενικής Κυβέρνησης στην ταμειακή διαχείριση και στο Κοινό Κεφάλαιο στην Τράπεζα της Ελλάδος είναι διαθέσιμα προς απόληψη από τον δικαιούχο φορέα, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 20 και της περίπτωσης στ' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Με την απόφαση της παραγράφου 18 δύναται να ορίζεται η υποχρέωση έγκαιρης προειδοποίησης της Τράπεζας της Ελλάδος, του Γ.Λ.Κ. και του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (Ο.Δ.ΔΗ.Χ.) σε περίπτωση απόληξης ποσού υψηλότερου από

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

συγκεκριμένο όριο το οποίο καθορίζεται με την ίδια απόφαση. Από τη θέση σε ισχύ της υποχρέωσης έγκαιρης προειδοποίησης του προηγούμενου εδαφίου παύει να ισχύει η αντίστοιχη προς την Τράπεζα της Ελλάδος εξουσιοδοτική διάταξη της περίπτωσης στ' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997. Σε περιπτώσεις ακραίων συνθηκών ρευστότητας και αποκλειστικά για λόγους προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος, ο Υπουργός Οικονομικών δύναται να προσδιορίζει ειδικά όρια απολήψεων για την πληρωμή των ανελαστικών δαπανών των φορέων. Ως έκτακτες συνθήκες ρευστότητας νοούνται αποκλειστικά οι περιστάσεις στις οποίες καθίσταται αδύνατη η χρηματοδότηση ανελαστικών υποχρεώσεων του Κράτους. Η προϋπόθεση της προάσπισης του δημοσίου συμφέροντος θεωρείται ότι εκπληρώνεται μόνο σε περιπτώσεις στις οποίες ο μη προσδιορισμός ειδικών ορίων απολήψεων ποσών από τους ανωτέρω λογαριασμούς θα οδηγούσε σε άμεσο κίνδυνο αθέτησης ανελαστικών υποχρεώσεων του Κράτους ή μη επιτέλεσης στοιχειωδών λειτουργιών του. Η δυνατότητα προσδιορισμού ειδικών ορίων δεν ισχύει σε περιπτώσεις καταβολής τοκοχρεολυσίων. Ο προσδιορισμός των λοιπών ανελαστικών δαπανών, πέραν των καταβολών τοκοχρεολυσίων, καθώς και της σειράς προτεραιότητας αυτών, πραγματοποιείται με την απόφαση της παραγράφου 18. Η απόφαση περί προσδιορισμού ειδικών ορίων απολήψεων αναρτάται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών. 18. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών η

πρ ΟΤΑ ση

οποία εκδίδεται εντός τριάντα (30) ημερών από τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου, καθορίζονται η διαδικασία μεταφοράς των πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων στην ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι κανόνες, η διαδικασία και η συχνότητα υποβολής στοιχείων ταμειακού προγραμματισμού από τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης, η διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου της συμμόρφωσης των φορέων από τις εποπτεύουσες Γ.Δ.Ο.Υ. και το Γ.Λ.Κ., η μέθοδος προσδιορισμού του μεγίστου ορίου ρευστότητας και το ποσοστό υπέρβασης των ταμειακών αναγκών του φορέα πέραν του οποίου μπορούν να ενεργοποιηθούν οι κυρώσεις της παραγράφου 16, οι βασικές αρχές προσδιορισμού του ελαχίστου ύψους ρευστών διαθεσίμων του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου, η μέγιστη χρονική διάρκεια προσδιορισμού ειδικών ορίων, απολήψεων βάσει της παραγράφου 17 και κάθε άλλο ζήτημα που σχετίζεται με την εφαρμογή των παραγράφων 9 έως 17 του παρόντος άρθρου και την ομαλή λειτουργία του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου. Οι διατάξεις της παραγράφου 14 περί της υποχρέωσης υποβολής ταμειακού προγραμματισμού ισχύουν για φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, το ύψος του προϋπολογισμού δαπανών των οποίων υπερβαίνει συγκεκριμένο όριο το οποίο προσδιορίζεται με την απόφαση της παρούσας παραγράφου. 19. Οι επιχορηγήσεις των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης από τον Τακτικό Προϋπολογισμό καταβάλλονται σε πίστωση της ταμειακής διαχείρισης που τηρείται στην

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Τράπεζα της Ελλάδος. Ο χρόνος έναρξης ισχύος της παρούσας παραγράφου καθορίζεται με την απόφαση της παραγράφου 20. 20. Η απόληψη ποσών από την ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος πραγματοποιείται βάσει των εγκεκριμένων κατά τα διαλαμβανόμενα στην παράγραφο 14 ταμειακών αναγκών των φορέων. Σε περιπτώσεις επιπλέον απόληψης ποσών από την ταμειακή διαχείριση, ο φορέας υποχρεούται να ενημερώσει άμεσα την εποπτεύουσα Γ.Δ.Ο.Υ., το Γ.Λ.Κ. και τον Ο.Δ.Δ.Η.Χ.. Σε κάθε περίπτωση, η Τράπεζα της Ελλάδος ευθύνεται αποκλειστικά και μόνο για την ακριβή εκτέλεση της εντολής που έχει λάβει από τον φορέα. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται ο χρόνος έναρξης της ανωτέρω διαδικασίας, η διαδικασία απόληψης ποσών από την ταμειακή διαχείριση των φορέων, καθώς και όλες οι απαιτούμενες για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου λεπτομέρειες. Με την ίδια ή όμοια απόφαση μπορεί να προβλέπεται η πιλοτική εφαρμογή της ανωτέρω διαδικασίας με συμμετοχή συγκεκριμένων φορέων. Οι προβλέψεις των παραγράφων 19 και 20 ισχύουν για φορείς Γενικής Κυβέρνησης οι οποίοι επιχορηγούνται ετησίως από τον Τακτικό Προϋπολογισμό με ποσό υψηλότερο από συγκεκριμένο όριο το οποίο τίθεται με την απόφαση του προηγούμενου εδαφίου. 21. Οι διατάξεις των παραγράφων 9 έως 20 παύουν να ισχύουν για τους φορείς της Κεντρικής και της Γενικής Κυβέρνησης που μεταφέρουν τα ταμειακά τους διαθέσιμα στον Ενιαίο Λογαριασμό δυνάμει των υπουργικών

πρ ΟΤΑ ση

αποφάσεων των παραγράφων 6 και 7 του παρόντος άρθρου. Διά των ίδιων αποφάσεων καθορίζονται όλες οι τεχνικές λεπτομέρειες της μετάβασης από το Σύστημα Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου της παραγράφου 9 στον Ενιαίο Λογαριασμό της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Οι διατάξεις των παραγράφων 9 έως 20 συνεχίζουν να ισχύουν και μετά την έκδοση των υπουργικών αποφάσεων των παραγράφων 6 και 7 για τους φορείς για τους οποίους η μεταφορά των ταμειακών διαθέσιμων στον Ενιαίο Λογαριασμό δεν καθίσταται υποχρεωτική. 22. Στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου και του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου, ο Υπουργός Οικονομικών εξουσιοδοτείται να συνάπτει ειδικές συμφωνίες παροχής υπηρεσιών με πιστωτικά ιδρύματα με σκοπό τον καθορισμό όρων και προϋποθέσεων για την αυτόματη μεταφορά ποσών μεταξύ λογαριασμών φορέων Γενικής Κυβέρνησης στα εν λόγω ιδρύματα και της ταμειακής διαχείρισης των φορέων στην Τράπεζα της Ελλάδος ή μεταξύ λογαριασμών φορέων Γενικής Κυβέρνησης στα εν λόγω ιδρύματα και του Ενιαίου Λογαριασμού. Η ένταξη φορέων της Γενικής Κυβέρνησης στο σύστημα αυτόματης μεταφοράς ποσών πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του φορέα και του Υπουργείου Οικονομικών. Οι προς ένταξη φορείς εξουσιοδοτούν τα πιστωτικά ιδρύματα και την Τράπεζα της Ελλάδος να προβαίνουν στις απαιτούμενες αυτόματες μεταφορές. 23. Οι ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου για τους

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Φορείς Γενικής Κυβέρνησης ισχύουν με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 49 του ν. 4370/2016 (Α' 37) και της παρ. 5 του άρθρου 202 του ν. 4389/2016. Οι ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου για τη Βουλή των Ελλήνων ισχύουν υπό την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 26 του άρθρου 34 του ν. 4484/2017 (Α' 110)». Με την δε παράγραφο 2 του άρθρου 80 του ν. 4549/2018 ορίστηκε ότι από την έναρξη ισχύος του άρθρου 80 καταργούνται ο ν. 4323/2015 και το άρθρο 3 του ν. 2216/1994.

9. Επειδή, εξ άλλου, με το άρθρο 81 του ν. 4549/2018 αντικαταστάθηκε η παράγραφος 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997, που αφορούσε το Κοινό Κεφάλαιο Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Ασφαλιστικών Φορέων, το οποίο διαχειριζόταν η Τράπεζα της Ελλάδος, ως εξής: «11. α. Τα ταμειακά διαθέσιμα των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης (Φ.Γ.Κ.) τα οποία μεταφέρονται στο Κοινό Κεφάλαιο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 βρίσκονται υπό την διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με τις περιπτώσεις β' έως ζ' της παρούσας παραγράφου. β. Το Κοινό Κεφάλαιο δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο αλλά ομάδα περιουσίας, της οποίας τα επί μέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαίρετου στους συμμετέχοντες σε αυτό φορείς ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους. Οι φορείς που συμμετέχουν στο Κοινό Κεφάλαιο, εκπροσωπούνται δικαστικώς και εξωδίκως από την Τράπεζα της Ελλάδος ως προς τις έννομες σχέσεις από τη διαχείριση

του Κοινού Κεφαλαίου και το δικαιώματά τους επί του ενεργητικού του. γ. Το ενεργητικό του Κοινού Κεφαλαίου επενδύεται σε κινητές αξίες του Ελληνικού Δημοσίου. Στην έννοια των κινητών αξιών του Ελληνικού Δημοσίου περιλαμβάνονται και κινητές αξίες δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 3429/2005 (Α' 314), που καλύπτονται από την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και αποτελούν μέρος του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών εξειδικεύονται οι κινητές αξίες που ανήκουν στην κατηγορία του προηγούμενου εδαφίου και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου. Το ενεργητικό του Κοινού Κεφαλαίου δύναται να επενδύεται και σε τίτλους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα κατωτέρω. Εάν κατά το χρόνο πραγματοποίησης των επί μέρους επενδύσεων δεν υπάρχουν διαθέσιμοι τίτλοι στην πρωτογενή αγορά, το Ελληνικό Δημόσιο θα διαθέτει στην Τράπεζα της Ελλάδος τίτλους της τελευταίας έκδοσης στην τιμή εγγραφής ή στη μέση τιμή της δημοπρασίας, ανάλογα με τον τρόπο που είχαν διατεθεί οι τίτλοι κατά την ημερομηνία έκδοσης, με συνυπολογισμό των τόκων του διαρρέυσαντος χρονικού διαστήματος. Αν από πλευράς Ελληνικού Δημοσίου δεν υπάρχει ενδιαφέρον για την πρωτογενή διάθεση τίτλων, παρέχεται η ευχέρεια στην Τράπεζα της Ελλάδος να αγοράζει τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου στη δευτερογενή

αγορά ή τίτλους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης για την απόκτηση του αναγκαίου εκάστοτε χαρτοφυλακίου, έτσι ώστε τα δημιουργούμενα νέα υπόλοιπα στους λογαριασμούς των φορέων να επενδύονται άμεσα. Η απόφαση συμμετοχής ή μη του Κοινού Κεφαλαίου σε πρόγραμμα ανταλλαγής τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, κατ' εφαρμογή προγράμματος για την αναδιάταξη του ελληνικού χρέους, ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος ως διαχειριστή του Κοινού Κεφαλαίου, η οποία, καθώς και τα στελέχη της, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, δεν υπέχουν καμία ευθύνη, ποινική, αστική, διοικητική ή άλλη. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να συναλλάσσεται με επαγγελματίες διαμεσολαβητές που συμμετέχουν στη δευτερογενή αγορά, όπως πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και, εν γένει, με μέλη οργανωμένων αγορών και πολυμερών μηχανισμών διαπραγμάτευσης, καθώς και με τον Ο.Δ.ΔΗ.Χ. και άλλους παρεμφερείς φορείς και οργανισμούς, καταρτίζοντας μαζί τους συναλλαγές εντός ή εκτός οργανωμένης αγοράς, με όρους αγοράς. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις αγοράς / πώλησης τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης με σύμφωνο επαναπώλησης / επαναγοράς (repos, reverse repos, buy/sell back, sell/buy

πρ ΟΤΑ ση

back). Από την 1.5.2016 τυχόν δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν ή απορρέουν από τίτλους που ανήκουν στο ενεργητικό του Κοινού Κεφαλαίου και ιδίως δικαιώματα ψήφου στο πλαίσιο γενικών συνελεύσεων κατόχων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν απόφαση συμμετοχής ή μη του Κοινού Κεφαλαίου σε πρόγραμμα ανταλλαγής τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, κατ' εφαρμογή προγράμματος για την αναδιάταξη του ελληνικού χρέους, ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα και ασκούνται από τους φορείς που συμμετέχουν στο Κοινό Κεφάλαιο διά των αρμοδίων οργάνων τους και κατά το λόγο συμμετοχής τους σε αυτό. Σε περίπτωση κεφαλαιακών ζημιών των φορέων από τη για οποιονδήποτε λόγο μη προσήκουσα και ιδίως μη έγκαιρη ή μη ολοσχερή εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου ως αντισυμβαλλομένου σε συμβάσεις αγοράς ή πώλησης με σύμφωνα επαναγοράς, ο φορέας που υπέστη τη ζημία έχει απευθείας αξίωση αποζημίωσης κατά του Ελληνικού Δημοσίου. δ. Η διαχειριστική χρήση του Κοινού Κεφαλαίου έχει τη διάρκεια του ημερολογιακού εξαμήνου, στο τέλος του οποίου οι καθαρές πρόσοδοι κατανέμονται στους δικαιούχους ανάλογα με το ύψος και τη διάρκεια της συμμετοχής τους στο Κοινό Κεφάλαιο. ε. Με Σύμβαση μεταξύ του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος καθορίζεται το ύψος της αμοιβής που θα καταβάλλεται στην Τράπεζα της Ελλάδος από το Κοινό Κεφάλαιο για τη διαχείριση του Κοινού Κεφαλαίου,

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

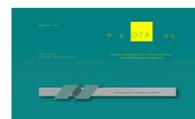

καθώς και ο τρόπος υπολογισμού και καταβολής της, στ. Οι φορείς που συμμετέχουν σε αυτό δύνανται να ζητήσουν από την Τράπεζα της Ελλάδος την απόληψη συγκεκριμένων χρηματικών ποσών και μέχρι της τρέχουσας αξίας της μερίδας τους στο Κοινό Κεφάλαιο. Η Τράπεζα της Ελλάδος καταβάλλει το αιτούμενο ποσό στον φορέα, μειουμένης αναλόγως της μερίδας συμμετοχής του αιτούντος στο Κοινό Κεφάλαιο. Η Τράπεζα της Ελλάδος δικαιούται με πράξη του Διοικητή της να ορίζει το όριο των αναλαμβανόμενων ποσών πέραν του οποίου θα απαιτείται απλή προειδοποίηση προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εκταμίευση. Οι πράξεις αυτές θα κοινοποιούνται στους φορείς. Οι πρόσοδοι που αναλογούν σε αναληφθέντα ποσά καταβάλλονται στους δικαιούχους στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου. Η ρευστοποίηση μέρους του ενεργητικού του Κοινού Κεφαλαίου και ιδίως η πώληση κινητών αξιών του Ελληνικού Δημοσίου που ανήκουν στο ενεργητικό του Κοινού Κεφαλαίου πριν από την ημερομηνία λήξης τους, προκειμένου να αποδοθούν σε φορείς χρηματικά ποσά σε εκτέλεση των οριζομένων στα προηγούμενα εδάφια, δεν συνιστά κακή διαχείριση από την Τράπεζα της Ελλάδος. ζ. Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζεται κάθε άλλη λεπτομέρεια εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου. η. Τα

πρ ΟΤΑ ση

κεφάλαια που τηρούνται από τους Φ.Γ.Κ. στην Τράπεζα της Ελλάδος σε λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης, επενδύονται σε συμβάσεις αγοράς ή πώλησης τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου με σύμφωνα επαναπώλησης / επαναγοράς με αντισυμβαλλόμενο το Ελληνικό Δημόσιο (repos, reverse repos, buy/sell back, sell/buy back). Σε περίπτωση κεφαλαιακών ζημιών των Φ.Γ.Κ. από τη για οποιονδήποτε λόγο μη προσήκουσα και ιδίως μη έγκαιρη ή μη ολοσχερή εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου ως αντισυμβαλλομένου σε συμβάσεις αγοράς ή πώλησης με σύμφωνα επαναγοράς, ο φορέας που υπέστη τη ζημία έχει απευθείας αξίωση αποζημίωσης κατά του Ελληνικού Δημοσίου. Η διαχείριση των επενδυόμενων κεφαλαίων από λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης, καθώς και η κατανομή των προσόδων στους δικαιούχους γίνεται κατά τρόπο ανάλογο εκείνου του Κοινού Κεφαλαίου».

10. Επειδή, κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 4549/2018, σκοπός των διατάξεων των άρθρων 80 και 81 αυτού είναι «η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας ως προς τη χρήση της διαθέσιμης ρευστότητας, η επίτευξη αξιόπιστων προβλέψεων αναφορικά με τις ταμειακές ροές του συνόλου της Γενικής Κυβέρνησης και η βελτίωση της παρακολούθησης από το Υπουργείο Οικονομικών των ταμειακών διαθεσίμων που τηρούνται είτε στην Τράπεζα της Ελλάδος είτε σε πιστωτικά ιδρύματα. Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων

επιχειρείται μέσω της κωδικοποίησης και εναρμόνισης υφιστάμενων διατάξεων σχετικά με την υποχρέωση των φορέων περί μεταφοράς των πλεοναζόντων ταμειακών τους διαθεσίμων στην Τράπεζα της Ελλάδος, μέσω του ορισμού και της περιγραφής της λειτουργίας του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου και του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου, μέσω της θεσμοθέτησης ενός νέου συστήματος διενέργειας ενοποιημένων προβλέψεων ταμειακών ροών για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης και μέσω της αποσαφήνισης και της καταγραφής των αρμοδιοτήτων των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων».

11. Επειδή, κατ' επίκληση των παραγράφων 18, 19 και 20 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε, κατά τα ανωτέρω, με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, εκδόθηκε η ήδη προσβαλλόμενη οικ.2/54366/ΔΛΓΚ/1.7.2019 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, η οποία ορίζει τα εξής: άρθρο 1 «1. Οι Φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που υπάγονται στην παρ. 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως ισχύει (εφεξής Φορείς) ανοίγουν υποχρεωτικά λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός 30 ημερών από την έναρξη ισχύος της παρούσας. Δεν απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες για τους Φορείς οι οποίοι τηρούν ήδη λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος. 2. Για το άνοιγμα λογαριασμού ταμειακής διαχείρισης, υποβάλλονται από τους Φορείς στην

Τράπεζα της Ελλάδος τα κάτωθι δικαιολογητικά: ... 3. Εντός 60 ημερών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οι Φορείς μεταφέρουν τα πλεονάζοντα ταμειακά τους διαθέσιμα, όπως αυτά προσδιορίζονται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 11 της παρούσας, από τους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου (εφεξής ΣΛΘ) στον λογαριασμό τους ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η ανωτέρω υποχρέωση δεν ισχύει για τα κεφάλαια που έχουν μεταφερθεί από τους Φορείς στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. 4. Οι Φορείς δύνανται να υποβάλλουν, μέσω της εποπτεύουσας Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών (εφεξής ΓΔΟΥ), στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (εφεξής ΓΛΚ) αιτιολογημένη πρόταση με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα μεταφοράς των πλεοναζόντων ταμειακών τους διαθεσίμων το οποίο εκτείνεται χρονικά πέραν της προθεσμίας της παρ. 3», άρθρο 2 «Τα προς επένδυση διαθέσιμα των Φορέων δύνανται να μεταφέρονται, με απόφαση των ίδιων των Φορέων, από τους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος σε μερίδες στο Κοινό Κεφάλαιο της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997 (εφεξής Κοινό Κεφάλαιο)», άρθρο 3 «1. Οι Φορείς δύνανται να διατηρούν λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός ΣΛΘ για τη διευκόλυνση των συναλλαγών τους. Η ανάγκη για "διευκόλυνση των συναλλαγών" συντρέχει εφόσον πληρούνται τα εξής κριτήρια: α) το πιστωτικό ίδρυμα

παρέχει στον Φορέα τη δυνατότητα να κάνει χρήση χρεωστικής ή πιστωτικής ή προπληρωμένης κάρτας και β) να διενεργεί συναλλαγές εξ αποστάσεως μέσω διαδικτυακών ηλεκτρονικών εφαρμογών. Σε κάθε περίπτωση και παρά την τυχόν συνδρομή των ανωτέρω κριτηρίων οι φορείς δύνανται να τηρούν τους εν λόγω λογαριασμούς στην Τράπεζα της Ελλάδος. 2. Οι Φορείς μεριμνούν για τον περιορισμό του πλήθους των λογαριασμών που διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο που απαιτείται για την ομαλή διενέργεια των συναλλαγών τους. Επίσης προβαίνουν στο κλείσιμο των αδρανών τραπεζικών λογαριασμών, των λογαριασμών με ιδιαίτερα χαμηλά ή μηδενικά υπόλοιπα, καθώς και λογαριασμών των οποίων έχει παύσει ο σκοπός για τον οποίο συστάθηκαν και να μεταφέρουν τα υπόλοιπα τους στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος», άρθρο 4 «1. Από 1.10.2019 οι επιχορηγήσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού καταβάλλονται υποχρεωτικά σε πίστωση του λογαριασμού ταμειακής διαχείρισης που τηρούν οι Φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ειδικά τα ποσά των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων που κατανέμονται στους ΟΤΑ Α και Β Βαθμού, βάσει των σχετικών αποφάσεων του Υπουργείου Εσωτερικών, δύνανται να αποδίδονται από την ως άνω ημερομηνία, με μεταφορά από τον λογαριασμό του Υπουργείου Εσωτερικών που τηρείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε λογαριασμό της ταμειακής διαχείρισης που τηρούν οι εν λόγω Φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. 2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Φορέα και τη σύμφωνη γνώμη της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ και του ΓΛΚ, δύναται να εξαιρεθεί ο Φορέας από τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου», άρθρο 5 «1. Για την ασφαλή και αποτελεσματική μεταφορά κεφαλαίων από το λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης που τηρούν οι Φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος προς λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης που τηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα, ή προς λογαριασμούς τρίτων, η Τράπεζα της Ελλάδος παρέχει ειδική προς τούτο διαδικτυακή εφαρμογή με τη χρήση της διατραπεζικής υποδομής της ΔΙΑΣ Α.Ε., στην οποία οι Φορείς εντάσσονται σταδιακά. 2. Για τους σκοπούς της προηγούμενης παραγράφου οι Φορείς υποβάλλουν προς την Τράπεζα της Ελλάδος ειδικό τυποποιημένο έντυπο αίτημα, βάσει του οποίου δρομολογείται η πρόσβασή τους στη διαδικτυακή εφαρμογή. Προς τον σκοπό αυτό, οι Φορείς προσκομίζουν τα προκαθορισμένα νομιμοποιητικά τους έγγραφα, εξουσιοδοτώντας την Τράπεζα της Ελλάδος για την κάλυψη του ανά συναλλαγή κόστους, όπως αυτό διαμορφώνεται από την ενιαία τιμολογιακή πολιτική της ΔΙΑΣ Α.Ε. 3. ...», άρθρο 6 «1. Η Διεύθυνση Λογαριασμών και Ταμειακού Προγραμματισμού του ΓΛΚ παρακολουθεί τουλάχιστον σε μηνιαία βάση τις κινήσεις και τα υπόλοιπα των λογαριασμών των Φορέων που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, καθώς και

Ελλάδος ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. 2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Φορέα και τη σύμφωνη γνώμη της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ και του ΓΛΚ, δύναται να εξαιρεθεί ο Φορέας από τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου», άρθρο 5 «1. Για την ασφαλή και αποτελεσματική μεταφορά κεφαλαίων από το λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης που τηρούν οι Φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος προς λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης που τηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα, ή προς λογαριασμούς τρίτων, η Τράπεζα της Ελλάδος παρέχει ειδική προς τούτο διαδικτυακή εφαρμογή με τη χρήση της διατραπεζικής υποδομής της ΔΙΑΣ Α.Ε., στην οποία οι Φορείς εντάσσονται σταδιακά. 2. Για τους σκοπούς της προηγούμενης παραγράφου οι Φορείς υποβάλλουν προς την Τράπεζα της Ελλάδος ειδικό τυποποιημένο έντυπο αίτημα, βάσει του οποίου δρομολογείται η πρόσβασή τους στη διαδικτυακή εφαρμογή. Προς τον σκοπό αυτό, οι Φορείς προσκομίζουν τα προκαθορισμένα νομιμοποιητικά τους έγγραφα, εξουσιοδοτώντας την Τράπεζα της Ελλάδος για την κάλυψη του ανά συναλλαγή κόστους, όπως αυτό διαμορφώνεται από την ενιαία τιμολογιακή πολιτική της ΔΙΑΣ Α.Ε. 3. ...», άρθρο 6 «1. Η Διεύθυνση Λογαριασμών και Ταμειακού Προγραμματισμού του ΓΛΚ παρακολουθεί τουλάχιστον σε μηνιαία βάση τις κινήσεις και τα υπόλοιπα των λογαριασμών των Φορέων που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, καθώς και

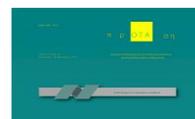
στην ταμειακή διαχείριση και στο κοινό κεφάλαιο στην Τράπεζα της Ελλάδος και τηρεί Μητρώο των ανωτέρω λογαριασμών. Προς τον σκοπό αυτό, όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, περιλαμβανομένων της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, υποχρεούνται να αποστέλλουν τα σχετικά στοιχεία στο ΓΛΚ.

2. Η αρμόδια Διεύθυνση Λογαριασμών και Ταμειακού Προγραμματισμού του ΓΛΚ ενημερώνει με τα στοιχεία της κίνησης των τραπεζικών λογαριασμών, κατά το μέρος των αρμοδιοτήτων τους, τον προϊστάμενο της ΓΔΟΥ, στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγεται η εποπτεία των Φορέων και τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ)», άρθρο 7 «1. Το ΓΛΚ καταρτίζει και διαχειρίζεται για λογαριασμό του Υπουργού Οικονομικών ενιαίο ταμειακό πρόγραμμα με σκοπό την παρακολούθηση της συνολικής ρευστότητας των Φορέων, την αποτελεσματική διαχείριση των πλεονασμάτων τους και τη διασφάλιση της ομαλής διενέργειας των πληρωμών τους. Το ενιαίο ταμειακό πρόγραμμα προκύπτει από τον ταμειακό προγραμματισμό που διενεργούν οι Φορείς βάσει των σχετικών διατάξεων της παρούσας. 2. Ο ταμειακός προγραμματισμός καθίσταται υποχρεωτικός για όλους τους Φορείς, καλύπτει τον ετήσιο εγκεκριμένο προϋπολογισμό τους και αναλύεται σε μηνιαία και εβδομαδιαία βάση. Σε εβδομαδιαία βάση ο ταμειακός προγραμματισμός καλύπτει περίοδο τουλάχιστον ενενήντα ημερών. 3. Ο ετήσιος ταμειακός προγραμματισμός σε μηνιαία βάση υποβάλλεται από τον Φορέα στη ΓΔΟΥ

πρ ΟΤΑ ση

το αργότερο μέχρι 15 Δεκεμβρίου του προηγούμενου οικονομικού έτους. Η ΓΔΟΥ αξιολογεί τον ετήσιο ταμειακό προγραμματισμό των Φορέων βάσει των κριτηρίων του άρθρου 8. Σε περίπτωση μη πλήρωσης των κριτηρίων αυτών, η ΓΔΟΥ ενημερώνει τον Φορέα, ο οποίος υποβάλλει εκ νέου τον ταμειακό προγραμματισμό προς έγκριση εντός δύο εργάσιμων ημερών βάσει των κατευθυντήριων οδηγιών της ΓΔΟΥ. Η εν λόγω διαδικασία πρέπει να έχει ολοκληρωθεί το αργότερο τρεις εργάσιμες ημέρες πριν από την έναρξη της περιόδου αναφοράς. 4. Ο ετήσιος ταμειακός προγραμματισμός σε μηνιαία βάση είναι κυλιόμενος στη βάση του ετήσιου εγκεκριμένου προϋπολογισμού του Φορέα και αναπροσαρμόζεται κάθε φορά με τα απολογιστικά στοιχεία του μήνα. Οι Φορείς εντός πέντε εργάσιμων ημερών από το τέλος κάθε μήνα υποβάλλουν στη ΓΔΟΥ τον ταμειακό προγραμματισμό ενημερωμένο α) με τα απολογιστικά στοιχεία του προηγούμενου μήνα και β) με τις προβλέψεις για το υπολειπόμενο χρονικό διάστημα του έτους στη βάση του προϋπολογισμού τους. 5. Ο ταμειακός προγραμματισμός σε εβδομαδιαία βάση καλύπτει περίοδο ενενήντα ημερών και υποβάλλεται στη ΓΔΟΥ του εποπτεύοντος Υπουργείου μαζί με τον ετήσιο προγραμματισμό. Είναι κυλιόμενος στη βάση του μηνιαίου προγραμματισμού και αναπροσαρμόζεται με τα απολογιστικά στοιχεία ανά δεκαπενθήμερο. Οι Φορείς δύνανται να αναθεωρούν τον ταμειακό τους προγραμματισμό σε τακτικότερη βάση εφόσον υπάρχουν ουσιώδεις μεταβολές στις

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

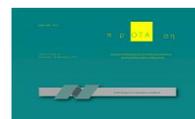

προβλέψεις τους αναφορικά με τις εκτιμώμενες εισπράξεις τους ή τις εκτιμώμενες πληρωμές τους, ενημερώνοντας ταυτόχρονα την εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ. 6. Κατά την αρχική υποβολή του ετήσιου ταμειακού προγραμματισμού και εφόσον δεν έχει εγκριθεί ο προϋπολογισμός του Φορέα, ο ταμειακός προγραμματισμός συντάσσεται βάσει του συνοπτικού προϋπολογισμού του φορέα, τα στοιχεία του οποίου έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού. Αμέσως μετά την έγκριση του προϋπολογισμού υποβάλλεται εκ νέου με βάση τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό. 7. Σε περίπτωση άμεσων αναγκών οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί, οι Φορείς δύνανται να πραγματοποιούν πληρωμές σε υπέρβαση του εγκεκριμένου ταμειακού τους προγραμματισμού χωρίς να υποχρεούνται σε επανυποβολή αυτού στη ΓΔΟΥ, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 13. Εάν οι πληρωμές αυτές επηρεάζουν το πραγματικό ή εκτιμώμενο ύψος των διαθέσιμων που οι Φορείς τηρούν στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι Φορείς υποχρεούνται, άμεσα και πριν την πραγματοποίηση των πληρωμών να ενημερώσουν την εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ. 8. Ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Φορέα και τη σύμφωνη γνώμη της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ και του ΓΛΚ, δύνανται να εξαιρεθούν Φορείς από την υποχρέωση υποβολής στοιχείων ταμειακού προγραμματισμού στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ. 9. Οι πίνακες του ετήσιου ταμειακού προγραμματισμού σε μηνιαία βάση και του

πρ ΟΤΑ ση

μηνιαίου ταμειακού προγραμματισμού σε εβδομαδιαία βάση καταρτίζονται σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του ΓΛΚ. Ειδικά οι ΟΤΑ Α και Β βαθμού δύνανται κατά την πρώτη εφαρμογή της διαδικασίας του ταμειακού προγραμματισμού να χρησιμοποιούν για την καταγραφή του ταμειακού τους προγραμματισμού τους πίνακες στοχοθεσίας, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί και ήδη υποβάλλονται στο πλαίσιο των διατάξεων των ν. 4270/2014 και 4111/2013, όπως ισχύουν, καθώς και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθεισών κανονιστικών πράξεων», άρθρο 8 «1. Οι ΓΔΟΥ αξιολογούν τον ταμειακό προγραμματισμό των Φορέων αρμοδιότητας τους βάσει των κάτωθι κριτηρίων: (α) Έχει συνταχθεί με βάση τον ετήσιο εγκεκριμένο προϋπολογισμό του Φορέα. Σε περίπτωση μη ύπαρξης εγκεκριμένου προϋπολογισμού, ο ταμειακός προγραμματισμός έχει συνταχθεί με βάση τον συνοπτικό προϋπολογισμό του φορέα, τα στοιχεία του οποίου έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού. (β) Είναι σύμφωνος με τον μηνιαίο προγραμματισμό για την καταβολή των μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. (γ) Είναι αντικειμενικός αναφορικά με το εκτιμώμενο ύψος εισπράξεων και πληρωμών του Φορέα στη βάση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του. (δ) Τα απολογιστικά στοιχεία των εισπράξεων και πληρωμών δεν αποκλίνουν σημαντικά από τα στοιχεία των προβλέψεων. Σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας αξιολόγησης με υπαιτιότητα του

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Φορέα ή διατύπωσης αρνητικής αξιολόγησης εκ μέρους της ΓΔΟΥ, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 16 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014», άρθρο 9 «1. Οι ΓΔΟΥ υποβάλλουν στο ΓΛΚ ενοποιημένους τους πίνακες ταμειακού προγραμματισμού για το σύνολο των φορέων αρμοδιότητάς τους. Οι ενοποιημένοι πίνακες καταρτίζονται από τις ΓΔΟΥ βάσει των εγκεκριμένων ταμειακών προβλέψεων και των απολογιστικών στοιχείων των Φορέων. 2. Οι ενοποιημένοι πίνακες τόσο του ετήσιου σε μηνιαία βάση όσο και του μηνιαίου σε εβδομαδιαία βάση ταμειακού προγραμματισμού των Φορέων υποβάλλονται από τις ΓΔΟΥ στο ΓΛΚ το αργότερο τρεις εργάσιμες ημέρες πριν από την έναρξη του έτους αναφοράς. 3. Κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς οι ενοποιημένοι πίνακες ενημερωμένοι με τα απολογιστικά στοιχεία και με αναθεωρημένες τις προβλέψεις για το υπολειπόμενο χρονικό διάστημα αναφοράς, υποβάλλονται στο ΓΛΚ το αργότερο δέκα εργάσιμες ημέρες μετά το πέρας κάθε μήνα. 4. Ειδικότερα, τα στοιχεία των προβλέψεων του μηνιαίου σε εβδομαδιαία βάση ταμειακού προγραμματισμού υποβάλλονται στο ΓΛΚ επικαιροποιημένα κάθε φορά που συντρέχουν οι λόγοι της παρ. 7 του άρθρου 7. 5. Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση μη έγκαιρης ολοκλήρωσης της διαδικασίας της παρ. 3 του άρθρου 7 της παρούσας, οι ενοποιημένοι πίνακες καταρτίζονται χρησιμοποιώντας τα μη εγκεκριμένα στοιχεία ταμειακών προβλέψεων για τον συγκεκριμένο φορέα και υποβάλλονται στο ΓΛΚ. Στην περίπτωση

πρ ΟΤΑ ση

αυτή, η ΓΔΟΥ επανυποβάλλει αναθεωρημένους ενοποιημένους πίνακες ταμειακών προβλέψεων όταν η διαδικασία ολοκληρωθεί. 6. Οι Ανεξάρτητες Αρχές οι οποίες δεν εποπτεύονται από ΓΔΟΥ υποβάλλουν απευθείας στο ΓΛΚ τους πίνακες ταμειακού προγραμματισμού σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν άρθρο», άρθρο 10 «Υποχρέωση υποβολής στοιχείων ταμειακού προγραμματισμού στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ έχουν οι Φορείς των οποίων το ύψος του προϋπολογισμού δαπανών, κατά το προηγούμενο του έτους αναφοράς έτος, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα εκατομμυρίων ευρώ», άρθρο 11 «1. Η αναγκαία ρευστότητα που οι Φορείς διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ για τη διευκόλυνση των συναλλαγών τους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της παρούσας, προκύπτει από τον ταμειακό προγραμματισμό του Φορέα όπως αυτός αποτυπώνεται στους πίνακες ταμειακού προγραμματισμού. 2. Οι Φορείς που εξαιρούνται από την υποχρέωση υποβολής στοιχείων ταμειακού προγραμματισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας, παρακολουθούνται και ελέγχονται ως προς την αναγκαία ρευστότητα με βάση τα απολογιστικά μηνιαία ταμειακά στοιχεία και τα στοιχεία της κίνησης των τραπεζικών τους λογαριασμών. 3. Το μέγιστο όριο ρευστότητας που οι Φορείς επιτρέπεται να διατηρούν σε λογαριασμούς σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ υπολογίζεται σε καθημερινή βάση και ισούται με τις εκτιμώμενες καθαρές ταμειακές ανάγκες του Φορέα (εισπράξεις μείον πληρωμές) για το

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

επόμενο δεκαπενθήμερο. Το δεκαπενθήμερο νοείται σε ημερολογιακούς όρους. 4. Είναι δυνατή η εξαίρεση λογαριασμών που τηρούν οι Φορείς σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός ΣΛΘ από τον υπολογισμό του μέγιστου ορίου ρευστότητας σε περιπτώσεις ύπαρξης σχετικών συμβατικών υποχρεώσεων των Φορέων. Η εξαίρεση χορηγείται από το ΓΛΚ κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέα μέσω της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ. 5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δύναται να εξαιρούνται λογαριασμοί που τηρούν οι Φορείς σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός ΣΛΘ, από τον υπολογισμό του μέγιστου ορίου ρευστότητας, σε περιπτώσεις έκτακτου και εξαιρετικού χαρακτήρα που σχετίζονται με τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. 6. Για τον υπολογισμό του μέγιστου ορίου ρευστότητας του Φορέα δεν περιλαμβάνονται στις εισπράξεις και τις πληρωμές, αυτές που σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρούσα απόφαση, υποχρεωτικά διενεργούνται από τον λογαριασμό της ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος. 7. Εάν το αποτέλεσμα των συναλλαγών που διενεργούνται μέσω των λογαριασμών της ταμειακής διαχείρισης σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ (εισπράξεις μείον πληρωμές) για το διάστημα αναφοράς διαμορφώνεται θετικό, αποτελεί πλεόνασμα ρευστότητας και μεταφέρεται στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος. Εάν το αποτέλεσμα των συναλλαγών που διενεργούνται μέσω των λογαριασμών της

πρ ΟΤΑ ση

ταμειακής διαχείρισης σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ (εισπράξεις μείον πληρωμές) για το διάστημα αναφοράς διαμορφώνεται αρνητικό, αποτελεί έλλειμμα ρευστότητας και καλύπτεται με τη μεταφορά χρημάτων από τον λογαριασμό της ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος. 8. Εναλλακτικά, το μέγιστο όριο ρευστότητας του Φορέα δύναται να οριστεί σε σταθερό ύψος κατόπιν σχετικής πρότασης του Φορέα και συμφωνίας της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ και του ΓΛΚ. Ο ορισμός του μέγιστου ορίου ρευστότητας του Φορέα σε σταθερό ύψος δεν απαλλάσσει τον Φορέα από την υποχρέωση κατάρτισης και υποβολής πινάκων ταμειακών προβλέψεων και πινάκων απολογιστικών στοιχείων. 9. Με απόφαση του ίδιου του Φορέα δύναται να οριστεί ο λογαριασμός ταμειακής διαχείρισης σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ ως λογαριασμός μηδενικού υπολοίπου υπό την έννοια ότι το υπόλοιπο του λογαριασμού μεταφέρεται στο τέλος της ημέρας στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος», άρθρο 12 «Σε περίπτωση που από τα στοιχεία του Φορέα προκύπτει συστηματική υπέρβαση του μέγιστου ορίου ρευστότητας, ο Φορέας υποχρεούται να υποβάλλει στη ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ χρονοδιάγραμμα μεταφοράς πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων στην Ταμειακή Διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος», άρθρο 13 «Οι Φορείς υποχρεούνται σε έγκαιρη προειδοποίηση της Τράπεζας της Ελλάδος, του ΓΛΚ και του ΟΔΔΗΧ σε περίπτωση απόληψης από την Ταμειακή Διαχείριση στην Τράπεζα της

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Ελλάδος ή το Κοινό Κεφάλαιο ποσού υψηλότερου των δέκα εκατομμυρίων ευρώ. Η προειδοποίηση πρέπει να πραγματοποιηθεί τουλάχιστον τρεις εργάσιμες ημέρες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία απόληψης. Η υποχρέωση έγκαιρης προειδοποίησης δεν ισχύει για τις απολήψεις των Φορέων από την Ταμειακή Διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος ή από το Κοινό Κεφάλαιο οι οποίες έχουν ήδη συμπεριληφθεί στον ταμειακό προγραμματισμό και έχουν αποσταλεί στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ» και άρθρο 14 «1. Οι διατάξεις που προβλέπουν την υποβολή των πινάκων με τα στοιχεία του ταμειακού προγραμματισμού στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ ισχύουν πιλοτικά μόνο για τους Φορείς που αναφέρονται στο Παράρτημα της παρούσας. Κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του ταμειακού προγραμματισμού, οι ημερομηνίες πρώτης υποβολής των εν λόγω πινάκων καθορίζονται με οδηγίες του ΓΛΚ. 2. Οι λοιπές διατάξεις της παρούσας εφαρμόζονται από όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. 3. Η απόφαση ισχύει από 01/10/2019. [όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με την ΥΑ οικ.2/66482/ΔΛΤΠ/29.8. 2019]. 4. Από τη έναρξη ισχύος της απόφασης αυτής καταργείται η 2/ 6748/ΔΛΓΚ/21.1.2019 (B 104) απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, όπως τροποποιήθηκε με την 2/16606/ΔΛΓΚ/21.2.2019 (B 568) απόφαση. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ...».

12. Επειδή, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως το άρθρο αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, προκύπτουν τα εξής: Ο Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου (ΕΛΘ) στην Τράπεζα της Ελλάδος, στον οποίο μετείχαν οι φορείς της Κεντρικής Κυβερνήσεως και δυνητικών λοιποί Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως και μέσω του οποίου ο Υπουργός Οικονομικών παρακολουθούσε και προγραμματίζε με ενιαίο τρόπο τις ταμειακές ροές από και προς αυτόν, προσδιόριζε το ύψος των διαθεσίμων και τις ανάγκες δανεισμού και διαχειριζόταν τα διαθέσιμα προς τοποθέτηση πλεονάσματα, μετονομάστηκε σε «Ελληνικό Δημόσιο – Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου», στον οποίο μεταφέρονται υποχρεωτικώς τα ταμειακά διαθέσιμα και των λοιπών Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως με αποφάσεις που εκδίδει ο Υπουργός Οικονομικών. Μέχρι να καταστεί τεχνικώς εφικτή η μεταφορά των ταμειακών διαθεσίμων των Φορέων Κεντρικής και Γενικής Κυβερνήσεως σε χωριστούς υπολογαριασμούς υπό τον Ενιαίο Λογαριασμό Θησαυροφυλακίου προβλέπεται μεταβατικό στάδιο με την δημιουργία του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου (ΣΛΘ), το οποίο περιλαμβάνει τον Ενιαίο Λογαριασμό, το Κοινό Κεφάλαιο και την ταμειακή διαχείριση που τηρούν οι Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως στην Τράπεζα της Ελλάδος. Μέσω του ΣΛΘ, ο Υπουργός Οικονομικών παρακολουθεί και προγραμματίζει με ενιαίο

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

τρόπο τις ταμειακές ροές προς και από αυτό και προσδιορίζει το ύψος των διαθεσίμων ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή διενέργεια των πληρωμών των συμμετεχόντων φορέων. Στο ΣΛΘ μετέχουν υποχρεωτικά όλοι οι φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως, όπως αυτοί προσδιορίζονται από το εκάστοτε εν ισχύ «Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης», συμπεριλαμβανομένων και των ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού (οι οποίοι, άλλωστε, συνιστούν εκ του νόμου Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως, βλ. άρθρο 14 του ν. 4270/2014), οι οποίοι τηρούν υποχρεωτικά το σύνολο των ταμειακών τους διαθεσίμων στην ταμειακή τους διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος. Εξαιρούνται από την υποχρέωση αυτή τα κεφάλαια που έχουν μεταφερθεί στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Εξαιρέση γενικώς από την υποχρέωση τηρήσεως του συνόλου της ταμειακής διαχείρισεως στην Τράπεζα της Ελλάδος είναι δυνατή μόνο με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέα και σύμφωνης γνώμης της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ. Τα διαθέσιμα που τηρούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος, για το ύψος των οποίων οι φορείς λαμβάνουν πληροφόρηση σε καθημερινή βάση, επενδύονται σε συμβάσεις αγοράς ή πώλησης τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου με σύμφωνα επαναπώλησης / επαναγοράς με αντισυμβαλλόμενο το Ελληνικό Δημόσιο (repos, reverse repos, buy/sell back, sell/buy back), σύμφωνα με την περίπτωση η΄ της παραγράφου 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997, όπως ισχύει. Κατά τα λοιπά, η ταμειακή διαχείριση, περιλαμβανομένης της

πρ ΟΤΑ ση

κατανομής των προσόδων στους δικαιούχους, λειτουργεί, σύμφωνα με την παράγραφο 9 του άρθρου 69 Α του ν. 4270/2014, όπως ήδη ισχύει, κατά τρόπο ανάλογο του Κοινού Κεφαλαίου. Παράλληλα, οι φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως δύνανται, με απόφασή τους, να μεταφέρουν τα προς επένδυση διαθέσιμά τους από τους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος σε μερίδες στο Κοινό Κεφάλαιο του άρθρου 15 παρ. 11 του ν. 2469/1997. Το εν λόγω Κοινό Κεφάλαιο είναι ομάδα περιουσίας, της οποίας τα επί μέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου στους συμμετέχοντες σε αυτό φορείς ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους. Το ενεργητικό του Κοινού Κεφαλαίου επενδύεται σε κινητές αξίες του Ελληνικού Δημοσίου (στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται και κινητές αξίες δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών που καλύπτονται από την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και αποτελούν μέρος του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης), δύναται, όμως, να επενδύεται και σε τίτλους του ΕΤΧΣ ή του ΕΜΣ, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στην περίπτωση γ΄ της παραγράφου 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997, όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 81 του ν. 4549/2018. Ειδικότερα, με τις διατάξεις περί του Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου του άρθρου 69 Α παρ. 9 – 20 του ν. 4270/2014, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, και της προσβαλλομένης με την κρινόμενη αίτηση υπουργικής αποφάσεως θεσπίζεται η υποχρέωση των

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως, συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού να ανοίξουν λογαριασμό ταμειακής διαχείρισεως στην Τράπεζα της Ελλάδος (εφ΄ όσον δεν είχαν ήδη πράξει τούτο) και να μεταφέρουν σε αυτόν όλα τα πλεονάζοντα ταμειακά διαθέσιμά τους, πλην αυτών που έχουν μεταφέρει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Ως πλεονάζοντα ορίζονται τα ταμειακά διαθέσιμα των φορέων πέραν του μεγίστου ορίου ρευστότητας που επιτρέπεται να διατηρούν εκτός του ΣΛΘ και το οποίο ισούται με τις καθαρές ταμειακές ανάγκες του επόμενου δεκαπενθημέρου. Τυχόν θετική ζημία που θα προκύψει εις βάρος των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως από την πρόωρη λήξη των προθεσμιακών τους καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα θα αποκατασταθεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Επίσης, με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση θεσπίστηκε για τους Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως η υποχρέωση να κλείσουν όλους τους αδρανείς ή με μηδενικά ή ιδιαίτερα χαμηλά υπόλοιπα τραπεζικούς λογαριασμούς, καθώς και τους λογαριασμούς των οποίων έχει παύσει ο σκοπός για τον οποίον συνεστήθησαν και να μεταφέρουν τα υπόλοιπά τους στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισεως στην Τράπεζα της Ελλάδος και, γενικώς, να μεριμνούν για τον περιορισμό των λογαριασμών που διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο που απαιτείται για την ομαλή διενέργεια των συναλλαγών τους. Επί πλέον, από 1.10.2019 οι επιχορηγήσεις από τον τακτικό κρατικό

πρ ΟΤΑ ση

προϋπολογισμό θα καταβάλλονται στους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισεως που τηρούν οι επιχορηγούμενοι φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος. Καθ΄ όσον αφορά ειδικά τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ), οι οποίοι συνιστούν τακτικό έσοδο των ΟΤΑ, προβλέπεται ότι τα σχετικά ποσά δύναται να αποδίδονται σε λογαριασμό ταμειακής διαχείρισεως που τηρούν οι εν λόγω Φορείς στην Τράπεζα της Ελλάδος αντί του τηρούμενου λογαριασμού στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Περαιτέρω, προβλέπεται η δυνατότητα να τηρούνται κατ΄ εξαίρεση λογαριασμοί ταμειακής διαχείρισεως σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ για την διευκόλυνση των συναλλαγών των φορέων, θεωρείται δε ότι συντρέχει τέτοια ανάγκη, εφ΄ όσον το πιστωτικό ίδρυμα παρέχει στον φορέα την δυνατότητα να κάνει χρήση χρεωστικής ή πιστωτικής ή προπληρωμένης κάρτας και να διενεργεί συναλλαγές εξ αποστάσεως μέσω δικτυακών ηλεκτρονικών εφαρμογών. Επίσης, θεσπίζεται η υποχρεωτική από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους παρακολούθηση σε τουλάχιστον μηνιαία βάση των κινήσεων και των υπολοίπων των λογαριασμών των φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στην ταμειακή διαχείριση και στο Κοινό Κεφάλαιο στην Τράπεζα της Ελλάδος. Πέραν δε των ανωτέρω, με την προσβαλλόμενη απόφαση ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τον ταμειακό προγραμματισμό, ο οποίος είναι υποχρεωτικός για τους φορείς, καλύπτει τον

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

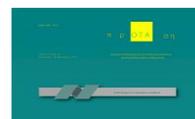

ετήσιο εγκεκριμένο προϋπολογισμό τους και αναλύεται σε μηνιαία και εβδομαδιαία βάση. Πιο συγκεκριμένα, οι φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως οφείλουν να υποβάλλουν στην αρμόδια Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ) πίνακες ταμειακού προγραμματισμού στις προθεσμίες που ορίζονται στο άρθρο 7 της προσβαλλομένης υπουργικής απόφασης. Οι πίνακες αυτοί καταρτίζονται σύμφωνα με τις εκάστοτε οδηγίες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ενώ ειδικώς για τους ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού προβλέπεται ότι οι εν λόγω φορείς δύνανται κατά την πρώτη εφαρμογή της διαδικασίας του ταμειακού προγραμματισμού να χρησιμοποιούν για την καταγραφή του ταμειακού τους προγραμματισμού τους πίνακες στοχοθεσίας, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί και ήδη υποβάλλονται στο πλαίσιο των διατάξεων των ν. 4270/2014 και 4111/2013. Ακολούθως, οι ΓΔΟΥ προβαίνουν σε αξιολόγηση του ταμειακού προγραμματισμού βάσει των κριτηρίων που ορίζονται στο άρθρο 8 της προσβαλλομένης υπουργικής απόφασης, στα οποία συγκαταλέγεται και η συμφωνία του με τον μηνιαίο προγραμματισμό για την καταβολή των μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Σε περίπτωση δε μη ολοκληρώσεως της διαδικασίας αξιολογήσεως με υπαιτιότητα του φορέα ή διατυπώσεως αρνητικής αξιολογήσεως εκ μέρους των ΓΔΟΥ εφαρμόζονται οι περί κυρώσεων διατάξεις της παραγράφου 16 του άρθρου 69 Α του ν. 4270/ 2014. Οι ΓΔΟΥ υποβάλλουν στο Γενικό Λογιστήριο του

πρ ΟΤΑ ση

Κράτους ενοποιημένους πίνακες ταμειακού προγραμματισμού για το σύνολο των φορέων αρμοδιότητάς τους, βάσει δε αυτών των πινάκων το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους καταρτίζει και διαχειρίζεται για λογαριασμό του Υπουργού Οικονομικών ενιαίο ταμειακό πρόγραμμα με σκοπό την παρακολούθηση της συνολικής ρευστότητας των φορέων, την αποτελεσματική διαχείριση των πλεονασμάτων τους και τη διασφάλιση της ομαλής διενέργειας των πληρωμών τους. Υποχρέωση υποβολής στοιχείων ταμειακού προγραμματισμού στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, σύμφωνα με την προσβαλλομένη υπουργική απόφαση, έχουν οι φορείς των οποίων το ύψος του προϋπολογισμού δαπανών, κατά το προηγούμενο του έτους αναφοράς έτος, υπερβαίνει το ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ. Από τον ταμειακό δε προγραμματισμό του Φορέα, όπως αυτός αποτυπώνεται στους πίνακες ταμειακού προγραμματισμού προκύπτει και η αναγκαία ρευστότητα που οι Φορείς δύνανται να διατηρούν σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός του ΣΛΘ για την διευκόλυνση των συναλλαγών τους. Το μέγιστο όριο ρευστότητας που οι Φορείς επιτρέπεται να διατηρούν σε λογαριασμούς σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός ΣΛΘ υπολογίζεται σε καθημερινή βάση και ισούται με τις εκτιμώμενες καθαρές ταμειακές ανάγκες του Φορέα (εισπράξεις μείον πληρωμές) για το επόμενο δεκαπενθήμερο. Εν τούτοις, προβλέπονται και εξαιρέσεις από τον υπολογισμό του μεγίστου ορίου ρευστότητας, όπως σε περιπτώσεις υπάρξεως σχετικών συμβατικών

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

υποχρεώσεων των Φορέων. Η εξαίρεση χορηγείται από το ΓΛΚ κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέα μέσω της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ. Εάν στο διάστημα αναφοράς υπάρχει πλεόνασμα ρευστότητας στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης που τηρεί ο Φορέας σε πιστωτικό ίδρυμα εκτός ΣΛΘ, αυτό μεταφέρεται στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης του Φορέα στην Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ σε περίπτωση ελλείμματος ρευστότητας μεταφέρονται, για την κάλυψή του στον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης που τηρεί ο Φορέας σε πιστωτικό ίδρυμα εκτός ΣΛΘ, χρήματα από τον λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης που τηρεί στην Τράπεζα της Ελλάδος. Εναλλακτικώς, το μέγιστο όριο ρευστότητας εκτός ΣΛΘ μπορεί να ισούται με ένα σταθερό ποσό, κατόπιν προτάσεως του Φορέα και σύμφωνης γνώμης της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ και του ΓΛΚ. Σε κάθε περίπτωση, η τήρηση του μεγίστου ορίου ρευστότητας δύναται να διασφαλίζεται μέσω της λειτουργίας του συστήματος αυτόματης μεταφοράς ποσών, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 22 του άρθρου 69 Α του ν. 4270/2014. Σε περίπτωση που από τα στοιχεία του Φορέα προκύπτει συστηματική υπέρβαση του μεγίστου ορίου ρευστότητας, ο Φορέας υποχρεούται να υποβάλει στη ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ χρονοδιάγραμμα μεταφοράς πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων στην ταμειακή διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Πάντως, οι διατάξεις που προβλέπουν την υποβολή των πινάκων με τα στοιχεία του ταμειακού προγραμματισμού στην

πρ ΟΤΑ ση

εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ ισχύουν, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 της προσβαλλομένης υπουργικής απόφασης, πιλοτικά μόνο για τους Φορείς που αναφέρονται στο Παράρτημα, στους οποίους δεν περιλαμβάνονται οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, οι Φορείς μπορούν να ζητήσουν την απόληψη από την ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος ή από το Κοινό Κεφάλαιο (και μέχρι της τρέχουσας αξίας της μερίδας τους στο Κοινό Κεφάλαιο) οποτεδήποτε. Μοναδικός περιορισμός εισάγεται στην περίπτωση που το ποσό της απολήψεως υπερβαίνει το ποσόν των 10.000.000 ευρώ, οπότε οι Φορείς πρέπει να προειδοποιήσουν τουλάχιστον 3 εργάσιμες ημέρες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία απολήψεως την Τράπεζα της Ελλάδος, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και τον ΟΔΔΗΧ. Τέτοια υποχρέωση δεν υφίσταται, όμως, για τις απολήψεις των Φορέων από την ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος ή από το Κοινό Κεφάλαιο που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στον ταμειακό προγραμματισμό και έχουν αποσταλεί στην εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ. Σε περιπτώσεις ακραίων συνθηκών ρευστότητας και αποκλειστικά για λόγους προασπίσεως του δημοσίου συμφέροντος, ο Υπουργός Οικονομικών δύναται να προσδιορίζει ειδικά όρια απολήψεων για την πληρωμή των ανελαστικών δαπανών των Φορέων. Στον ίδιο δε τον εξουσιοδοτικό νόμο ορίζεται ότι ως έκτακτες συνθήκες ρευστότητας νοούνται αποκλειστικώς οι περιπτώσεις στις οποίες καθίσταται αδύνατη

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

η χρηματοδότηση ανελαστικών υποχρεώσεων του Κράτους. Επιπροσθέτως, από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι οι Φορείς της Γενικής Κυβερνήσεως που δεν θα συμμετάσχουν εν τέλει στον Ενιαίο Λογαριασμό Θησαυροφυλακίου θα εξακολουθούν να συμμετέχουν στο Σύστημα Λογαριασμών. Σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του Φορέα προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις παραγράφους 10, 14 και 15 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 (δηλαδή την υποχρέωση τηρήσεως της ταμειακής διαχείρισης στην ΤτΕ, υπέρβαση του μεγίστου ορίου ρευστότητας κ.λπ.), προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του εκάστοτε εποπτεύοντος Υπουργού, των κυρώσεων της παραγράφου 16 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, ήτοι της καθαιρέσεως των μελών του Δ.Σ. του Φορέα, των εκτελεστικών του οργάνων και του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών και της μείωσης του ύψους της επιχορηγήσεως του Φορέα από τον τακτικό προϋπολογισμό. Τέλος, από τις ρυθμίσεις του άρθρου 69 Α του ν. 4270/2014 εξαιρούνται το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων, καθώς και η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε. και οι άμεσες θυγατρικές της [δηλαδή το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το ΤΑΙΠΕΔ και η Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου Α.Ε., βλ. άρθρο 188 του ν. 4389/2016]. Καθ' όσον αφορά την Βουλή των Ελλήνων, αυτή υπάγεται στις ρυθμίσεις του ν. 4270/2014 κατά τα οριζόμενα στον Κανονισμό της (άρθρο 34 παρ. 26 περ. β του πρ ΟΤΑ ση

ν. 4484/ 2017, Α' 110). Συνεπώς, με τις εκτεθείσες ρυθμίσεις περί Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου θεσπίζεται, κατ' ουσίαν, η υποχρέωση των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως να τηρούν την ταμειακή τους διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος αντί σε πιστωτικό ίδρυμα, διατηρώντας την δυνατότητα να τηρούν, κατ' εξαίρεση και μόνο για την διευκόλυνση των συναλλαγών τους, λογαριασμούς ταμειακής διαχειρίσεως σε πιστωτικό ίδρυμα εκτός Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου και μέχρι ενός μεγίστου ορίου ρευστότητας, ήτοι μέχρι του ποσού των καθαρών ταμειακών αναγκών τους για το επόμενο ημερολογιακό δεκαπενθήμερο, τα δε ταμειακά διαθέσιμά τους επενδύονται υποχρεωτικώς και με συγκεκριμένο τρόπο (δηλαδή σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου με πράξεις repos/reverse repos) αντί να φυλάσσονται σε τραπεζικούς λογαριασμούς όψεως ή προθεσμιακούς σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου. Με την συγκέντρωση δε των ταμειακών διαθεσίμων των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως στην Τράπεζα της Ελλάδος, ο Υπουργός Οικονομικών αποκτά πλήρη και σαφή εικόνα της ρευστότητας και των ταμειακών αναγκών του συνόλου των Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως, τα οικονομικά στοιχεία των οποίων λαμβάνονται υπ' όψη για τον καθορισμό του ύψους του δημοσίου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους με περαιτέρω συνέπεια την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας ως προς την χρήση της διαθέσιμης ρευστότητας, την επίτευξη αξιόπιστων προβλέψεων σχετικώς

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

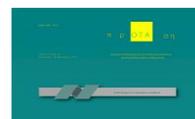

προς τις ταμειακές ροές του συνόλου της Γενικής Κυβερνήσεως και την βελτίωση της παρακολουθήσεως από το Υπουργείο Οικονομικών των ταμειακών διαθεσίμων της Γενικής Κυβερνήσεως που τηρούνται είτε στην Τράπεζα της Ελλάδος είτε σε πιστωτικά ιδρύματα.

13. Επειδή, στο άρθρο 102 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του με το από 17-4-2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, ορίζονται τα εξής: «1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους. 2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει. 3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα. 4. Το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης

εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει. 5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης».

14. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις κατοχυρώνεται η εξουσία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως να αποφασίζουν δι'

ιδίων οργάνων την διοίκηση των τοπικών υποθέσεων εντός του πλαισίου των κανόνων, οι οποίοι διέπουν την οργάνωση και την λειτουργία τους και οι οποίοι θεσπίζονται από τον τυπικό νόμο ή την κατ' εξουσιοδότηση τούτου κανονιστικώς δρώσα διοίκηση. Για τον σκοπό αυτό, ο συνταγματικός νομοθέτης αναγνωρίζει την διοικητική αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αποκλείοντας τον έλεγχο σκοπιμότητας των πράξεων των οργάνων τους και εγγυάται την οικονομική τους αυτοτέλεια εξασφαλίζοντας τους αναγκαίους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και την εκπλήρωση της αποστολής τους οικονομικούς πόρους, είτε με την απονομή σ' αυτούς εξουσίας, όπως νόμος ορίζει, καθορισμού και απ' ευθείας εισπράξεως τοπικών εσόδων είτε με την ενίσχυσή τους από δημόσια έσοδα. Από την διττή αυτή αυτοτέλεια απορρέει και η δημοσιονομική αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία συνίσταται στην κατάρτιση, ψήφιση και εκτέλεση προϋπολογισμού από όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης χωρίς επέμβαση της κεντρικής διοίκησης πέραν των ορίων που επιβάλλει η άσκηση της κρατικής εποπτείας. Η κατά τα ανωτέρω αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγνωρίζεται αποκλειστικώς για την εκτέλεση της συνταγματικής αποστολής τους, συνιστάμενης στην διοίκηση των τοπικών υποθέσεων προς ικανοποίηση των τοπικών αναγκών και ενίσχυση της τοπικής ευημερίας, και, επομένως, δεν δύναται να αντιταχθεί σε

πρ ΟΤΑ ση

μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής του Κράτους, τα οποία αποβλέπουν στην διασφάλιση αποτελεσματικής δημοσιονομικής διαχείρισης των πόρων του υπό την ευρεία έννοια δημόσιου τομέα, στον οποίο ανήκουν και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς να εμποδίζουν την ελεύθερη δράση των οργάνων τους για την επίτευξη των σκοπών της τοπικής αυτοδιοίκησης ως οργανωτικού σχήματος δημοσίας διοίκησης. Κατά την ειδικότερη γνώμη του Αντιπροέδρου Μιχ. Πικραμένου, το κράτος ως αδιαίρετη ενότητα και η ακεραιότητα (μη ομοσπονδιακός χαρακτήρας) της ελληνικής επικράτειας είναι εγγυημένα από το Σύνταγμα, το αδιάσπαστο δε και αδιαίρετο της κρατικής ενότητας μόνο μέσω της αρμοδιότητας του νομοθέτη ως προς την κατανομή κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών υποθέσεων μπορεί να εξασφαλισθεί (ΣΤΕ Ολομ. 3440/1998). Με τις διατάξεις του άρθρου 101 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η οργάνωση της διοίκησης του Κράτους σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα. Περαιτέρω, με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού ως θεσμός και ως οργανωτικό σχήμα της δημόσιας διοίκησης με αρμοδιότητα τη θεραπεία των τοπικών υποθέσεων, για τις οποίες έχει σχετικό τεκμήριο, καθώς και για γενικές κρατικές υποθέσεις που μπορεί να αναθέσει σ' αυτήν ο νομοθέτης. Με το άρθρο 102 δεν καθιερώνεται αυτονομία υπέρ των ο.τ.α., δηλαδή εξουσία αυτοτελούς θέσπισης

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

κανόνων δικαίου, αλλά διασφαλίζεται μόνον αυτοδιοίκηση, δηλαδή εξουσία να αποφασίζουν επί των τοπικών υποθέσεων δι' ιδίων οργάνων, εντός των πλαισίων των κανόνων που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους και θεσπίζονται από τον τυπικό νόμο ή την κατ' εξουσιοδότηση τούτου κανονιστικώς δρώσα διοίκηση (Σ.τ.Ε. Ολομ.35-39/2013, 3229/1987, 1809/193, καθώς και Σ.τ.Ε. 389/2009). Η σύσταση ενός ο.τ.α., η διατήρησή του ή η κατάργησή του δια της συνενώσεως αυτού με άλλους ο.τ.α., καθώς και οι συναφείς ρυθμίσεις, όπως ο καθορισμός των ορίων και της έκτασής τους, δεν αποτελούν τοπικές υποθέσεις αλλά γενικότερης σημασίας θέματα, επιλυόμενα στο επίπεδο της κεντρικής εξουσίας, για την ρύθμιση των οποίων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο το γενικότερο δημόσιο και εθνικό συμφέρον όσο και οι ιδιαίτερες συνθήκες των οικείων περιοχών (Σ.τ.Ε. Ολομ. 35-39/2013, 3194/1990, 1427-1430/1981). Από της συστάσεώς τους, με πράξη του νομοθέτη, οι ο.τ.α. έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, όπως ορίζει η παρ. 2 του άρθρου 102 του Συντάγματος, ασκείται δε εποπτεία επ' αυτών από το κράτος, η οποία περιορίζεται σε έλεγχο νομιμότητας, και δεν επιτρέπεται να φθάνει σε τέτοιο σημείο που να εμποδίζει την πρωτοβουλία και ελεύθερη δράση τους (ΣτΕ 3982/1981). Η διοικητική αυτοτέλεια των ο.τ.α., έναντι της κρατικής διοίκησης, περιλαμβάνει την κατοχύρωση του διοικητικού έργου τους, δηλαδή την εξουσία να αποφασίζουν επί των τοπικών υποθέσεων με δικά τους όργανα, εντός των πλαισίων των γενικών κανόνων οι

πρ ΟΤΑ ση

οποίοι διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους, και την κατοχύρωση των διοικούντων οργάνων τους, δηλαδή το δικαίωμα εκλογής των τοπικών αρχών με καθολική και μυστική ψηφοφορία (ΣτΕ 4077/2009). Η οικονομική αυτοτέλεια των ο.τ.α. καθιερώνει υποχρέωση της Πολιτείας για την μεταφορά πόρων προς αυτούς προς άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, τούτο δε προκύπτει και από την παράγραφο 5 του άρθρου 102 του Συντάγματος με την οποία θεσπίζεται ο κανόνας ότι κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το κράτος προς τους ο.τ.α. πρέπει να συνοδεύεται από την μεταφορά των αντίστοιχων πόρων (ΣτΕ 389/2009). Η δημοσιονομική αυτοτέλεια των ο.τ.α. ενισχύεται άλλωστε και από το άρθρο 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (ν. 1850/1989) που προβλέπει δικαίωμά τους σε επαρκείς ίδιους πόρους που πρέπει να είναι ανάλογοι με τις αρμοδιότητές τους. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι με βάση τη θέση και την αποστολή των ο.τ.α. στο σύστημα διοικητικής οργάνωσης της χώρας, η οποία καθορίζεται από το Σύνταγμα και εξειδικεύεται από το νομοθέτη, αλλά και από το περιεχόμενο της οικονομικής αυτοτέλειας όπως οριοθετείται από το Σύνταγμα, συνάγεται ότι ο νομοθέτης έχει την ευχέρεια να λαμβάνει μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για το σύνολο του δημοσίου τομέα, στον οποίο εντάσσονται και οι ο.τ.α., με σκοπό την αποτελεσματική δημοσιονομική διαχείριση των σχετικών πόρων, χωρίς να θίγεται η ελεύθερη δράση τους καθώς και η αρχή της αναλογίας μεταξύ αρμοδιοτήτων και πόρων.

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

15. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, καθώς και οι διατάξεις της προσβαλλομένης υπουργικής απόφασης, κατά το μέρος που επιβάλουν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης την μεταφορά των πλεοναζόντων ταμειακών τους διαθέσιμων σε λογαριασμό ταμειακής διαχείρισης στην Τράπεζα της Ελλάδος, με την απειλή κυρώσεων, αντίκεινται στην απορρέουσα από το άρθρο 102 παρ. 2, 4 και 5 του Συντάγματος οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ και, δη, τόσο την οργανική, σύμφωνα με την οποία οι ΟΤΑ αποφασίζουν με ίδια αποφασιστικά όργανα επί των οικονομικών τους υποθέσεων, όσο και την δημοσιονομική, σύμφωνα με την οποία οι ΟΤΑ ασκούν αυτοτελώς δημοσιονομική διαχείριση των εσόδων και της περιουσίας τους, την οποία διαθέτουν αποκλειστικά για σκοπούς που κατατείνουν στην αποτελεσματική διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Και τούτο, διότι με τις διατάξεις αυτές προβλέπεται η υποχρεωτική μεταφορά των ταμειακών διαθεσίμων των ΟΤΑ στην ταμειακή διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος προς εξυπηρέτηση σκοπών που δεν σχετίζονται αμέσως ή εμμέσως με την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, αλλά ανάγονται στην αποτελεσματικότερη χρήση της διαθέσιμης ρευστότητας σε επίπεδο Κυβερνήσεως, στη δυνατότητα καλύτερων και πλέον αξιόπιστων προβλέψεων ως προς τις μελλοντικές ταμειακές ροές και στον περιορισμό του κόστους χρηματοδότησεως

πρ ΟΤΑ ση

του Ελληνικού Δημοσίου, η δε διαχείριση των εν λόγω κεφαλαίων γίνεται αποκλειστικά από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία τα επενδύει σε συμβάσεις αγοράς ή πωλήσεως τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου με σύμφωνα επαναπωλήσεως/επιαναγοράς, χωρίς οι ΟΤΑ να αποφασίζουν για τα μέσα ή για τους σκοπούς της διαχείρισεως αυτής, με συνέπεια οι ΟΤΑ να στερούνται της δυνατότητας να διαχειρίζονται και να διαθέτουν τα κεφάλαιά τους κατά τρόπο καθοριζόμενο αυτοτελώς από τους ίδιους. Περαιτέρω, η οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ παραβιάζεται και κατά το μέρος που με την προσβαλλόμενη απόφαση προβλέπεται η θέσπιση ανωτάτου ορίου ρευστότητας, το οποίο ισούται με τις καθαρές ταμειακές τους ανάγκες για το επόμενο δεκαπενθήμερο, καθ' όσον με τον προβλεπόμενο τρόπο καθορισμού του ορίου αυτού περιορίζεται υπέρμετρα η ρευστότητα την οποία οι ΟΤΑ μπορούν να τηρούν εκτός ΣΛΘ, αυτοί δε μετατρέπονται σε γνωμοδοτικά όργανα, καθ' όσον την αποφασιστική αρμοδιότητα έχουν όργανα της Κεντρικής Διοικήσεως, τα οποία, κατά το Σύνταγμα, μόνο κατασταλτικό έλεγχο νομιμότητας δύνανται να ασκούν. Συναφώς, προβάλλεται ότι η παρεχόμενη από τις ίδιες ως άνω διατάξεις στον Υπουργό Οικονομικών αρμοδιότητα να προγραμματίζει τις ταμειακές ροές από και προς το Σύστημα Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου συνιστά ανεπίτρεπτη παροχή εξουσιοδότησεως σε κεντρικό κρατικό όργανο να καθορίζει μονομερώς τα ταμειακά διαθέσιμα των ΟΤΑ, τα οποία συνιστούν περιουσιακά τους στοιχεία. Εξ

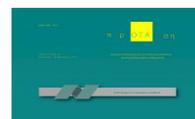
ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

άλλου, προβάλλεται ότι η παράγραφος 8 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, με την οποία προβλέπεται ότι το άνοιγμα λογαριασμού φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως που συμμετέχουν στον Ενιαίο Λογαριασμό σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται αποκλειστικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις και διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, δεν θίγει μόνο την οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ αλλά αντίκειται και στην παράγραφο 4 του άρθρου 102 του Συντάγματος, με την οποία ορίζεται ότι η επιτρεπόμενη κρατική εποπτεία επί των ΟΤΑ περιλαμβάνει μόνο έλεγχο νομιμότητας, διότι αφ' ενός μεν παρέχεται η ευχέρεια στον Υπουργό Οικονομικών να καθορίσει μονομερώς την αόριστη αξιολογική έννοια των "εξαιρετικών περιπτώσεων", αφ' ετέρου δε τον καθιστά το μόνο με αποφασιστικές αρμοδιότητες όργανο επί ζητημάτων που άπτονται της δημοσιονομικής διαχείρισης των ΟΤΑ χωρίς μάλιστα να προηγείται σχετική απόφαση του οικείου ΟΤΑ, επί της οποίας θα μπορούσε να ασκήσει κατασταλακτικό μόνο έλεγχο νομιμότητας το αρμόδιο κρατικό όργανο.

16. Επειδή, οι ως άνω ισχυρισμοί περί αντιθέσεως των διατάξεων του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018, καθώς και της προσβαλλόμενης αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, στις παραγράφους 2,4 και 5 του άρθρου 102 του Συντάγματος είναι αβάσιμοι για τους κάτωθι λόγους: Σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στις

σκέψεις 6, 12 και 14, η υποχρεωτική συγκέντρωση και διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων των Φορέων Γενικής Κυβερνήσεως στην Τράπεζα της Ελλάδος, ως η βασική μεταξύ των αμφισβητούμενων εν προκειμένω ρυθμίσεων, επιλέχθηκε από τον νομοθέτη ως το κατάλληλο μέτρο προκειμένου ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος έχει εκ του Συντάγματος και του νόμου την ευθύνη για την παρακολούθηση του ύψους του δημοσίου ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, να αποκτά πλήρη και σαφή εικόνα της ρευστότητας και των ταμειακών αναγκών του συνόλου των Φορέων Γενικής Κυβερνήσεως, τα οικονομικά στοιχεία των οποίων λαμβάνονται υπ' όψη -κατά τις επιταγές του ενωσιακού δικαίου- για τον καθορισμό του ύψους του δημοσίου ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας ως προς την χρήση της διαθέσιμης ρευστότητας, την επίτευξη αξιόπιστων προβλέψεων σχετικώς προς τις ταμειακές ροές του συνόλου της Γενικής Κυβερνήσεως και την αποφυγή άσκοπου δανεισμού. Συνεπώς, πρόκειται περί δημοσιονομικού μέτρου, το οποίο, κατά το μέρος που εφαρμόζεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, ως φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, εμποδίζει μεν την ελεύθερη εκ μέρους τους διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων τους, πλην, όπως προκύπτει από τις ειδικότερες ρυθμίσεις του νόμου και της προσβαλλόμενης αποφάσεως, δεν προκαλεί περιουσιακή τους βλάβη και δεν εμποδίζει την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους. Ειδικότερα, τα υποχρεωτικώς μεταφερόμενα

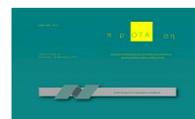

στην διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος ταμειακά διαθέσιμα των ΟΤΑ, όπως και των λοιπών φορέων Γενικής Κυβερνήσεως, επενδύονται σε συμβάσεις αγοράς ή πωλήσεως τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου με σύμφωνα επαναπωλήσεως/επαναγοράς με αντισυμβαλλόμενο το Ελληνικό Δημόσιο (repos, reverse repos, buy/sell back, sell/buy back), δηλαδή συμβάσεις περιορισμένης χρονικής διάρκειας χωρίς κατ'ουσίαν επενδυτικό χαρακτήρα (παρέχει, άλλωστε, ο νόμος στους φορείς Γενικής Κυβερνήσεως την επιλογή επενδύσεως των ταμειακών διαθεσίμων τους στο Κοινό Κεφάλαιο του άρθρου 15 παρ. 11 του ν. 2469/1997), ρητώς δε προβλέπεται στον νόμο ότι, σε περίπτωση κεφαλαιακών ζημιών των συμμετεχόντων φορέων από την, για οποιονδήποτε λόγο, μη προσήκουσα και, ιδίως, μη έγκαιρη ή μη ολοσχερή εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου ως αντισυμβαλλομένου στις ανωτέρω συμβάσεις αγοράς ή πωλήσεως με σύμφωνα επαναγοράς, ο ζημιωθείς φορέας έχει ευθεία αξίωση αποζημιώσεως κατά του Ελληνικού Δημοσίου. Εξ άλλου, υποχρέωση μεταφοράς στην ταμειακή διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος υφίσταται για τα πλεονάζοντα ταμειακά διαθέσιμα, δηλαδή τα πέραν των αναγκαίων για την κάλυψη των ταμειακών αναγκών των φορέων. Ως πλεονάζοντα, δε, ορίζονται τα ταμειακά διαθέσιμα που υπερβαίνουν το μέγιστο όριο ρευστότητας, το οποίο ισούται με τις καθαρές ταμειακές τους ανάγκες για το επόμενο δεκαπενθήμερο, όπως αυτές οι ανάγκες έχουν υπολογισθεί κατ' εκτίμηση των ίδιων

πρ ΟΤΑ ση

των φορέων στον ταμειακό τους προγραμματισμό, τον οποίο αυτοί διενεργούν βάσει οδηγιών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και ο οποίος αποστέλλεται προς έγκριση στην εποπτεύουσα Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών χωρίς να αποκλείεται η δυνατότητα καθορισμού του μέγιστου ορίου ρευστότητας σε ένα σταθερό ποσό κατόπιν προτάσεως του φορέως και σύμφωνης γνώμης της Γενικής Διευθύνσεως Οικονομικών Υπηρεσιών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Τα δε αναγκαία για την κάλυψη των ταμειακών αναγκών των φορέων διαθέσιμα μπορούν να κατατίθενται σε λογαριασμούς πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου. Λαμβανομένων, περαιτέρω, υπ' όψη ότι α) οι Φορείς Γενικής Κυβερνήσεως λαμβάνουν πληροφόρηση σε καθημερινή βάση αναφορικά με το ύψος των τηρουμένων στην ταμειακή διαχείριση περιουσιακών τους στοιχείων (άρθρο 69Α παρ. 9 εν τέλει), β) προβλέπεται δυνατότητα εξαιρέσεως από την διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, όπως ισχύει, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέως και σύμφωνης γνώμης της ΓΔΟΥ (άρθρο 69Α παρ. 10 εν τέλει), γ) το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται σε αποκατάσταση της θετικής ζημίας (penalties) που δύναται να προκύψει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 10, δηλαδή λόγω της μεταφοράς των ταμειακών διαθεσίμων στην Τράπεζα της Ελλάδος, εις βάρος των Φορέων Γενικής

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Κυβερνήσεως από την πρόωρη λήξη των προθεσμιακών τους καταθέσεων, δ) τα κεφάλαια που μεταφέρονται από κάθε φορέα Γενικής Κυβερνήσεως στην ταμειακή διαχείριση και στο Κοινό Κεφάλαιο στην Τράπεζα της Ελλάδος είναι διαθέσιμα προς απόληψη από τον δικαιούχο φορέα (άρθρο 69Α παρ. 17 εδάφιο α΄ του ν. 4270/2014) και ε) η απόληψη ποσών από την ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος πραγματοποιείται βάσει των εγκεκριμένων, μέσω του ταμειακού προγραμματισμού, ταμειακών αναγκών των Φορέων, χωρίς, όμως, να αποκλείεται απόληψη επί πλέον ποσών από την ταμειακή διαχείριση, συνεπαγόμενη μόνο την άμεση εκ μέρους του φορέα σχετική ενημέρωση της εποπτεύουσας ΓΔΟΥ, του ΓΛΚ και τον ΟΔΔΗΧ (άρθρο 69 Α παρ. 20 του ν. 4270/2014), η επιβαλλόμενη στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως υποχρέωση τηρήσεως των ταμειακών διαθεσίμων τους στην διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος δεν προσβάλλει την δημοσιονομική αυτοτέλειά τους. Εξ άλλου, η υποχρέωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως να καταρτίζουν ταμειακό προγραμματισμό, στον οποίο γίνεται καταγραφή των εκτιμώμενων, σύμφωνα με τις προβλέψεις του εγκεκριμένου προϋπολογισμού τους, εσόδων και δαπανών και βάσει του οποίου ορίζεται το μέγιστο όριο ρευστότητας, διασφαλίζει την χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και ως κανόνας ορθής διαχειρίσεως των διαθεσίμων δεν αντίκειται στην οικονομική (δημοσιονομική) αυτοτέλεια των αυτοδιοικούμενων -και όχι

πρ ΟΤΑ ση

αυτόνομων- ΟΤΑ, η οποία μόνο στο πλαίσιο των κανόνων που θεσπίζει ο κοινός ή ο κανονιστικός νομοθέτης νοείται. Ανεξαρτήτως δε του ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 14 της προσβαλλομένης αποφάσεως του Υπουργού Αναπληρωτή Οικονομικών, οι διατάξεις που προβλέπουν την υποβολή των πινάκων του ταμειακού προγραμματισμού προς έγκριση ή «αξιολόγηση», σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως από την εποπτεύουσα ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ (υποχρέωση που, κατά το άρθρο 10 της αποφάσεως αυτής, αφορά φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, των οποίων το ύψος προϋπολογισμού δαπανών, κατά το προηγούμενο του έτους αναφοράς έτος, υπερβαίνει το ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ), ισχύουν πιλοτικά μόνο για τους φορείς που αναφέρονται στο Παράρτημα της ίδιας υπουργικής αποφάσεως, στους οποίους, όμως, δεν περιλαμβάνονται ΟΤΑ Α΄ βαθμού, η εν λόγω έγκριση κατόπιν αξιολογήσεως αν ο ταμειακός προγραμματισμός έχει συνταχθεί βάσει του ετησίου εγκεκριμένου προϋπολογισμού, αν είναι σύμφωνος με τον μηνιαίο προγραμματισμό για την καταβολή μεταβιβάσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, αν είναι αντικειμενικός ως προς το ύψος των εκτιμωμένων εσόδων και δαπανών και αν υπάρχει σημαντική απόκλιση μεταξύ των απολογιστικών στοιχείων εισπράξεων και δαπανών και των στοιχείων των προβλέψεων, είναι, κατ' ουσίαν, αποτέλεσμα ελέγχου νομιμότητας και εκδήλωση της ασκούμενης, κατά το άρθρο 102 παρ. 4 του Συντάγματος, από το

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

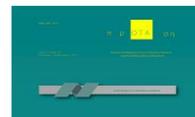

Κράτος εποπτείας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και, επομένως, η υποχρέωση υποβολής προς έγκριση στην ΓΔΟΥ και το ΓΛΚ των καταρτιζομένων από τους ΟΤΑ ταμειακών προγραμματισμών δεν θίγει τις θεσμικές εγγυήσεις που τάσσονται, με το άρθρο 102 παρ. 4 του Συντάγματος, υπέρ της τοπικής αυτοδιοίκησης, διότι, δι' αυτής, δεν θεσπίζεται συνταγματικά ανεπίτρεπτος έλεγχος σκοπιμότητας ούτε υποκαθίστανται τα όργανα των ΟΤΑ, ως προς την κατάρτιση του ταμειακού προγραμματισμού, από τα ως άνω όργανα της κεντρικής διοίκησης. Τέλος, ο ισχυρισμός ότι η παράγραφος 8 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, προβλέπεται ότι το άνοιγμα λογαριασμού φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που συμμετέχουν στον Ενιαίο Λογαριασμό σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται αποκλειστικά σε εξαιρετικές περιπτώσεις και διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, όχι μόνο θίγει την οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ αλλά επιπροσθέτως παραβιάζει και την παράγραφο 4 του άρθρου 102 του Συντάγματος, κατά την οποία ορίζεται ότι η κρατική εποπτεία επί των ΟΤΑ μόνο έλεγχος νομιμότητας περιλαμβάνει, διότι αφ' ενός μεν παρέχεται η ευχέρεια στον Υπουργό Οικονομικών να καθορίσει μονομερώς την αόριστη αξιολογική έννοια των "εξαιρετικών περιπτώσεων", αφ' ετέρου δε τον καθιστά το μόνο με αποφασιστικές αρμοδιότητες όργανο επί ζητημάτων που άπτονται της δημοσιονομικής διαχείρισης των ΟΤΑ, είναι απαράδεκτος ως λόγος ακυρώσεως της προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως,

πρ ΟΤΑ ση

διότι η ως άνω διάταξη αφορά την κατ' εξαίρεση του παγίου καθεστώτος της παραγράφου 7 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 δυνατότητα ανοίγματος λογαριασμών σε πιστωτικά ιδρύματα από φορείς Γενικής Κυβέρνησης που συμμετέχουν στον Ενιαίο Λογαριασμό και δεν έχει σχέση με τις ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης αποφάσεως που αφορούν το μεταβατικό καθεστώς της υποχρεωτικής συμμετοχής των εν λόγω φορέων στο Σύστημα Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου μέσω της υποχρεωτικής τηρήσεως λογαριασμών ταμειακής διαχείρισεως στην Τράπεζα της Ελλάδος και επιτρέπουν (άρθρο 3 της προσβαλλόμενης αποφάσεως σε συμφωνία με την διάταξη της παραγράφου 13 του άρθρου 69 Α του ν. 4270/2014 και όχι εκείνη της παραγράφου 8) την δυνατότητα των φορέων Γενικής Κυβέρνησης να διατηρούν λογαριασμό ταμειακής διαχείρισεως σε πιστωτικά ιδρύματα εκτός Συστήματος Λογαριασμών Θησαυροφυλακίου για την διευκόλυνση των συναλλαγών τους.

17. Επειδή, προβάλλεται ότι οι ως άνω διατάξεις του ν. 4270/2014 και της προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως, προβλέπουν την εφαρμογή των περιεχομένων σ' αυτές ρυθμίσεων επί όλων των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, παραβιάζουν την αρχή της ισότητας κατά το μέρος που με αυτές εξισώνονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι εκ του Συντάγματος απολαμβάνουν αυτοδιοίκησης και αυτοτέλειας, με φορείς

Γενικής Κυβερνήσεως, οι οποίοι δεν απολαμβάνουν της αυτής συνταγματικής προστασίας. Ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος, διότι, όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, το καθεστώς αυτοδιοικήσεως και αυτοτελείας των ΟΤΑ δεν εμποδίζει την εφαρμογή σε αυτούς, ως φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, των διατάξεων του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 και της προσβαλλόμενης αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και, επομένως, το καθεστώς αυτό δεν τούς διαφοροποιεί από τους λοιπούς φορείς Γενικής Κυβερνήσεως.

18. Επειδή, προβάλλεται ότι η περιλαμβανόμενη στην παράγραφο 10 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 νομοθετική εξουσιοδότηση σχετικά με την εισαγωγή εξαιρέσεων από την υποχρέωση μεταφοράς ταμειακών διαθεσίμων στην Τράπεζα της Ελλάδος, αντίκειται στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, διότι στην εξουσιοδοτική αυτή διάταξη δεν προβλέπονται κριτήρια βάσει των οποίων ο Υπουργός Οικονομικών αποφασίζει την εξαίρεση Φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως από την ως άνω υποχρέωση, και, επομένως, κατά τούτο, η εξουσιοδότηση είναι προδήλως αόριστη, καθ' όσον δεν ρυθμίζει σε γενικό πλην ορισμένο πλαίσιο τα ζητήματα για την ρύθμιση των οποίων παρέχει νομοθετική εξουσιοδότηση σε άλλο πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας όργανο. Ανεξαρτήτως αν η διάταξη του άρθρου 69Α παρ. 10 του ν. 4270/2014, προβλέπεται την δυνατότητα εξαιρέσεως Φορέα Γενικής Κυβερνήσεως

από την υποχρεωτική τήρηση των ταμειακών του διαθεσίμων σε ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του Φορέα και σύμφωνης γνώμης της εποπτεύουσας Γ.Δ.Ο.Υ, συνιστά πράγματι εξουσιοδότηση προς έκδοση κανονιστικής πράξεως, ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απαράδεκτος, αφ' ενός μεν, διότι δεν πλήσσει ρύθμιση της προσβαλλόμενης αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, αφ' ετέρου δε, διότι, εν πάση περιπτώσει, προβάλλεται άνευ εννόμου συμφέροντος από τον αιτούντα, ο οποίος επιδιώκει την άρση της υποχρεώσεώς του να τηρεί τα ταμειακά του διαθέσιμα σε ταμειακή διαχείριση στην Τράπεζα της Ελλάδος.

19. Επειδή, προβάλλεται ότι, κατά παράβαση του άρθρου 102 παρ. 2 και 5 του Συντάγματος και κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, αφαιρέθηκε με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση η αρμοδιότητα των ΟΤΑ να αποφασίζουν για την τοποθέτηση των ταμειακών τους διαθεσίμων, χωρίς να έχει προηγηθεί η υποβολή ερωτήματος και η διατύπωση σχετικής γνώμης από τους θιγόμενους ΟΤΑ. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι αβάσιμος, διότι οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως καταλαμβάνονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 και της προσβαλλόμενης αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών ως Φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, οι ρυθμίσεις δε αυτές δεν αφορούν τοπική υπόθεση αλλά

την δημοσιονομική διαχείριση των πόρων του υπό ευρεία έννοια δημόσιου τομέα και, επομένως, δεν υφίσταται συνταγματική υποχρέωση να ζητείται σχετικώς η προηγούμενη γνώμη του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης (πρβ 38/2013 Ολομ., 1427/1981 Ολομ.).

20. Επειδή, με την προαναφερθείσα Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2011 «σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών» (L 306/41), οι διατάξεις της οποίας μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με τον ν. 4270/2014, καθορίζονται λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τα αναγκαία χαρακτηριστικά των δημοσιονομικών πλαισίων των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη θα συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ΣΛΕΕ, όσον αφορά την αποφυγή υπερβολικών κρατικών ελλειμμάτων (άρθρο 1 της Οδηγίας). Για τους σκοπούς της Οδηγίας, ισχύουν οι ορισμοί των όρων «δημόσιος και δημοσιονομικός», «έλλειμμα» και «επένδυση» που παρατίθενται στο άρθρο 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 12 σχετικά με την διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, το οποίο προσαρτάται στη ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ. Ισχύει, επίσης, ο ορισμός των υποτομέων του δημοσίου, όπως εκτίθεται στο σημείο 2.70 του παραρτήματος Α του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2223/96 (άρθρο 2 παρ. 1 της Οδηγίας). Περαιτέρω, στα επόμενα κεφάλαια της Οδηγίας περιλαμβάνονται διατάξεις για τα λογιστικά συστήματα και στατιστικής (άρθρο 3), τις προγνώσεις

(άρθρο 4), τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες (άρθρα 5 έως 8), τα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά πλαίσια (άρθρα 9 έως 11) και την διαφάνεια της οικονομικής καταστάσεως της Γενικής Κυβερνήσεως και το συνολικό εύρος των δημοσιονομικών πλαισίων (άρθρα 12 έως 14), ενώ στο Κεφάλαιο VII (άρθρα 15 έως 18) περιλαμβάνονται οι τελικές διατάξεις. Σύμφωνα δε με το άρθρο 13 της Οδηγίας, που περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο VI «Διαφάνεια της οικονομικής κατάστασης της Γενικής Κυβέρνησης και συνολικό εύρος των δημοσιονομικών πλαισίων», «1. Τα κράτη μέλη δημιουργούν κατάλληλους μηχανισμούς συντονισμού μεταξύ των υποτομέων του δημοσίου, ώστε να εξασφαλίζεται συνολική και συνεκτική κάλυψη όλων των υποτομέων του δημοσίου στον δημοσιονομικό σχεδιασμό, στους ανά χώρα αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες και στην κατάρτιση των δημοσιονομικών προγνώσεων, καθώς και στον καθορισμό του πολυετούς σχεδιασμού, όπως προβλέπεται ιδίως στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. 2. Για να προωθηθεί η υποχρέωση δημοσιονομικής λογοδοσίας, καθορίζονται σαφώς οι δημοσιονομικές ευθύνες των δημόσιων αρχών στους διάφορους υποτομείς του δημοσίου». Στο προοίμιο δε της οδηγίας αυτής αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής: «(1) Είναι αναγκαίο να αξιοποιηθεί η πείρα που εκτήθη κατά την πρώτη δεκαετία λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις έχουν θέσει την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής σε

ολόκληρη την Ένωση αντιμετώπιη με νέες προκλήσεις και κατέδειξαν την ανάγκη ενίσχυσης της εθνικής αποδοχής και ενιαίων απαιτήσεων όσον αφορά τους κανόνες και τις διαδικασίες που διαμορφώνουν τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών. Συγκεκριμένα, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί τι πρέπει να πράττουν οι εθνικές αρχές για να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του πρωτοκόλλου αριθ. 12 σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), και ιδίως με το άρθρο 3». .... (4) Η διαθεσιμότητα δημοσιονομικών δεδομένων έχει καίρια σημασία για την ορθή λειτουργία του πλαισίου δημοσιονομικής εποπτείας στην Ένωση. Η τακτική διάθεση αξιόπιστων δημοσιονομικών δεδομένων εγκαίρως αποτελεί το βασικό στοιχείο της κατάλληλης παρακολούθησης στον σωστό χρόνο, πράγμα το οποίο, στη συνέχεια, παρέχει τη δυνατότητα για άμεσες ενέργειες, σε περίπτωση μη αναμενόμενων δημοσιονομικών εξελίξεων. Στοιχείο καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της ποιότητας των δημοσιονομικών δεδομένων είναι η διαφάνεια, η οποία πρέπει να συνεπάγεται τακτική δημοσίευση των δεδομένων αυτών. ... (6) Οι ορισμοί των όρων "δημόσιος και δημοσιονομικός", "έλλειμμα" και "επένδυση" προσδιορίζονται στο πρωτόκολλο αριθ. 12 σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, με παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Οικονομικών Λογαριασμών (ΕΣΟΛ), το οποίο

πρ ΟΤΑ ση

αντικαταστάθηκε από το ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Κοινότητας, όπως θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2223/96 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 1996, περί του ευρωπαϊκού συστήματος εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Κοινότητας, (ΕΣΟΛ 95). ... (23) Οι διατάξεις του πλαισίου δημοσιονομικής εποπτείας, που προβλέπεται στη ΣΛΕΕ, και ιδίως το σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ισχύουν για το δημόσιο στο σύνολό του που περιλαμβάνει τους υποτομείς «κεντρική διοίκηση», «διοίκηση ομόσπονδων κρατιδίων», «τοπική αυτοδιοίκηση» και «οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης», όπως ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2223/96. (24) Σημαντικός αριθμός κρατών μελών έχουν προβεί σε αξιοσημείωτη δημοσιονομική αποκέντρωση, με μεταβίβαση δημοσιονομικών εξουσιών σε υποεθνικό επίπεδο. Ο ρόλος των εν λόγω υποεθνικών κυβερνήσεων στη διασφάλιση της τήρησης του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης έχει ήδη αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό, θα πρέπει δε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη δέουσα υπαγωγή όλων των υποτομικών του δημοσίου στο πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των διαδικασιών που προβλέπονται στα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια, ιδίως, αλλά όχι αποκλειστικά, στα προαναφερθέντα κράτη μέλη. (25) Για να προωθήσουν αποτελεσματικά τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, τα δημοσιονομικά πλαίσια θα πρέπει να καλύπτουν συνολικά τα δημόσια οικονομικά. Για τον λόγο αυτό, θα

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής οι συναλλαγές των οργανισμών και ταμείων του δημοσίου που δεν αποτελούν μέρος των τακτικών προϋπολογισμών σε επίπεδο υποτομέα και οι οποίες έχουν άμεσο ή μεσοπρόθεσμο αντίκτυπο στις δημοσιονομικές θέσεις των κρατών μελών. Ο συνδυασμένος αντίκτυπός τους στα ισοζύγια γενικής κυβέρνησης και στο χρέος πρέπει να παρουσιάζεται στο πλαίσιο των ετήσιων δημοσιονομικών διαδικασιών και των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών σχεδίων. (26) ...». Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι οι διατάξεις του άρθρου 13 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ (σε συμμόρφωση προς τις οποίες θεσπίστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 24, 25 και 27 του ν. 4270/2014 περί Προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών υπουργείων, Προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών λοιπών φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως και Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ, αντιστοίχως) δεν θεσπίζουν υποχρέωση των κρατών μελών να προβούν σε δημοσιονομική αποκέντρωση, ούτε αποβλέπουν στην προστασία της υφιστάμενης σε κράτη μέλη δημοσιονομικής αποκεντρώσεως. Συνεπώς, είναι αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 και της προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως, με τις οποίες οι ΟΤΑ υποχρεούνται να μεταφέρουν τα ταμειακά τους διαθέσιμα σε λογαριασμό ταμειακής διαχειρίσεως στην Τράπεζα της Ελλάδος, αντίκεινται στο άρθρο 13 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ, διότι με τις ρυθμίσεις τους δεν διασφαλίζεται η προστατευόμενη από την

πρ ΟΤΑ ση

οδηγία αυτή δημοσιονομική αποκέντρωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως ως υποτομέων της Γενικής Κυβερνήσεως, καθ' όσον, αφ' ενός, ανατίθεται στον Υπουργό Οικονομικών η παρακολούθηση και ο προγραμματισμός των ταμειακών τους ροών και η διαχείριση των ταμειακών τους διαθεσίμων στην Τράπεζα της Ελλάδος, αφ' ετέρου δε, παρέχεται η δυνατότητα εισαγωγής εξαιρέσεων με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

21. Επειδή, στο άρθρο 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Οικονομικοί πόροι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης», ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1850/1989 (Α 114) με την επιφύλαξη ότι η Χώρα δεν αναλαμβάνει την υποχρέωση να δεσμευθεί με τις διατάξεις των άρθρων 5, 7 παρ. 2, 8 παρ. 2 και 10 παρ. 2 του Χάρτη, ορίζονται τα εξής: «1. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν δικαίωμα, στα πλαίσια της εθνικής οικονομικής πολιτικής, σε επαρκείς ίδιους πόρους τους οποίους μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. 2. Οι οικονομικοί πόροι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι ανάλογοι με τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα ή το νόμο. 3. Τουλάχιστον ένα μέρος των οικονομικών πόρων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να προέρχεται από τοπικούς φόρους και τέλη των οποίων το ύψος έχουν το δικαίωμα να ορίζουν, μέσα στα όρια του νόμου. 4. Τα

οικονομικά συστήματα επί των οποίων βασίζονται οι πόροι τους οποίους διαθέτουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι επαρκώς διαφοροποιημένης και εξελικτικής φύσεως ώστε να τους επιτρέπουν να ακολουθούν όσο είναι δυνατόν στην πράξη την πραγματική εξέλιξη του κόστους ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους. 5. Η προστασία των ασθενέστερων οικονομικά Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης απαιτεί την εφαρμογή διαδικασιών ίσης οικονομικής κατανομής ή ισοδύναμων μέτρων των οποίων σκοπός είναι η διόρθωση των συνεπειών της άνιση κατανομής των δυνητικών πόρων χρηματοδότησεως καθώς και των βαρών τα οποία επωμίζονται. Τέτοιες διαδικασίες ή τέτοια μέτρα δεν πρέπει να περιορίζουν την ελευθερία επιλογής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο δικό τους πεδίο αρμοδιότητας. 6. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να εκφράζουν τη γνώμη τους με κατάλληλο τρόπο, όσον αφορά στους τρόπους παροχής σ' αυτούς των ανακατανεμόμενων πόρων. 7. Στο μέτρο του δυνατού, οι επιχορηγήσεις που παρέχονται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν πρέπει να προορίζονται για τη χρηματοδότηση ειδικών σχεδίων. Η παροχή επιχορηγήσεων δεν πρέπει να θίγει τη θεμελιώδη ελευθερία της πολιτικής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο δικό τους πεδίο αρμοδιότητας. 8. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να έχουν, σύμφωνα με το νόμο, πρόσβαση στην εθνική αγορά κεφαλαίων, ώστε να χρηματοδοτούν τις επενδύσεις τους». Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι στους

πρ ΟΤΑ ση

οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως αναγνωρίζεται δικαίωμα σε ίδιους πόρους, επαρκείς και ανάλογους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, προερχόμενους, κατά ένα μέρος, από τοπικούς φόρους και τέλη, το ύψος των οποίων ορίζουν οι ίδιοι, σύμφωνα με τον νόμο. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται στο πλαίσιο της εθνικής οικονομικής πολιτικής και συνεπάγεται την ελευθερία χρήσεως των πόρων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Αυτά συνάγονται όχι μόνο από το γράμμα των ανωτέρω διατάξεων αλλά και από την αιτιολογική έκθεση του Χάρτη (Explanatory Report to the European Charter of Local Self-Government), στην οποία επεξηγείται ότι η ελευθερία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως κατά την διαχείριση των πόρων που τούς διατίθενται νοείται ως ελευθερία τους να καθορίζουν την προτεραιότητα των δαπανών στις οποίες αυτοί θα προβούν κατά την άσκηση του έργου τους. Συνεπώς, με τις διατάξεις αυτές δεν αναγνωρίζεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως ελευθερία ταμειακής διαχειρίσεως και είναι αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι με τις επίμαχες ρυθμίσεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 και της προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως παραβιάζεται το άρθρο 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

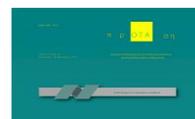
22. Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι η παράγραφος 16 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, με την οποία προβλέπεται η

καθαίρεση των μελών Δ.Σ. του Φορέα Γενικής Κυβερνήσεως, των εκτελεστικών του οργάνων και του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών του σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του Φορέα με τις διατάξεις των παραγράφων 10, 14 και 15 του άρθρου αυτού, καθώς και το άρθρο 13 παρ. 3 της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης, με την οποία προβλέπεται η επιβολή της ανωτέρω κυρώσεως σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του Φορέα με το χρονοδιάγραμμα μεταφοράς πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων, παραβιάζουν το άρθρο 102 παρ. 4 του Συντάγματος, διότι προβλέπουν την επιβολή της πειθαρχικής αυτής ποινής αγνοώντας τις εγγυήσεις της εν λόγω συνταγματικής διατάξεως προς τα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοικήσεως η οποία απαιτεί προηγούμενη σύμφωνη γνώμη συμβουλίου αποτελούμενου κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές.

23. Επειδή, οι διατάξεις του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 του ν. 4549/2018) επιβάλλουν τις αυτές υποχρεώσεις σε όλους, γενικώς, τους Φορείς Γενικής Κυβερνήσεως, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται (και, δη, ρητώς, σύμφωνα με την παράγραφο 10) οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως Α' και Β' βαθμού. Συνεπώς, η κατά την παράγραφο 16 του ως άνω άρθρου απειλή καθαιρέσεως, ως κυρώσεως λόγω μη συμμορφώσεως των φορέων Γενικής Κυβερνήσεως προς τις υποχρεώσεις αυτές, των μελών του

Διοικητικού Συμβουλίου του φορέα, των εκτελεστικών του οργάνων και του Προϊσταμένου των οικονομικών υπηρεσιών του, νοείται, κατά το μέρος που αφορά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, υπό τις εγγυήσεις του άρθρου 102 παρ. 4 του Συντάγματος. Επομένως, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014, δεν δύναται να επιβληθεί η εν λόγω κύρωση εις βάρος αιρετών οργάνων τοπικής αυτοδιοικήσεως χωρίς προηγουμένως να έχει αποφανθεί σχετικώς συλλογικό πειθαρχικό όργανο αποτελούμενο κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές. Με την ίδια δε έννοια, τόσο η διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 της οικ.2/6748/ΔΛΓΚ/21-1-2019 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, η οποία, όπως προεκτέθηκε, έπαυσε να ισχύει, παρέπεμπε στην κύρωση της παραγράφου 16 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014 λόγω μη συμμορφώσεως του Φορέα Γενικής Κυβερνήσεως με το χρονοδιάγραμμα μεταφοράς πλεοναζόντων ταμειακών διαθεσίμων, όσο και η διάταξη του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 8 της ήδη μόνης παραδεκτώς προσβαλλόμενης οικ.2/54366 /ΔΛΓΚ/1.7.2019 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών παραπέμπει στην κύρωση του άρθρου 69Α παρ. 16 του ν. 4270/2014 λόγω μη ολοκλήρωσεως της διαδικασίας αξιολογήσεως του ταμειακού προγραμματισμού με υπαιτιότητα του φορέα ή διατυπώσεως αρνητικής αξιολογήσεως εκ μέρους της ΓΔΟΥ, η οποία, πάντως, δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση

των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθ' όσον αυτοί δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα της πιλοτικής εφαρμογής για την υποβολή πινάκων ταμειακού προγραμματισμού. Κατ' ακολουθίαν τούτων, ο ως άνω προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος, ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης εκδοχής για την έννοια του άρθρου 69Α παρ. 16 του ν. 4270/2014, ανεξαρτήτως αν, στρεφόμενος κατά της μη ισχύουσας διατάξεως του άρθρου 13 παρ. 3 της οικ.2/6748/ ΔΛΓΚ/21-1-2019 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, μπορεί να θεωρηθεί ως παραδεκτώς στρεφόμενος κατά της διατάξεως του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 8 της μόνης παραδεκτώς προσβαλλόμενης οικ.2/ 54366/ ΔΛΓΚ/1.7.2019 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών.

24. Επειδή, συνεπώς, οι αβασίμως, κατά τα ανωτέρω, προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν, καθώς και η κρινόμενη αίτηση στο σύνολό της.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση.

....

Η Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος

Ε. Σάρπ

Η Γραμματέας

Ελ. Γκίκα

Β. Υποχρεωτικότητα εμβολιασμού για την εγγραφή στους δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς,

ΣτΕ 2387/ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εμβολιασμός. Πότε η σχετική παρέμβαση στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην ιδιωτική ζωή του ατόμου είναι συνταγματικώς ανεκτή. Οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1, παρ. 4 περ. ε και παρ. 9 του Πρότυπου Κανονισμού Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών απαγορεύουν την εγγραφή παιδιών για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα και προβλέπουν για την εγγραφή κάθε παιδιού την προσκόμιση του βιβλιαρίου υγείας του, από το οποίο να προκύπτει ο εμβολιασμός του σύμφωνα με το ισχύον Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. Εφόσον δεν προβάλλεται ότι ο εμβολιασμός των νηπίων για συγκεκριμένες ασθένειες δεν ερείδεται επί εγκύρων και τεκμηριωμένων επιστημονικών δεδομένων, ούτε προβάλλονται συγκεκριμένοι ισχυρισμοί σχετικά με την εξ αυτού στατιστική πιθανότητα εμφάνισης δυσανάλογου αριθμού σοβαρών παρενεργειών, αβάσιμα προβάλλεται παραβίαση των άρθρων 8 της ΕΣΔΑ και 4 παρ. 1 και 2, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος. Η παρεχόμενη στους παιδικούς σταθμούς προσχολική αγωγή δεν εντάσσεται στην υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν εμπίπτει στα άρθρα 16 παρ. 4 του Συντάγματος και 14 του Χάρτη Θεμελιωδών

Δικαιωμάτων της ΕΕ. Η εγγραφή νηπίου σε δημοτικό παιδικό σταθμό μπορεί να ανακληθεί, εφόσον διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει κάποια από τις προϋποθέσεις εγγραφής. Αιτιολογημένες οι προσβαλλόμενες πράξεις για τη διαγραφή των ανεμβολίαστων νηπίων, που εξεδόθησαν κατ' ενάσκηση δεσμίας αρμοδιότητας της Διοίκησης. Απορρίπτεται η αίτηση ακύρωσης.

2. Επειδή, με την υπό κρίση από 4.2.2020 αίτηση ζητείται η ακύρωση των ακόλουθων πράξεων του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας: α) της .../25.11.2019 πράξης του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας, με την οποία αποφασίσθηκε η απομάκρυνση των ανεμβολίαστων νηπίων και βρεφών από τους παιδικούς σταθμούς του Δήμου Δράμας, β) της .../5.12.2019 πράξης του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας, η οποία απευθύνθηκε προς τους γονείς των φιλοξενουμένων στους παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς του Δήμου βρεφών και νηπίων, προκειμένου να ενημερωθούν οι τελευταίοι ότι σε συνέχεια της πρώτης προσβαλλομένης .../2019 πράξης του Δ.Σ., το Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας θα προβεί στη διακοπή της φιλοξενίας των πλήρως ανεμβολίαστων παιδιών και στην εκ νέου σύσταση προς τους γονείς ότι οφείλουν να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα εμβολιασμών των παιδιών τους, γ) της .../10.12.2019 πράξης του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας, με την οποία ενημερώθηκε ο πρώτος αιτών για

την έκδοση της πρώτης προσβαλλομένης .../2019 απόφασης, καθώς και για το ότι τα ανεμβολίαστα παιδιά θα απομακρύνονταν σταδιακά από τους δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς από τις 7.1.2020, και δ) της .../14.1.2020 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας, με την οποία αποφασίσθηκε η διαγραφή τεσσάρων ανεμβολίαστων νηπίων από τους παιδικούς σταθμούς του Δήμου με την αιτιολογία ότι οι γονείς αυτών δεν συμμορφώθηκαν στις επανειλημμένες υποδείξεις της παιδιάτρου των παιδικών σταθμών και δεν προτίθενται να ξεκινήσουν το πρόγραμμα των εμβολιασμών.

3. Επειδή, η υπόθεση εισάγεται προς εκδίκαση στο Τμήμα υπό επταμελή σύνθεση κατόπιν της από 17.2.2020 πράξεως της Προέδρου του Δ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παρ. 5 του π.δ/τος 18/1989 λόγω σπουδαιότητας.

4. Επειδή, με την 164/2011 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δράμας (591Β'/14.4.2011), η οποία ελήφθη κατ' επίκληση των άρθρων 1, 102 και 103 του ν. 3852/2010 (Α' 87), συνεστήθη νέο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Νομικό Πρόσωπο Δήμου Δράμας», στο οποίο συγχωνεύθηκαν τα υφιστάμενα κατά τον χρόνο εκείνο ν.π.δ.δ. που λειτουργούσαν υπό την εποπτεία του Ο.Τ.Α. Δήμου Δράμας, μεταξύ των οποίων και το κέντρο προσχολικής αγωγής και φροντίδας οικογένειας Δήμου Δράμας. Στις ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

αρμοδιότητες του νέου ν.π.δ.δ. συμπεριλαμβάνονται εκτός των άλλων η υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής, νηπιακής, παιδικής και τρίτης ηλικίας, η λειτουργία βρεφονηπιακών - παιδικών σταθμών και κέντρων φροντίδας οικογένειας για την καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία βρεφών, νηπίων και παιδιών. Το νομικό αυτό πρόσωπο διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και τον Πρόεδρο αυτού. Ενόψει των ανωτέρω και δεδομένου ότι με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η ακύρωση πράξεων οργάνων του ν.π.δ.δ. Δήμου Δράμας, ο Ο.Τ.Α. Δήμος Δράμας δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, όπως βασίμως προβάλλεται με το από 9.3.2020 υπόμνημα των καθ' ών, και η υπό κρίση αίτηση είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, καθ' ό μέρος στρέφεται κατά του Ο.Τ.Α. Δήμος Δράμας.

5. Επειδή, απαραδέκτως προσβάλλονται οι υπ' αριθμ. ..../ 5.12.2019 και ..../10.12.2019 πράξεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας (δεύτερη και τρίτη εκ των προσβαλλόμενων πράξεων), οι οποίες αποτελούν ενημερωτικά έγγραφα και στερούνται εκτελεστότητας.

6. Επειδή, στο άρθρο 2 του ν. 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Α' 167) ορίζεται ότι: «1. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται, στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά
πρ ΟΤΑ ση

σχολεία. Τα νηπιαγωγεία μπορούν να εντάσσονται και σε κέντρα, στα οποία λειτουργούν μαζί με κρατικούς παιδικούς σταθμούς (παιδικά κέντρα). 2... 3. Η φοίτηση είναι υποχρεωτική στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο εφόσον ο μαθητής δεν έχει υπερβεί το 16ο έτος της ηλικίας του. Όποιος έχει την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου και παραλείπει την εγγραφή ή την εποπτεία του ως προς τη φοίτηση τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα. (όπως το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 33 παρ. 3 του ν. 4521/2018, Α' 38) ...».

7. Επειδή, στο άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 4147/2013 (Α' 98) ορίζεται ότι: «Στο τέλος της παρ.14 του άρθρου 19 του ν. 4071/ 2012 (Α' 16) προστίθενται νέα εδάφια ως εξής: «Με απόφαση των δημοτικών συμβουλίων, καθορίζεται ο κανονισμός λειτουργίας των δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, με βάση πρότυπο κανονισμό λειτουργίας, ο οποίος εκδίδεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, ύστερα από γνώμη της ΚΕΔΕ, της ΠΟΕ ΟΤΑ και της ΠΟΠ ΟΤΑ και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Μέχρι τη σύνταξη νέων κανονισμών λειτουργίας, οι δημοτικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί εξακολουθούν να λειτουργούν με τους υφιστάμενους κανονισμούς. ...». Κατ' εφαρμογή της εξουσιοδοτικής αυτής διάταξης εκδόθηκε κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης υπ' αριθμ. 41087/29.11.2017, με την οποία εγκρίθηκε ο «Πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών» (Β' 4249/05.12.2017). Στον πρότυπο αυτό κανονισμό ορίζονται τα ακόλουθα: άρθρο 1 «Έκταση Εφαρμογής Πρότυπου Κανονισμού 1. Ο παρών Πρότυπος Κανονισμός αποτελεί το πλαίσιο λειτουργίας των δημοτικών Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών που λειτουργούν εντός νομικών προσώπων των δήμων ή ως υπηρεσία του Δήμου. 2. Τα οικεία Δημοτικά Συμβούλια εκδίδουν Κανονισμούς Λειτουργίας, οι οποίοι δεν αντίκεινται στις ρυθμίσεις του παρόντος που αποτελούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις λειτουργίας των δημοτικών Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών σταθμών», άρθρο 3 «Δικαίωμα Εγγραφής και Εγγραφή Παιδιών 1. α. Δικαίωμα εγγραφής στους δημοτικούς Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς έχουν όλα τα παιδιά, σύμφωνα με τις ειδικές προβλέψεις του παρόντος άρθρου, απαγορευμένης απολύτως της εγγραφής παιδιών, εφόσον και για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα. Παιδιά που πάσχουν από σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες εγγράφονται στο Σταθμό, εφόσον βεβαιώνεται με γνωμάτευση ιατρού κατάλληλης ειδικότητας ότι αυτό μπορεί να είναι ωφέλιμο για το παιδί και ότι έχει τη δυνατότητα ένταξης σε πλαίσιο λειτουργίας Παιδικού Σταθμού. ... 4. Για την εγγραφή των παιδιών στους Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς προσκομίζονται τα εξής δικαιολογητικά: ... ε) Βεβαίωση υγείας

πρ ΟΤΑ ση

του παιδιού συμπληρωμένη και υπογεγραμμένη από Παιδιάτρο, καθώς και αντίγραφο του βιβλιαρίου υγείας του με τα εμβόλια που προβλέπονται κάθε φορά ανάλογα με την ηλικία του παιδιού. Επίσης, αποτελέσματα φυματινοαντίδρασης Mantoux, όπως κάθε φορά προβλέπεται από το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. ... 6. Για την επανεγγραφή απαιτούνται τα δικαιολογητικά της παρ. 4. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν μεταβολές στην οικογενειακή κατάσταση, αντί των υπό στοιχείο β. δικαιολογητικών, απαιτείται υπεύθυνη δήλωση των γονέων που βεβαιώνει τη μη μεταβολή. ... 9. Το Διοικητικό Συμβούλιο του νομικού προσώπου ή το Δημοτικό Συμβούλιο, στην περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου, μπορεί να αποφασίζει για εξαιρετικούς λόγους που αφορούν παιδιά ευάλωτων και ευπαθών ομάδων, για την εγγραφή τους με ελλιπή δικαιολογητικά, εφόσον αυτά είναι αδύνατον να προσκομισθούν. Εξαιρούνται οι ιατρικές βεβαιώσεις, με τις οποίες πιστοποιείται η υγεία και ο εμβολιασμός των παιδιών», άρθρο 4 «Διακοπή Φιλοξενίας 1. Η διακοπή της φιλοξενίας των παιδιών από τους δημοτικούς Παιδικούς, Βρεφικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς ενεργείται πάντοτε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του νομικού προσώπου ή του Δημοτικού Συμβουλίου, στην περίπτωση που ο Σταθμός λειτουργεί ως υπηρεσία του Δήμου: α) Όταν το ζητήσουν με αίτησή τους οι γονείς ή οι κηδεμόνες των παιδιών. β) Όταν εμφανιστούν σοβαρά προβλήματα στη συμπεριφορά ή την υγεία των παιδιών που

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από το Σταθμό, μετά από προηγούμενη επικοινωνία με τους γονείς και κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού. γ) Όταν κατ' εξακολούθηση και παρά τις σχετικές έγγραφες ειδοποιήσεις προς τους γονείς των παιδιών, αυτοί δεν συμμορφώνονται με το πρόγραμμα και τους όρους λειτουργίας του Σταθμού. ...», άρθρο 9 «ιατρική παρακολούθηση 1. Η παρακολούθηση της υγείας των παιδιών, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο Σταθμό, αποτελεί υποχρέωση του φορέα στον οποίο ανήκει ο Σταθμός και ενεργείται από παιδίατρο, ο οποίος επισκέπτεται το Σταθμό ανά 15 ημέρες. 2. Για κάθε παιδί τηρείται Φάκελος Υγείας, ο οποίος ενημερώνεται από τον παιδίατρο που παρακολουθεί το παιδί εντός του Σταθμού και συνοδεύει το παιδί σε όλο το διάστημα της φιλοξενίας του στον Σταθμό. ...», άρθρο 17 «Τελικές Διατάξεις- Έναρξη Ισχύος 1. Κάθε θέμα που αναφέρεται στη λειτουργία των Παιδικών, Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών και δεν περιλαμβάνεται στον παρόντα Κανονισμό, ρυθμίζεται με την έκδοση απόφασης του αρμόδιου οργάνου Διοίκησης. 2. Ο παρών Κανονισμός εφαρμόζεται μέχρι την έκδοση Κανονισμού Λειτουργίας από τα οικεία δημοτικά συμβούλια. ...».

8. Επειδή, με την 21/2018 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας και εν συνεχεία με την 124/2018 (πρακτικό της 5ης/21.3.2018) απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δράμας εγκρίθηκε Κανονισμός

Λειτουργίας των Παιδικών - Βρεφικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών του Νομικού Προσώπου Δήμου Δράμας, ο οποίος περιλαμβάνει ρυθμίσεις αντίστοιχες με αυτές του Πρότυπου Κανονισμού (βλ. ιδίως άρθρο 3 παρ.4 περ. ε, το οποίο προβλέπει την υποβολή βεβαίωσης υγείας και του βιβλιαρίου υγείας του παιδιού ως δικαιολογητικό για την εγγραφή του). Όμως, η κανονιστική αυτή πράξη δεν απέκτησε νόμιμη υπόσταση, διότι δεν δημοσιεύθηκε με τη διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 79 παρ. 4 και 284 παρ. 2 του ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 114) και από τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 1 περ. β του ν. 3469/2006 «Εθνικό Τυπογραφείο, Εφημερίς της Κυβερνήσεως κ.λπ.» (Α' 131), αφού από τα στοιχεία του φακέλου και δη από το με ημερομηνία 22.3.2018 αποδεικτικό με τίτλο «Αποδεικτικό δημοσίευσης των θεμάτων που συζητήθηκαν από το Δημοτικό Συμβούλιο στην συνεδρίαση 5η/21.3.2018», δεν προκύπτει ότι το πλήρες κείμενο αυτής δημοσιεύθηκε στο δημοτικό κατάστημα (βλ. ΣΤΕ 2342/2013, 1508/2013).

9. Επειδή, στο άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 1579/1985 «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (Α' 217) ορίζεται ότι: «Για τη μελέτη ειδικών θεμάτων ή προβλημάτων μπορούν να συγκροτούνται με αποφάσεις του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επιτροπές ή ομάδες εργασίας ή αξιολόγησης από ειδικούς

επιστήμονες και στελέχη του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ. καθώς και από ιδιώτες. ...». Περαιτέρω, ο ισχύων κατά τον χρόνο έκδοσης των προσβαλλομένων αποφάσεων ν. 3370/2005 «Οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και λοιπές διατάξεις» (Α' 176) όριζε τα ακόλουθα: άρθρο 1 «Η δημόσια υγεία είναι επένδυση για τη διατήρηση και βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας. Ως δημόσια υγεία ορίζεται το σύνολο των οργανωμένων δραστηριοτήτων της πολιτείας και της κοινωνίας, που είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες και αποβλέπουν στην πρόληψη νοσημάτων, στην προστασία και την προαγωγή της υγείας του πληθυσμού, στην αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. ...», άρθρο 3 «Η δημόσια υγεία περιλαμβάνει ευρύτερες λειτουργίες και δράσεις, οι κυριότερες των οποίων είναι: (α) Η παρακολούθηση και εκτίμηση της υγείας του πληθυσμού και των βιολογικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων που την επηρεάζουν. (β) Η προστασία και προαγωγή της υγείας και η πρόληψη των νοσημάτων. (γ) Ο έλεγχος και η αποτελεσματική διαχείριση των λοιμωδών νοσημάτων και των άλλων νοσημάτων υψηλού κινδύνου και επιπολασμού. (δ) Η προάσπιση των αναγκών υγείας των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. ...», άρθρο 4 «1. Οι δράσεις δημόσιας υγείας ασκούνται από την κεντρική και την περιφερειακή διοίκηση, την αυτοδιοίκηση, τις μονάδες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, στην κοινότητα και στους χώρους ομαδικής

πρ ΟΤΑ ση

διαβίωσης και εργασίας και, γενικά, σε κάθε χώρο κοινωνικής δραστηριότητας. Οι παρεμβάσεις της δημόσιας υγείας είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες και ασκούνται με βάση τους κανόνες της βιοηθικής και της ιατρικής δεοντολογίας. 2. Για τη διενέργεια μαζικών προληπτικών ιατρικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των εμβολιασμών, σε μετακινούμενους πληθυσμούς και ευπαθείς ομάδες, απαιτείται απόφαση έγκρισης του Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας. Με την εν λόγω απόφαση εγκρίνεται κατ' ελάχιστο ο αριθμός των προσώπων, στα οποία αφορά η διενέργεια των πράξεων αυτών, ο αριθμός και το είδος των φαρμακευτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των εμβολίων, του ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, καθώς και ο τόπος και ο χρόνος που θα διενεργηθούν. ... Οι προαναφερόμενες πράξεις διενεργούνται πάντοτε από επαγγελματίες υγείας, που έχουν εκ του νόμου τη δυνατότητα της διενέργειάς τους, σύμφωνα με τους κανόνες της δεοντολογίας και τον προγραμματισμό της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών ή του Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Υγείας. ...» (όπως το άρθρο 4 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 160 παρ. 5 του ν. 4600/2019, Α' 43/9.3.2019). Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 9 (όπως και του άρθρου 11) του ως άνω ν. 3370/2005 καταργήθηκαν με το άρθρο 16 του ν. 4675/2020 «Πρόληψη, προστασία και προαγωγή της υγείας - ανάπτυξη των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και άλλες διατάξεις» (Α' 54/11.3.2020) από τη δημοσίευση του νόμου αυτού. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 του εν λόγω ν. 4675/2020

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

«Το Εθνικό Πρόγραμμα ΎΣΠΥΡΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ` αποτελείται από τα ακόλουθα επιμέρους προγράμματα δημόσιας υγείας προς όφελος της υγείας των πολιτών: Α) Σε επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης τα προγράμματα αυτά είναι: ... iii) Το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών (ΕΠΕΜΒ), το οποίο απευθύνεται σε ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, παιδιά, ανηλίκους και ενήλικους, μετακινούμενους πληθυσμούς και πληθυσμούς που βρίσκονται σε κίνδυνο, και περιλαμβάνει τα προγράμματα εμβολιασμών όλων των ανωτέρω. α) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας προσδιορίζεται η κάθε επιμέρους αναλαμβανόμενη δράση διεύρυνσης ή επικαιροποίησης του Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών υπέρ της υγείας των πολιτών με την καθιέρωση των ενδεδειγμένων επιστημονικά εμβολίων, όπως εξειδικεύονται ανά νόσημα, ηλικία και φύλο, ορίζονται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις συμμετοχής των πολιτών στο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών, ο τρόπος εγγραφής και η διαδικασία συμμετοχής τους, υποδεικνύονται οι φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, που συμπράττουν στην υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης και ορίζεται η διαδικασία επικαιροποίησης του προγράμματος, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. β) Σε περιπτώσεις εμφάνισης κινδύνου διάδοσης μεταδοτικού νοσήματος, που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, μπορεί να επιβάλλεται, με απόφαση του Υπουργού Υγείας, μετά από γνώμη της ΕΕΔΥ, υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού με σκοπό την αποτροπή της

πρ ΟΤΑ ση

διάδοσης της νόσου. Με την ανωτέρω απόφαση ορίζονται η ομάδα του πληθυσμού ως προς την οποία καθίσταται υποχρεωτικός ο εμβολιασμός με καθορισμένο εμβόλιο, η τυχόν καθορισμένη περιοχή υπαγωγής στην υποχρεωτικότητα, το χρονικό διάστημα ισχύος της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού, το οποίο πρέπει πάντοτε να αποφασίζεται ως έκτακτο και προσωρινό μέτρο προστασίας της δημόσιας υγείας για συγκεκριμένη ομάδα του πληθυσμού, η ρύθμιση της διαδικασίας του εμβολιασμού και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. ...». Τέλος, η κατ' επίκληση του άρθρου 8 παρ. 2 του ν. 1579/1985 συγκροτούμενη Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών κατήρτισε, εκτός των άλλων, το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων για το έτος 2019, το οποίο πέραν των πινάκων, στους οποίους καταγράφονται τα χορηγούμενα εμβόλια, οι ηλικίες των παιδιών και εφήβων και τα διαστήματα μεταξύ των οριζόμενων δόσεων, περιλαμβάνει και αναλυτικές επεξηγήσεις σχετικά με τα χορηγούμενα εμβόλια και τα σχήματα αυτών, με την ηλικία παιδιών και εφήβων, στους οποίους χορηγούνται τα εμβόλια, με τις ασθένειες που αυτά αφορούν, με τις χορηγούμενες δόσεις και με τις ευπαθείς ομάδες (βλ. υπ' αρ. Δ1α/Γ.Π. οικ.48177/25.6.2019 πράξη του Υπουργού Υγείας).

10. Επειδή, με την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 13 παρ. 2 του ν. 4147/2013, καθ' ό μέρος αυτή προβλέπει τη θέσπιση Πρότυπου Κανονισμού Λειτουργίας των δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών

σταθμών, καθιερώνεται ρυθμιστική επέμβαση του κράτους, η οποία δια του καθορισμού όρων λειτουργίας των δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, αποβλέπει στην διασφάλιση της παροχής κατάλληλης προσχολικής αγωγής. Στους εν λόγω όρους λειτουργίας περιλαμβάνονται και οι κανόνες σχετικά με την εγγραφή των παιδιών στους δημοτικούς παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, κανόνες οι οποίοι, εκτός των άλλων σκοπών δημοσίου συμφέροντος που υπηρετούν, αποσκοπούν και στην προστασία της υγείας των παιδιών που εγγράφονται σε αυτούς. Στο πλαίσιο αυτό οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1, παρ. 4 περ. ε και παρ. 9 του Πρότυπου Κανονισμού Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών απαγορεύουν την εγγραφή παιδιών για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα και προβλέπουν για την εγγραφή κάθε παιδιού την προσκόμιση του βιβλιαρίου υγείας του, από το οποίο να προκύπτει ο εμβολιασμός του σύμφωνα με το ισχύον Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. Οι ανωτέρω διατάξεις του Πρότυπου Κανονισμού Λειτουργίας των δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών ενσωματώνουν, καθιστώντας τη συμμόρφωση προς αυτό προϋπόθεση εγγραφής στους εν λόγω σταθμούς, το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων, το οποίο, εγκριθέν από τον Υπουργό Υγείας διαβιβάσθηκε και κοινοποιήθηκε στους ενδιαφερομένους φορείς με την προμνημονευθείσα υπ' αρ. Δ1α/Γ.Π.οικ.48177 /25.6.2019 πράξη του.

πρ ΟΤΑ ση

11. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι με την 76/1.8.2019 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας αποφασίσθηκε, εκτός των άλλων, η εγγραφή σαράντα (40) νηπίων στον Γ' παιδικό σταθμό του Ν.Π.Δ.Δ., μεταξύ των οποίων και της κόρης των αιτούντων. Το εν λόγω νήπιο είχε εγγραφεί στον παιδικό σταθμό ήδη κατά το προηγούμενο σχολικό έτος, και δη από 27.3.2019, όπως ιστορείται στην κρινόμενη αίτηση, και στην από 24.5.2019 Βεβαίωση υγείας νηπίων που υπογράφει ο παιδίατρος ..... στο ερώτημα «Πλήρως εμβολιασμένο» δίδεται αρνητική απάντηση («ΟΧΙ») και σημειώνεται ότι «προς το παρόν σταμάτησε εμβολιασμούς». Στην δε από 22.10.2019 ατομική κάρτα υγείας φιλοξενουμένου παιδιού, που υπογράφει η συμβεβλημένη με το Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας παιδίατρος ....., στο σημείο που πρέπει να συμπληρωθεί η «εμβολιαστική κάλυψη» του παιδιού σημειώνεται «ανεμβολίαστη». Εν συνέχεια, εκδόθηκε η πρώτη προσβαλλομένη πράξη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΝΠΔΔ Δήμου Δράμας υπ' αρ. .... /25.11.2019, με την οποία αποφασίσθηκε η απομάκρυνση των ανεμβολίαστων νηπίων και βρεφών από τους παιδικούς σταθμούς του Δήμου. Με το ..... /5.12.2019 έγγραφο του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας προς τους γονείς των φιλοξενουμένων στους παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς του Δήμου παιδιών, αφού μνημονεύεται ότι «στις περιπτώσεις των πλήρως ανεμβολίαστων

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

παιδιών ή ελλιπώς εμβολιασμένων έγινε γραπτή σύσταση από την παιδιάτρο ώστε οι γονείς να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες. ...», ορίζεται ότι: «... θα πρέπει να προβούμε στην διακοπή φιλοξενίας των πλήρως ανεμβολίαστων παιδιών και στην εκ νέου σύσταση προς τους γονείς, οι οποίοι οφείλουν να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα των εμβολιασμών των παιδιών τους, ώστε να διασφαλίσουμε την πρόληψη της δημόσιας υγείας των παιδιών σε επίπεδο κοινότητας». Ακολούθως, με το ...../10.12.2019 έγγραφο του ιδίου Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του ΝΠΔΔ Δήμος Δράμας ενημερώθηκαν οι ενδιαφερόμενοι γονείς ότι: «... το Διοικητικό Συμβούλιο προέβει[η] στη λήψη της υπ' αριθμ. ..../25.11.2019 απόφασης, σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να διακοπεί η φιλοξενία του παιδιού σας ... από την δύναμη του Γ' Παιδικού Σταθμού, διότι δεν προβήκατε στον εμβολιασμό του παιδιού σας. Προκειμένου να γίνει σταδιακά η απομάκρυνση των ανεμβολίαστων παιδιών, η απόφαση θα ισχύσει από 7.1.2020». Τέλος, με την ..../14.1.2020 πράξη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. Δήμου Δράμας αποφασίσθηκε η διαγραφή τεσσάρων ανεμβολίαστων νηπίων από τέσσερις αντιστοίχως παιδικούς σταθμούς του Δήμου με την αιτιολογία ότι: «.. [οι γονείς αυτών] δεν συμμορφώθηκαν στις επανειλημμένες υποδείξεις της συμβεβλημένης παιδιάτρο και δεν προτίθενται να ξεκινήσουν το πρόγραμμα των εμβολιασμών, το οποίο θεωρείται απαραίτητο, προκειμένου να διασφαλισθεί η υγεία των υπόλοιπων φιλοξενουμένων νηπίων ...». Περαιτέρω,

πρ ΟΤΑ ση

όπως ιστορείται στην κρινόμενη αίτηση, η κόρη των αιτούντων έχει λάβει 3 δόσεις των εμβολίων ηπατίτιδας Β', διφθερίτιδας, τετάνου και πνευμονιόκοκκου. Τούτο προκύπτει και από την με ημερομηνία 26.2.2020 ιατρική γνωμάτευση της παιδιάτρο του δημοτικού παιδικού σταθμού, την οποία επικαλείται και προσκομίζει το Ν.Π.Δ.Δ. Δήμος Δράμας, στην οποία αναφέρεται ότι η κόρη των αιτούντων έχει λάβει τρεις δόσεις των εμβολίων διφθερίτιδας, τετάνου, ακυτταρικού κοκκύτη, αιμόφιλου, influenza τύπου b, αδρανοποιημένου πολυομυελίτιδας και ηπατίτιδας Β, καθώς και δεκατριδύναμο συζευγμένο εμβόλιο πνευμονιόκοκκου, με την επισήμανση όμως ότι για την ηλικία του εν λόγω νηπίου προβλέπεται σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών η ολοκλήρωση τεσσάρων δόσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με την προαναφερθείσα από 26.2.2020 ιατρική γνωμάτευση το νήπιο δεν έχει λάβει καμία δόση από τα εμβόλια μηνιγγιτιδόκοκκου, ιλαράς- παρωτίτιδας - ερυθράς, ανεμοβλογιάς, ηπατίτιδας Α' και ροταϊού, τα οποία θα έπρεπε να έχουν χορηγηθεί σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών.

12. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι με τις προσβαλλόμενες πράξεις παραβιάζονται σε βάρος των αιτούντων και της ανήλικης κόρης τους η αρχή της ισότητας, το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην συμμετοχή στην κοινωνική ζωή της χώρας, η αρχή του κοινωνικού κράτους

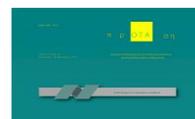

δικαίου και η αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτά κατοχυρώνονται στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, 5 παρ. 1 του Συντάγματος και 8 της ΕΣΔΑ και 25 παρ.1 του Συντάγματος. Τούτο διότι το παιδί των αιτούντων «τιμωρείται», επειδή δεν έχει δεχθεί δύο εκ των πλείστων εμβολίων που προβλέπει το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών, τυγχάνει διαφορετικής μεταχείρισης από τα συνομήλικα παιδιά και συμμαθητές της, χωρίς να υφίσταται λόγος προς τούτο, περιορίζεται ουσιωδώς η συμμετοχή της στην κοινωνική ζωή εν γένει, καθώς ο παιδικός σταθμός αποτελεί σημείο κοινωνικοποίησης και ανάπτυξης της προσωπικότητας των νηπίων και επιβάλλεται σε βάρος της ένα επαχθές μέτρο, το οποίο δεν είναι αναγκαίο, αφού το παιδί είναι υγιές, δεν συντρέχει περίπτωση πανδημίας και τα υπόλοιπα παιδιά που είναι εγγεγραμμένα στον παιδικό σταθμό έχουν λάβει τα προβλεπόμενα εμβόλια. Περαιτέρω, κατά τους ισχυρισμούς των αιτούντων ο εμβολιασμός δεν δύναται να έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, αλλά αποτελεί μόνον συνιστώμενη ιατρική πράξη, τόσο κατά τα οριζόμενα με το άρθρο 12 του ν. 3418/2005 «Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας» (Α` 287), όσο και σύμφωνα με τα υπ` αριθμ. ..../19.11.2004 και Δια/Γ.Π.οικ. ..../19.1.2018 έγγραφα της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας, ενόψει και της αδυναμίας της Διοικήσεως να εγγυηθεί ότι η χορήγηση ορισμένου εμβολίου δεν θα επιφέρει σοβαρή παρενέργεια στον εμβολιαζόμενο, αναφέρεται δε ως παράδειγμα προς

πρ ΟΤΑ ση

τεκμηρίωση των ισχυρισμών αυτών ότι το εμβόλιο για την ιλαρά, την παρωτίτιδα και την ερυθρά (MMR) ευθύνεται για σειρά σοβαρών ασθενειών, βλαβών ακόμα και για θανάτους. Προβάλλεται, τέλος, ότι τυχόν ρύθμιση περί υποχρεωτικού εμβολιασμού θα αντέκειτο στις διατάξεις του άρθρου 5 του Συντάγματος «σε συνδυασμό με τα άρθρα 8, 9 και 10 της ΕΣΔΑ περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, δικαιώματος σεβασμού της προσωπικής και οικογενειακής ζωής, της ελευθερίας σκέψης και συνείδησης και παραβίασης της ελευθερίας έκφρασης»

13. Επειδή, η μέριμνα για την δημόσια υγεία αποτελεί συνταγματική υποχρέωση του Κράτους, στο πλαίσιο της οποίας η Πολιτεία οφείλει, μεταξύ άλλων, να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη της διάδοσης και την καταπολέμηση μεταδοτικών ασθενειών, οι οποίες συνιστούν σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Στα μέτρα αυτά εντάσσεται και ο εμβολιασμός νηπίων και παιδιών, ο οποίος διενεργείται με σκοπό την προστασία της υγείας, συλλογικώς και ατομικώς, από τις ασθένειες καθώς και την βαθμιαία εξάλειψή τους. Το μέτρο του εμβολιασμού, καθ' εαυτό, συνιστά σοβαρή μεν παρέμβαση στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην ιδιωτική ζωή του ατόμου και δη στη σωματική και ψυχική ακεραιότητα αυτού, πλην όμως συνταγματικώς ανεκτή, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ότι προβλέπεται από ειδική νομοθεσία, υιοθετούσα πλήρως τα έγκυρα και

τεκμηριωμένα επιστημονικά, ιατρικά και επιδημιολογικά πορίσματα στον αντίστοιχο τομέα και β) ότι παρέχεται δυνατότητα εξαίρεσης από τον εμβολιασμό σε ειδικές ατομικές περιπτώσεις, για τις οποίες αυτός αντενδείκνυται (πρβ. ΕΔΔΑ απόφαση της 15.3.2012 Solomakhin κ. Ουκρανίας σκ. 33-39, Conseil Constitutionnel απόφαση 2015-458 QPC της 20.3.2015 σκ. 9-10, Conseil d'Etat απόφαση No 419242 της 6.5.2019 σκ.12). Η ως άνω παρέμβαση, εφόσον κρίνεται, σύμφωνα με τεκμηριωμένα επιστημονικά δεδομένα, αναγκαία και πρόσφορη για την προστασία της υγείας τόσο των ίδιων των εμβολιαζομένων όσο και τρίτων (λ.χ. βρεφών που δεν έχουν ακόμη εμβολιασθεί, ατόμων που δεν επιτρέπεται για ιατρικούς λόγους να εμβολιαστούν) δεν είναι δυσανάλογη για την επίτευξη του προμνημονευθέντος συνταγματικού δημοσίου σκοπού (πρβ. ΣτΕ 857/ 2019 σκ. 16, ΕΔΔΑ Memlica κ. Ελλάδος, απόφαση της 6.10.2015, σκ. 55, Seyit Baytere κ. Τουρκίας απόφαση της 12.3.2013 επί του παραδεκτού). Εξάλλου, η θέσπιση του επίμαχου μέτρου δεν παραβιάζει την αρχή της ισότητας, δεδομένου ότι σε εμβολιασμό υπόκεινται όλα ανεξαιρέτως τα νήπια και παιδιά, πλην εκείνων που τελούν ατομικώς σε ειδικές διαφορετικές συνθήκες, δεν επιτρέπεται δηλαδή για λόγους υγείας να εμβολιαστούν. Αντιθέτως, θα αντέκειτο στην αρχή της ισότητας η αξίωση προσώπου να μην εμβολιαστεί, επικαλούμενο ότι δεν διατρέχει ατομικό κίνδυνο, εφόσον διαβιώνει σε ασφαλές περιβάλλον οφειλόμενο στο γεγονός ότι τα άλλα πρόσωπα του περιβάλλοντός του έχουν εμβολιαστεί.

πρ ΟΤΑ ση

Άλλωστε, η εμφάνιση σε στατιστικώς πολύ μικρό αριθμό περιπτώσεων σοβαρών παρενεργειών ορισμένων εμβολίων δεν καθιστά συνταγματικώς ανεπίτρεπτη τη νομοθετική πρόβλεψη του εμβολιασμού νηπίων και παιδιών και είναι πάντως ανεκτή χάριν του δημοσίου συμφέροντος, υπό την αυτόνομη προϋπόθεση ότι οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις ερείδονται επί εγκύρων και τεκμηριωμένων επιστημονικών δεδομένων κατά τα προεκτεθέντα. Και τούτο, ανεξαρτήτως του ότι, ενδεχομένως και κατά τις περιστάσεις, δύναται να συντρέχει περίπτωση αποζημίωσης των παθόντων από τις παρενέργειες αυτές για ζημία προκληθείσα όχι από παράνομη αλλά από νόμιμη ενέργεια του Δημοσίου. Συνεπώς, δεδομένου ότι δεν προβάλλεται ότι ο εμβολιασμός των νηπίων για τις συγκεκριμένες ασθένειες δεν ερείδεται επί εγκύρων και τεκμηριωμένων επιστημονικών δεδομένων, ούτε προβάλλονται συγκεκριμένοι ισχυρισμοί σχετικά με την εξ αυτού στατιστική πιθανότητα εμφάνισης δυσανάλογου αριθμού σοβαρών παρενεργειών, οι παρατιθέμενοι ανωτέρω (βλ. σκ. 12) λόγοι ακυρώσεως περί παραβίασης του δικαιώματος στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην συμμετοχή στην κοινωνική ζωή της χώρας, του δικαιώματος σε προστασία της ιδιωτικής ζωής, της αρχής της ισότητας, της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου και της αρχής της αναλογικότητας, όπως αυτά κατοχυρώνονται στις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 του Συντάγματος και 8 της ΕΣΔΑ, 4 παρ. 1 και 2 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, καθ' ό δε μέρος γίνεται επίκληση των άρθρων 9 και 10 της ΕΣΔΑ οι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι προεχόντως ως όλως αορίστως προβαλλόμενοι.

14. Επειδή, προβάλλεται ότι με τις προσβαλλόμενες πράξεις παραβιάζεται το δικαίωμα των αιτούντων και της ανήλικης κόρης τους σε δωρεάν παιδεία, όπως αυτό κατοχυρώνεται από το άρθρο 16 παρ. 4 του Συντάγματος και από το άρθρο 14 παρ. 1 και 3 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Όμως, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 1566/1985 συνάγεται ότι η παρεχόμενη στους παιδικούς σταθμούς προσχολική αγωγή δεν εντάσσεται στην υποχρεωτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, κατ' ακολουθία, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος δωρεάν παιδείας για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 16 παρ. 4 του Συντάγματος. Επίσης, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 14 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η προσχολική αγωγή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής αυτών (πρβ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απόφαση επί του παραδεκτού της 17.1.1996 Sulak κ. Τουρκίας, ΕΔΔΑ απόφαση της 10.5.2001 Κύπρος κ. Τουρκίας σκ. 278, απόφαση της 10.11.2005 L. 'ahin κ. Τουρκίας σκ. 141, απόφαση της 7.2.2006 M. Eren κ. Τουρκίας σκ. 41) ούτε άλλωστε οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι ο εμβολιασμός αντιτίθεται σε σοβαρές θρησκευτικές, φιλοσοφικές ή

παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους (βλ. ΕΔΔΑ απόφαση της 18.12.1996 Βαλσάμης κ. Ελλάδος σκ.25-26). Κατ' ακολουθία ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

15. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εξεδόθη κατά παράβαση νόμου, διότι ο Πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών δεν προβλέπει λόγους και διαδικασία διαγραφής παιδιών, άλλως ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν είναι νομίμως αιτιολογημένες, εκδόθηκαν κατά παράβαση των κανόνων ανάκλησης των διοικητικών πράξεων και καθ' υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης. Και τούτο διότι, κατά τους ισχυρισμούς των αιτούντων, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου κίνδυνος και μάλιστα αρκούντως προσδιορισμένος για την υγεία των υπόλοιπων, εμβολιασμένων παιδιών, ενώ η Διοίκηση όφειλε να παραθέσει ιατρικά στοιχεία, προηγούμενα περιστατικά και στατιστικά στοιχεία, προκειμένου να τεκμηριώσει ότι από τον ελλιπή εμβολιασμό της κόρης τους δημιουργείται κίνδυνος για την υγεία των άλλων παιδιών που φιλοξενούνται στον ίδιο παιδικό σταθμό.

16. Επειδή, από τη γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία το αρμόδιο προς έκδοση διοικητικής πράξεως όργανο είναι, κατ' αρχήν, αρμόδιο να εκδώσει και την αντιθέτου προς αυτήν περιεχομένου πράξη, συνάγεται ότι η εγγραφή νηπίου σε δημοτικό παιδικό σταθμό μπορεί, κατ' αρχήν, να ανακληθεί (υπό την

έννοια της πρόωρης διακοπής της φιλοξενίας του νηπίου στον δημοτικό παιδικό σταθμό), εφόσον διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει κάποια από τις προϋποθέσεις εγγραφής (πρβ. ΣτΕ 1168/2017, 3370/2007). Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η κόρη των αιτούντων δεν έχει εμβολιαστεί με το σύνολο των προβλεπόμενων για την ηλικία της εμβολίων και δόσεων σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. Συνεπώς, οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένες, εξεδόθησαν δε κατ' ενάσκηση δεσμίας αρμοδιότητας της Διοίκησης, αφού διαπιστώθηκε ότι δεν συνέτρεχε μία εκ των προϋποθέσεων εγγραφής της κόρης των αιτούντων στον δημοτικό παιδικό σταθμό, και δεν χρειαζόταν για την πληρότητα της αιτιολογίας τους να διαλάβουν εξατομικευμένη κρίση σχετικά με τον κίνδυνο που προκαλείται για τα νήπια που φιλοξενούνται στον συγκεκριμένο παιδικό σταθμό. Επομένως, όλοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί των αιτούντων πρέπει να απορριφθούν.

17. Επειδή, ο προβαλλόμενος με το από 9.3.2020 υπόμνημα λόγος ακυρώσεως περί έκδοσης των προσβαλλομένων πράξεων κατά κατάχρηση εξουσίας είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος.

18. Επειδή, κατόπιν τούτων η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση.

...

Η Πρόεδρος του Δ' Τμήματος
Μ. Καραμανώφ

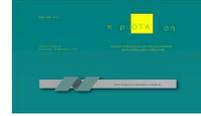
Η Γραμματέας του Δ' Τμήματος

Ι. Παπαχαραλάμπους

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑ

A. Πρόσληψη καθαριστριών στους Δήμους

B. Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων

Α. Πρόσληψη καθαριστριών στους δήμους

ΘΕΜΑ: Έγκριση πρόσληψης προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στους Δήμους της Χώρας για την κάλυψη αναγκών καθαριότητας σχολικών μονάδων

Εγκύκλιος 56982/ 30.7.2021 (ΑΔΑ: 9Ι4Υ46ΜΤΛ6-ΚΩΞ) του Υπουργείου Εσωτερικών

Σας ανακοινώνουμε ότι με την αριθμ. πρωτ. ΔΙΠΑΑΔ/Φ.ΕΓΚΡ./89/15294/30-7-2021 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 2 παρ. 1 της αριθμ. 33/2006 ΠΥΣ «Αναστολή διορισμών και προσλήψεων στο Δημόσιο Τομέα» (Α' 280') όπως ισχύει, κατόπιν των αιτημάτων των δήμων του πίνακα αποδεκτών εγκρίθηκε ο μέγιστος αριθμός των ωρών ημερήσιας απασχόλησης του προσλαμβανόμενου προσωπικού καθώς και ο μέγιστος αριθμός προσλαμβανόμενων ατόμων ανά Δήμο για το διδακτικό έτος 2021-2022, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Στην πρώτη στήλη του πίνακα αποτυπώνεται ο μέγιστος αριθμός ωρών ημερήσιας απασχόλησης ανά Δήμο, ο οποίος ισοδυναμεί με το μέγιστο αριθμό ατόμων ημερήσιας απασχόλησης τριών (3) ωρών που καταγράφεται στη δεύτερη στήλη και αποτελεί το μέγιστο επιτρεπόμενο αριθμό προσλαμβανόμενων

ατόμων. Ο Δήμος καθορίζει ελεύθερα τις ώρες ημερήσιας απασχόλησης των ατόμων που προσλαμβάνει, υπό την προϋπόθεση τήρησης των μέγιστων ορίων που αποτυπώνονται στις δύο (2) στήλες του πίνακα.

Σε περίπτωση που, τηρουμένου του ανώτατου αριθμού προσλαμβανόμενων ατόμων, επιλεγεί από ορισμένους Δήμους η αύξηση των ωρών ημερήσιας απασχόλησής τους πέραν του καθοριζόμενου μέγιστου αριθμού ανθρωποωρών ημερήσιας απασχόλησης, η προκαλούμενη δαπάνη καλύπτεται αποκλειστικά από ίδιους πόρους των Δήμων (ακολουθούν παραδείγματα).

Οι εγκρίσεις που σας χορηγούνται με την παρούσα ΠΥΣ, αφορούν τον καθαρισμό των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων και των μειονοτικών σχολείων. Για τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.) και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) θα εκδοθεί εγκριτική απόφαση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για την πρόσληψη του προσωπικού καθαριότητας στα Δ.Ι.Ε.Κ. και τα Σ.Δ.Ε., οι θέσεις θα καλυφθούν από τους τελικούς πίνακες κατάταξης επιτυχόντων-προσληπτέων, οι οποίοι θα προκύψουν από τις αντίστοιχες ανακοινώσεις των οικείων Δήμων για τις σχολικές μονάδες

Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης.

Πίνακας

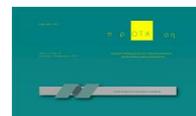
Η πρόσληψη του ανωτέρω προσωπικού θα γίνει σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αριθμ.55472/23-7-2021 Υπουργική Απόφαση «Διαδικασία και κριτήρια για την πρόσληψη προσωπικού καθαριότητας σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, των Δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.) και των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) της Χώρας από τους Δήμους με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου» (ΦΕΚ Β'3352), για χρονικό διάστημα ίσο με το διδακτικό έτος.

Επισημαίνεται ιδιαιτέρως ότι, αμελλητί θα πρέπει να προβείτε στην έκδοση ανακοίνωσης, σύμφωνα με το υπόδειγμα της προαναφερθείσας Υπουργικής Απόφασης, τηρώντας απαρέγκλιτα τις προθεσμίες που τίθενται στο άρθρο 2 αυτής προκειμένου το προσληφθέν, από τους τελικούς πίνακες προσωπικό να έχει ήδη αναλάβει υπηρεσία με την έναρξη του διδακτικού έτους.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Για την κάλυψη της δαπάνης μισθοδοσίας εξ' ολοκλήρου από τη χρηματοδότηση του Δήμου από το ΥΠ.ΕΣ. (υπολογιζόμενης με βάση το μέγιστο αριθμό ωρών ημερήσιας απασχόλησης και αποζημίωση ωριαίας απασχόλησης (ίσης με 7,32 ευρώ), ο μέγιστος αριθμός των ατόμων που προσλαμβάνονται από το Δήμο δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των ατόμων της δεύτερης στήλης του πίνακα και το σύνολο των ωρών απασχόλησής τους, το μέγιστο αριθμό ωρών της πρώτης στήλης (τηρούνται σωρευτικά και τα δύο ανώτατα όρια). Ο Δήμος καθορίζει ελεύθερα τις ώρες ημερήσιας απασχόλησης των ατόμων που προσλαμβάνει, υπό την προϋπόθεση τήρησης των μέγιστων αριθμών που αποτυπώνονται στις δύο (2) στήλες του πίνακα.

Παρέχεται ωστόσο ευχέρεια στο Δήμο, τηρουμένου του μέγιστου αριθμού προσλαμβανομένων ατόμων, να επιλέξει να αυξήσει τις συνολικές ώρες ημερήσιας απασχόλησης του προσλαμβανόμενου προσωπικού του, υπερβαίνοντας το μέγιστο αριθμό ανθρωποωρών ημερήσιας απασχόλησης της ΠΥΣ, αλλά στην περίπτωση αυτή η δαπάνη που προκαλείται λόγω της εν λόγω αύξησης θα πρέπει να καλυφθεί από ίδιους πόρους του Δήμου.

Παράδειγμα Α: Κάλυψη μισθοδοσίας εξ ολοκλήρου από χρηματοδότηση

Σε Δήμο για τον οποίο έχουν εγκριθεί 58 ώρες ως μέγιστος αριθμός ωρών ημερήσιας απασχόλησης και 19 άτομα ως μέγιστος αριθμός προσλαμβανόμενων ατόμων, παρατίθενται ενδεικτικά κάποιες

εναλλακτικές δυνατότητες που έχει ο φορέας να καθορίσει τον αριθμό ατόμων και τις ώρες απασχόλησής τους, χωρίς να απαιτηθεί αύξηση των συνολικών ωρών ημερήσιας εργασίας πέραν του μέγιστα καθοριζόμενου και άρα κάλυψη της επιπλέον δαπάνης από ίδιους πόρους.

ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΡΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΠΥΣ	ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΒΑΣΕΙ ΠΥΣ
58	19

Εναλλακτικές Περιπτώσεις	Αριθμός ατόμων πλήρους απασχόλησης (6,5 ώρες ημερησίως)	Αριθμός ατόμων 3ωρης ημερήσιας απασχόλησης	Αριθμός ατόμων 2ωρης ημερησιας απασχόλησης	Συνολικός αριθμός ημερησίων ανθρωπωρών	Συνολικός αριθμός ατόμων
A.	8	2	0	58	10
B.	7	2	3	57,5	12
Γ.	8	0	3	58	11
Δ.	0	19	0	57	19

Παράδειγμα Β : Κάλυψη μέρους της μισθοδοσίας από ίδιους πόρους

• Αύξηση των συνολικών ωρών ημερήσιας εργασίας των προσλαμβανόμενων ατόμων σε αριθμό μεγαλύτερο του μέγιστου αριθμού που καθορίζεται με την ΠΥΣ. Η αποζημίωση των επιπλέον ανθρωπωρών θα καλυφθεί από ίδιους πόρους.

• Τήρηση του μέγιστου αριθμού 96 προσλαμβανόμενων ατόμων της ΠΥΣ, καθώς δεν επιτρέπεται η υπέρβασή του.

ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΡΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΠΥΣ	ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΒΑΣΕΙ ΠΥΣ
287	96

Εναλλακτικές	Αριθμός ατόμων πλήρους απασχόλησης (6,5 ώρες)	Αριθμός ατόμων 4ωρης ημερήσιας απασχόλησης	Αριθμός ατόμων 2ωρης ημερήσιας απασχόλησης	Συνολικός αριθμός ημερήσιων ανθρωπών	Συνολικός αριθμός ατόμων	Αριθμός ωρών ημερήσιας απασχόλησης πέραν του μέγιστα καθοριζόμενου	Εκτιμώμενη ετήσια δαπάνη σε € προς κάλυψη από ιδίους πόρους (7,32€/ώρα, 250 ημέρες)
A.	28	27	0	290	55	3 (=290-287)	5.490
B.	28	32	10	330	70	43	78.690
Γ.	96	0	0	624	96	337	616.710

Για την υποβοήθησή σας κατά το καθορισμό του αριθμού των προσλαμβανόμενων ατόμων και των ωρών ημερήσιας απασχόλησής τους κατά τρόπο που να τηρούνται τα ορισθέντα με την ΠΥΣ επισυνάπτεται αρχείο xls με πίνακα, σε ειδικά πεδία του οποίου ελέγχεται το αποτέλεσμα των στοιχείων που καταχωρείτε, και σε περίπτωση κάλυψης μέρους της δαπάνης από ίδιους πόρους, υπολογίζεται αυτόματα, κατά προσέγγιση, η εκτιμώμενη ετήσια δαπάνη.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αριθμ. 55472/23-7-2021 (Β' 3352) Υπουργική Απόφαση «Διαδικασία και κριτήρια για την πρόσληψη προσωπικού καθαριότητας σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, των Δημόσιων Ινστιτούτων

Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.) και των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) της Χώρας από τους Δήμους με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου», με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής κατανέμονται οι εγκριθείσες ανθρωποώρες σε θέσεις προσωπικού μερικής ή/και πλήρους απασχόλησης και στη συνέχεια κάθε φορέας τοποθετεί το προσωπικό στα σχολεία μετά την έκδοση των τελικών πινάκων. Ενόψει των ορίων που τίθενται στην ΠΥΣ, με την απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής θα πρέπει να καθορίζεται ο αριθμός των προσλαμβανόμενων ατόμων με παράθεση των ωρών ημερήσιας απασχόλησής τους (από τον πολλαπλασιασμό των οποίων προκύπτει η κατανομή των εγκριθέντων ανθρωποωρών

ημερήσιας απασχόλησης) και σε περίπτωση κάλυψης δαπάνης από ίδιους πόρους, η εκτίμηση του ύψους της δαπάνης αυτής τόσο για το τρέχον έτος, όσο και για το έτος 2022.

Οι Δήμοι του πίνακα αποδεκτών θα πρέπει να μεριμνήσουν για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους, ώστε να αποτυπωθούν σε αυτόν οι ενδεδειγμένες εγγραφές που αντιστοιχούν στο 4μηνο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2021, με ανάλογες προβλέψεις κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού του επόμενου έτους. Ειδικότερες οδηγίες επί του συγκεκριμένου θέματος έχουν αναρτηθεί στην ενότητα «Συχνές Ερωτήσεις / Απαντήσεις» της ιστοσελίδας του Υπουργείου από την αρμόδια Διεύθυνση Οικονομικών Τ.Α (διαδρομή : <https://www.ypes.gr/faqs/?faqsTitle=&faqsCategory=3072&rtype=faqs&submit=>)

Τονίζεται ότι η διαδικασία αναμόρφωσης του προϋπολογισμού δεν κωλύει τη διαδικασία πρόσληψης του προσωπικού.

Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι στο άρθρο 57 του πρόσφατα ψηφισθέντος ν.4821/2021 «Εκσυγχρονισμός του Ελληνικού Κτηματολογίου, νέες ψηφιακές υπηρεσίες και ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης» προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι οι συναφθείσες συμβάσεις για τον καθαρισμό των σχολικών κτιρίων δεν υπάγονται στις διατάξεις του ν.4765/2021
πρ ΟΤΑ ση

(Α' 6) και δεν υπόκεινται στους περιορισμούς του άρθρου 6 του π.δ 164/2004, το δε χρονικό διάστημα που προβλέπεται στην παρ.1 του άρθρου 5 του π.δ 164/2004 (Α' 134) περιορίζεται στους δύο (2) μήνες.

Τέλος επισημαίνεται και πάλι ότι η διαδικασία θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί στις προβλεπόμενες από την ως άνω Υπουργική Απόφαση προθεσμίες προκειμένου το προσληφθέν, από τους τελικούς πίνακες, προσωπικό να έχει ήδη αναλάβει υπηρεσία με την έναρξη του διδακτικού έτους. Προς διευκόλυνσή σας, αποστέλλονται συνημμένα σε επεξεργάσιμη μορφή (αρχείο word) τα υποδείγματα που περιλαμβάνονται στην προαναφερθείσα αριθ. 55472/23-7-2021 (Β' 3352) Υπουργική Απόφαση (Ανακοίνωση ΣΟΧ, Παράρτημα με οδηγίες συμπλήρωσης της αίτησης και Αίτηση – Υπεύθυνη Δήλωση του υποψηφίου)

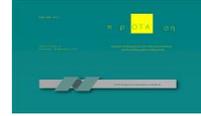
Το παρόν, μετά των συνημμένων του, μπορεί να αναζητηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου, στη διαδρομή ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ / ΑΝΑΡΤΗΘΕΝΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ / ΕΓΓΡΑΦΑ (<https://www.ypes.gr/eggrafa/>).

-ΒΟΗΘΕΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

-Παράρτημα με οδηγίες συμπλήρωσης της αίτησης

-Ανακοίνωση ΣΟΧ

ΙΟΥΛΙΟΣ- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

-Αίτηση

- Υπεύθυνη Δήλωση του υποψηφίου

Η Γενική Γραμματέας

Παρασκευή Χαραλαμπογιάννη

Β. Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.

ΘΕΜΑ: «Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων».

Εγκύκλιος 56738/ 30.7.2021 (ΑΔΑ: 6ΖΠΠ46ΜΤΛΚ-333) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

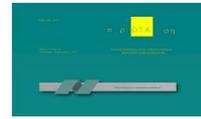
Για την προστασία των εργαζομένων ενόψει της πολυήμερης επικράτησης υψηλών θερμοκρασιών στη χώρα μας και την αποφυγή φαινομένων θερμικής καταπόνησης υπό συνθήκες καύσωνα, η δραστηριότητα των κατά τόπους υπηρεσιών Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του ΣΕΠΕ την περίοδο αυτή πρέπει να επικεντρώνεται σε εντατικούς ελέγχους εφαρμογής μέτρων που στοχεύουν στη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων. Άμεση δε ανταπόκριση πρέπει να υπάρχει στις περιπτώσεις σχετικών καταγγελιών εργαζομένων ή συλλογικών τους φορέων.

Οι παραπάνω έλεγχοι διενεργούνται σε όλους τους εργασιακούς

χώρους όπου αναμένεται ότι θα υπάρξει μεγαλύτερη θερμική καταπόνηση και προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στις υπαίθριες εργασίες (π.χ. σε οικοδομές, οδικά και άλλα τεχνικά έργα) και στις εργασίες σε στεγασμένους χώρους όπου λόγω της φύσης των παραγωγικών διαδικασιών μπορεί να υπάρχει επί πλέον θερμική καταπόνηση από υψηλές τιμές θερμοκρασίας-υγρασίας και ακτινοβολούμενη θερμότητα (π.χ. σε χυτήρια, μεταλλουργίες, βιομηχανίες πλαστικών, μαγειρεία κ.α.) και ιδίως στις χειρωνακτικές εργασίες (π.χ. μεταφορά βαρέων αντικειμένων, οικοδομικών υλικών).

Κατά τους ελέγχους, οι εργοδότες πρέπει να ενημερώνονται για τις επιπτώσεις στην υγεία (θερμική εξάντληση, θερμοπληξία κ.ά.) που εγκυμονούν οι υψηλές θερμοκρασίες και οι συνθήκες καύσωνα για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων – ιδιαίτερα εκείνων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου. Η ένταξη των εργαζομένων στις παραπάνω ομάδες θα γίνεται από τον Ιατρό Εργασίας της επιχείρησης και, όπου δεν προβλέπεται η απασχόληση Ιατρού Εργασίας, με ιατρική βεβαίωση που θα προσκομίζει ο ίδιος ο εργαζόμενος.

Επιπλέον, πρέπει να υποδεικνύονται στους εργοδότες τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, σε περίπτωση δε μη

συμμόρφωσης να επιβάλλονται οι προβλεπόμενες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις.

Τονίζεται ότι στις υποχρεώσεις των εργοδοτών, μεταξύ των άλλων συμπεριλαμβάνονται οι εξής:

1. Ο προσδιορισμός των εργασιών και των χώρων εργασίας όπου ο κίνδυνος θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων αναμένεται να είναι αυξημένος – με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, την εμπειρία από προηγούμενα έτη και τα αποτελέσματα μετρήσεων θερμοκρασίας και υγρασίας και άλλων δεικτών μικροκλίματος – και η αναλυτική εξειδίκευση των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που πρέπει κατά περίπτωση να ληφθούν για την αντιμετώπισή του, πραγματοποιείται με την ενεργό συμμετοχή του Τεχνικού Ασφαλείας και του Ιατρού Εργασίας (όπου προβλέπεται να απασχολείται), σε συνεργασία με τους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να αποτυπώνονται στη γραπτή εκτίμηση των υφιστάμενων κατά την εργασία κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια που προβλέπεται βάσει των παρ. 1- εδάφιο α' & παρ. 3-7, του άρθρου 43, του Κώδικα νόμων για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων (ΚΝΥΑΕ, ν. 3850/2010, ΦΕΚ 84 Α').

2. Η λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.

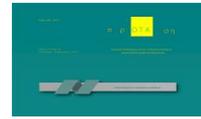
Ενδεικτικός κατάλογος τεχνικών και οργανωτικών μέτρων παρατίθεται στο συνημμένο Παράρτημα 1.

3. Η οργάνωση της κατάλληλης υποδομής για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και την παροχή πρώτων βοηθειών που προβλέπεται βάσει των παρ. 1 & 2, του άρθρου 45, του ΚΝΥΑΕ (ν. 3850/2010).

4. Η ενημέρωση και παροχή οδηγιών στους εργαζόμενους.

5. Η χορήγηση στους εργαζόμενους κατάλληλων μέσων ατομικής προστασίας.

6. Σε κάθε περίπτωση, η θερμοκρασία στους χώρους εργασίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του ανθρώπινου οργανισμού λαμβανομένης υπόψη της φύσης της εργασίας, της σωματικής προσπάθειας που απαιτείται για την εκτέλεσή της και των κλιματολογικών συνθηκών των εποχών του έτους, σύμφωνα με το π.δ. 305/96 "Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας που πρέπει να εφαρμόζονται στα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια σε συμμόρφωση προς την οδηγία 92/57/ΕΟΚ" και το π.δ. 16/96, "Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ", όπου και αναφέρεται η υποχρέωση εφαρμογής των ειδικών μέτρων που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις και τις εγκυκλίους οδηγίες σε περίπτωση καύσωνα.

7. Δεδομένης της παρούσας επιδημιολογικής κατάστασης και της ανάγκης αποφυγής μετάδοσης της λοίμωξης COVID-19 στους εργασιακούς χώρους, η συστηματική εφαρμογή της μάσκας προσώπου, ενδεχομένως να αυξάνει την αναπνευστική προσπάθεια του εργαζόμενου σε συνθήκες υψηλής θερμοκρασίας περιβάλλοντος, προκαλώντας μεγαλύτερη εφίδρωση και μειώνοντας ταυτόχρονα την ταχύτητα εξάτμισης του ιδρώτα και την δρόσηση του ατόμου. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη την, κατά τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, αναγκαιότητα χρήσης μάσκας προσώπου, θεωρείται σκόπιμο οι εργοδότες, με τη βοήθεια του ιατρού εργασίας:

A. να είναι ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τους εργαζόμενους που πάσχουν από χρόνιες ασθένειες και δυνητικά διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο θερμικής καταπόνησης

B. να εφαρμόζουν αυστηρά τα ενδεικνυόμενα μέτρα για την αποφυγή θερμικής καταπόνησης στους εργασιακούς χώρους

Γ. να εφαρμόζουν συγχρόνως τα απαραίτητα οργανωτικά μέτρα στο χώρο εργασίας, τα οποία περιλαμβάνουν την μείωση του κινδύνου για την μετάδοση της νόσου COVID-19.

Στο τέλος της παρούσας εγκυκλίου προσαρτώνται :

α) Το Παράρτημα 1, το οποίο περιλαμβάνει, αφενός μεν συνοπτικές

πληροφορίες για τη μέθοδο υπολογισμού της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων σε συγκεκριμένο εργασιακό περιβάλλον που – αν και μη υποχρεωτικής γενικής εφαρμογής στο πλαίσιο της ισχύουσας εργατικής νομοθεσίας – είναι αναγκαία για το σωστό σχεδιασμό των μέτρων, και αφετέρου ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την ελάττωση της θερμικής καταπόνησης και την προστασία της υγείας των εργαζομένων.·

β) Το Παράρτημα 2, στο οποίο αναφέρονται οι επιπτώσεις της θερμικής καταπόνησης στην υγεία, καθώς και οι κατηγορίες εργαζομένων που αποτελούν ομάδες υψηλού κινδύνου.

Καλούνται οι προϊστάμενοι των Δ/νσεων & Τμημάτων να μεριμνήσουν για την ενημέρωση όλων των υπαλλήλων με υπογραφή και για την οργάνωση και δράση συνεργείων ελέγχου.

Η Γενική Γραμματέας Εργασίας

Άννα Στρατινάκη

Διμηνιαία Επιθεώρηση
για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

ISSN: 2459– 4172 Διατίθεται δωρεάν στο:
www.diaplous-autodioikisi.gr